DECRETA SYNODI DIŒCESANÆ ANTUERPIENSIS, MENSE MAIO...

Diocesi di Anversa

DECRETA
SYNODI
DIOECESANÆ ANTVERPIENSIS,

Menſe Maio anni M. DC. X. celebratæ:

Præſidente in ea R^mo^ *in* CHRISTO *Patre & Domino* IOANNE MIRÆO *Epiſcopo Antuerpienſi.*

1879

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.

11.

INDICTIO SYNODI DIOECESANÆ ANTVERPIENSIS.

IOANNES MIRÆVS Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Antuerpienſis, vniuerſo Clero, & populo Ciuitatis & Diœceſis noſtræ, Salutem in Domino.

CVM *ex ſacrorum Canonum, & Concil. Trid. inſtituto, quotannis Synodum Diœceſanam, ad moderandos mores, corrigendos exceſſus, aliaque ab iiſdem Canonibus præſcripta ritè peragenda, celebrari oporteat; idque*

vel tum maximè non negligi deceat, cùm Concilij Prouincialis antè habiti decreta publicationem executionemque deſiderat: pro Epiſcopalis noſtri officij munere, de conſilio Capituli noſtri Cathedralis, Synodi Diœceſanæ indictionem, quam hactenus, & temporum iniuria, & inconſtans rerum publicarum ſtatus, aliæque cauſæ remoratæ ſunt, vlteriùs differendam non eſſe arbitrati ſumus.

Decernimus itaque Concilium Diœceſanum celebrandum eſſe Feria tertia poſt Dominicam quartam poſt Paſcha, quæ erit dies vndecima menſis Maij anni præſentis: dictumque Capitulum noſtrum Cathedrale, RR. DD. Abbates, Abbatiſſas, Præpoſitos, Capitula Eccleſiarum Collegiatarum, Archipreſbyteros rurales, Priores, Prioriſſas, Paſtores, Paſtoratuumque deſeruitores, ceteroſque omnes qui Canonum iure, Eccleſiaſticis ſanctionibus,

nibus,

nibus, Trident. Conc. decreto, vel conſuetudine, aliáve ratione Synodo prædictæ intereſſe debent, monemus, & in virtute S. Obedientiæ, ac ſub pœnis à ſacris Canonibus ſtatutis, diſtrictè iubemus, vt ſtatuta die, hora ſeptima matutina ad Synodum in Eccleſia Cathedrali celebrandam in habitu decenti conueniant, audituri legitimam Publicationem decretorum Concilij Prouincialis Mechlinienſis anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo habiti, Deciſionemque eorum, quæ inſuper ad animarum ſalutem, Cleri diſciplinam, totiuſque noſtræ Diœceſis reformationem ſtatuenda exiſtimabimus. Intimantes eiſdem, quòd ſiue abſentes, ſiue præſentes fuerint, die horaque præſcriptis, Nos nihilominus ad Synodi celebrationem procedemus, eorum abſentia non obſtante; quam Iuris pœnis proſequemur, emendarique curabimus. Declarantes inſuper, abſentes ad Decre-

torum huiuſmodi obſeruationem, perinde atque præſentes, fore obligatos. Quo autem faciliùs hæ noſtræ litteræ ad omnium, ad quos ea res ſpectat, notitiam perueniant, earum exempla ſigillo noſtro munita, & à Secretario noſtro ſubſcripta, valuis Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, nec non Collegiatarum Sti Gummari Liræ, Sti Petri Turnauti, & Stæ Catharinæ Hooghſtrati, affigi volumus, ac eos, quos concernunt, ſic arctari declaramus, ac ſi ipſiſmet coràm lectæ forent hæ litteræ, ac inſinuatæ. Datum Antuerpiæ in aula noſtra Epiſcopali, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo decimo, menſis Martij die vigeſima nona.

De mandato Rmi Domini Epiſcopi Antuerpienſis.

F. vanden Zijpe Secret.

Index Titulorum Synodi.

TITVLVS I.
De Fidei reſtituenda, conſeruanda, ac propaganda ſtudio.
TIT. II.
De Sacramentis in genere.
TIT. III.
De Sacramento Baptiſmi.
TIT. IV.
De Sacramento Confirmationis.
TIT. V.
De Sacramento Pœnitentiæ.
TIT. VI.
De Indulgentiis.
TIT. VII.
De Sanctiſſimo EVCHARISTIÆ *Sacramento.*
TIT. VIII.
De Sacramento Extremæ Vnctionis, Teſtamentis, & Sepulturis.
TIT. IX.
De Ordine.
TIT. X.
De Sponſalibus & Matrimonio.
TIT. XI.
De Prædicatione Verbi Dei.
TIT. XII.
De Officio diuino.
TIT. XIII.
De Feſtis & Ieiuniis.
TIT. XIV.
De Imaginibus.

by Google

TIT. XV.

De Superſtitionibus.

TIT. XVI.

De Archipresbyteris, Paſtoribus, Cappellanis, & Cuſtodibus.

TIT. XVII.

De vita & honeſtate Clericorum.

TIT. XVIII.

De Beneficiis & Officiis Eccleſiaſticis, Beneficiatorum reſidentia, oneribus Beneficiorum & fundationibus adimplendis.

TIT. XIX.

De Scholis.

TIT. XX.

De Seminariis.

TIT. XXI.

De conſervatione, recuperatione, & recta adminiſtratione bonorum Eccleſiaſticorum,

TIT. XXII.

De Templis.

TIT. XXIII.

De Regularibus.

TIT. XIV.

De Viſitatione.

TIT. XXV.

De Foro & Iuriſdictione Eccleſiaſtica.

DE-

IOANNIS MIRÆI
Epiſcopi Antuerpienſis
ORATIO
Ad Clerum habita in Synodo Diœceſana, Antuerpiæ, CIↃ. IↃC. X.

QVERERATVR olim D. Gregorius Pontifex verè magnus, ſe, Clerúmque ſuum *annos ſeptem & viginti inter Longobardorum* Arianorum *gladios vitam trahere; multaq. vt inter illos viuere poſſint, ab Eccleſia quotidianis diebus erogari.* Hinc & illæ ad Mauritium Auguſtum voces: *O tempora, ô mores! ecce cũcta in Europæ partibus barbarorum iuri ſunt tradita, deſtructæ vrbes, euerſa caſtra, depopulatæ prouinciæ nullus terram cultor inhabitat, ſæuiunt & dominantur quotidie in necem fidelium cultores idolorum.* Quarum calamitatum cauſam ſcrutatus, Sacerdotum grauioribus delictis adſcribendũ eſſe his verbis teſtatur: *Quis*, inquit, *ferociſſimæ gentis gladius in necem fidelium tanta crudelitate graſſaretur, niſi vita noſtra, qui Sacerdotes nominamur & nõ ſumus, à prauiſſimis grauaretur operibus? Sed dum nos competentia nobis relinquimus, & nobis incompetentia cogitamus, peccata noſtra barbaricis vitijs ſociamus, & culpa noſtra hoſtium gladios exacuit.* Demum, tanto Doctore dignam pronuntiat ſententiam: *Flens dico, & gemens denuntio; Cùm ſacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu ſtare non poteſt.*

Gregor. lib. 4 epiſt. 34.

Lib. 4. epiſt. 32.

Lib. 4. epiſt. 55. & lib. 5. epiſt. 7.

Si meminiſſe lubet eorum, quæ potiſſimùm ab anno ſuperioris ſæculi ſeptuageſimo nono, ad hoc ferè vſq. tempus, in noſtra Diœceſi vidimus & ſenſimus; non inferiori numero, nec crudelitatum genere minori, ab Iconomachis & Caluiniſtis ſæuitum in nos reperiemus. Cauſam volumus? Quàm vereor, ne hęreticorum in nos gladios vita moresq. noſtri (vtar D. Gregorij verbis) exacuerint; & peccata noſtra, inimicis Eccleſiæ, robur addiderint. Ea etenim iuſtitiæ diuinæ ſemper obſeruata ratio, vt quandocumq; ſacrati Deo, vocationis immemores, ad ſcelera delapſi, ſalutaribus monitis aures pectoraque clauſiſſent, atrociſſimis hoſtibus, tamquam indignantis & ſæuientis Dei miniſtris, regna, templa, & Sacerdotes miſerrimè caſtigãdi traderentur. Teſtes decem Tribus Iſrael à Salmanaſare oppreſ-
Mich. 3. ſæ. Audite Michæam: *Cauſa veſtri* (de Sacerdotibus loquitur) *Sion quaſi ager arabitur; & Ieruſalem quaſi aceruus lapidum, & mons templi in excelſa ſiluarum.* Neq. in his ſtetit indignatio diuina: ſecutæ reliquæ Tribus duæ peccata priorum decem, ſenſerunt eamdem vindicem Dei manum per Nabuchodonoſorem, in duriſſima Babylonica captiuita-
Ierem. 10 te. Cauſam Ieremias tradit: *Quia ſtultè egerunt Paſtores, & Dominum non quæſierunt, propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum diſperſus eſt. Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra Aquilonis, vt ponat ciuitates Iuda ſolitudinẽ & habitaculum draconum.* Sed & Iudas Machabęus cum
2. Machab 4. deplorat, quòd *Sacerdotes iam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto templo & ſacrificiis neglectis feſtinarent participes fieri palæſtra,* ſati ſuperque denuntiat, non niſi ob rerum diuina um

ne, le-

neglectum ædem Salomonis corruiſſe, & in improbiſſimi Antiochi efferatam tyrannidem Iſraëlem incidiſſe. Ceterùm inter Sacerdotum vitia, quę ad indignationem & vindictam Deum ſolent prouocare, tria potiſſimùm in Sacris paginis recenſentur: Ignorantia videlicet, diuini cultus neglectus, vitioſique Clericorum mores. De ignorantia diſertum dat teſtimonium ipſe Dominus per Oſeam: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.* Oſe. 4. De diuini cultus neglectu exclamat Ezechiel: *Sacerdotes contempſerunt legem meam, & polluerunt ſanctuaria mea, inter ſanctum & profanum non habuerunt diſtantiam, & à ſabbatis meis auerterunt oculos ſuos: & quæſiui de eis virum qui anteponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſſipem, & non inueni.* Ezech. 22. Quis verò dubitare poteſt, irreligioſam Clericorum vitam Dei iracundiam accendere? cùm id palàm demõſtret Ieremias: *Non crediderunt habitatores vrbis, quoniam ingredietur hoſtis propter peccata Prophetarum, & iniquitates Sacerdotum eius.* Ierem 4. & Malachias: *Ad vos mandatum hoc ô Sacerdotes: Si nolueritis ponere ſuper cor vt detis gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum, mittam in vos egeſtatem, & maledicam benedictionibus veſtris. Vos receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos de lege: propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis.* Malach. 2. Vos ego nunc appello, qui ad cœtum hunc conueniſtis, qui vel corâm Belgicorum tumultuum initia conſpexiſtis, vel à maioribus ſacrilegam hæreticorum audaciam didiciſtis; non intuemini inſcitiam, & deſpectam in officiis diuinis reuerentiam, & collapſam in Clero ſanctioris vitæ integritatem, miſeriarum omnium

Iliadem nobis peperiſſe? Quid? an non & vberiùs calamitatum Oceanus exundauit, & cæleſtes minæ in patriam noſtram conſpirarunt, quando Antiſtitum ſuorum ſaluberrima decreta, & ſanioris conſilij monita Clerus non admiſit?

Dum Maiorum & Prædeceſſorum meorum geſta memoria recolo, ſerioque diſcutio, illud inter cetera obſeruo; inſignem plerumque calamitatem mox ſubſecutam fuiſſe, quando vitæ morumque Cleri reformatio à Superioribus propoſita, neglecta extitit, aut contempta. Annales, ſi placet, euolui-
1565. te. Quinto & ſexageſimo elapſi ſæculi anno ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi decreta ſunt promulgata; in quibus dum Eccleſiaſticæ vitæ profeſſoribus diſplicent plurima, nec æquis animis paterentur licentiam ſuam tam pijs conſtitutionibus coërceri, ac proinde flocci penderēt, quod Eccleſiæ Orthodoxæ & orbis ſenatus ſummo iudicio & auctoritate ſta-
1566. tuiſſet, iuſtus mox vltor adfuit Deus. Anno enim proximè inſequenti, perpauci atque ij obſcuriſſimi viliſſimique nebulones, auguſtiſſimum hoc noſtrum Deiparæ templum, aliaque huius & aliarum vrbium loca ſacra, confractis Diuorum imaginibus, euerſiſque altaribus, inſolentiſſimè diripuerunt ac profanarunt.

1567. Anno CIↃ. IↃ. LXVII. in hanc vrbem venit Illuſtriſſimus D. Maximilianus à Bergis, Archiepiſcopus Cameracenſis: qui cùm in Presbyterorum cœtu, graui oratione ſuperioris anni ruinas, templorumque clades, oſtendiſſet ob diuini cultus neglectum à Deo permiſſas, nouis ſtatutis veteres corruptoſque mores corrigere aggreditur, ſed dum pij parentis conatus retardatur, eodem ipſo anno Mar-

tius

tius furor in pacatiſſimam Brabantiam erupit: quin
& in agro noſtro ſuburbano intonuit, Scaldis flu-
uij aggeribus à Toloufio hæreticorum anteſignano
ad Auſterweltum occupatis. Subſecuta ſtatim nox
illa temporum (horrei meminiſſe) cùm xv. ferè
millia Caluiniſtarum pontem Merium occuparunt,
& grandioribus tormentis bellicis omnes illius
aditus muniêrunt; armatique per templa ac mona-
ſteria poſtmodum diſcurrentes, Sacerdotes ac Mo-
nachos ædibus ſuis pepulerunt ac profligarunt.

Quis à lacrymis ſibi temperet, qui R^mi Sonnij 1570.
tempora intuebitur? Primus hic Antuerpienſium
Præſul, cùm Prouinciali Concilio Mechliniæ inter-
fuiſſet, & in vrbe inſuper ſua Diœceſanum cele-
braſſet, præclara multa vtriuſque Synodi ſtabili-
ta ſuffragiis promulgauit, quæ dum negliguntur aut
ſeponuntur, paucis poſt obitum eius menſibus, alia
rerum turbatio exoritur: & ne quid ad miſeriarum
cumulum deeſſet, ab ipſis etiam præſidiariis mili- 1576.
tibus idem Clerus bonis ſpoliatur, anno nimirum
decimo ab eo quem Iconoclaſticum omnis poſte-
ritas nominabit & deteſtabitur.

Exorta deinde tēpeſtas omnium grauiſſima, qua
omnis Eccleſiaſticus ordo ipſo Dominicæ Aſcen-
ſionis die à Caluiniſtis captus atque in exilium 1579.
ab hac vrbe pulſus eſt. Exinde ſtatim tantus hære-
ticorum paſſim in Deum, Sanctos, templa, altaria,
Sacerdotes, Monachos, eorumque facultates, ſub-
ſecutus eſt furor & rabies verè diabolica, vt vix
vnum ſciam templum in hac Diœceſi, quod impiè
barbareque non fuerit violatum. Quid perinde
Christiano ſanguine exundantes agros referam? in
ferarum ſpeluncas, Diuorum, & bonorum domici-

d by Google

[illegible] vaſtitatem & ſolitudinem ſecun-
[illegible] annorum inuectam? tot
[illegible] derupta? Quod denique
[illegible] genus, quo florentiſſi-
[illegible] non fuerit exagitatum?
[illegible] capitibus noſtris imminent,
[illegible] negligimus aut violamus?
[illegible] Deus [illegible] per ſuos hoſtes
[illegible] matrem Eccleſiam per
[illegible] moneſtem. Fuere tamen
[illegible] fluctibus non pauci
[illegible] Sacerdotes, & inter populorum ſuo-
[illegible] Danieles & clamantes: *Pecca-*
[illegible] *iniquè egimus, & receſſi-*
[illegible] *a mandatis tuis ac iudiciis: non*
[illegible] *Prophetas, qui locuti ſunt in no-*
[illegible] *Domine iuſtitia: nobis autem confuſio*
[illegible] precibus & lacrymis be-
[illegible] commodaſſet, fortè vt So-
[illegible] & Gomorra periſſemus. Verùm iis placa-
[illegible] [illegible] noſtro-
[illegible] Orthodoxæ veritati Calui-
[illegible] repreſſiſ, & cùm Farneſiana ſi-
[illegible] reſtituiſſet, ipſa etiam
[illegible]

[illegible] verè etiam fuiſſemus
[illegible] magnus ille Læuinus Tor-
[illegible] huius vrbis Epiſcopus, magno
[illegible] quæ ſui ſunt muneris, re-
[illegible] eos, quos in laboribus ſocios,
& in agro Dominico ſecundando debuerat habere
[illegible] eodem ipſo tempore oppidum Bre-
[illegible] ab hoſte intercipitur, qui ad præcedentem
vſque

87

vſque annum totam hanc Diœceſim fecit tributariam, omneſque Clericorum tam foris quàm in oppidis reſidẽtium facultates diriſſimis exactionibus reddidit obnoxias. Quiſquámne veſtrûm tacitè hæc ſecum examinans, ac tempora temporibus conferendo ſeriò expendens, alterum (vt dixi) alterius cauſam exſtitiſſe non animaduertat? nec populũ Clero paruiſſe, quòd is nec ſuis obtemperaſſet maioribus? ſorduiſſe agros tribulis, & in campis fertiliſſimis zizaniorum manipulos agricolam meſſuiſſe, quia ſacrarum ædium viluerat cultura, & fœcundior ibi vitiorum ſeges inueniebatur, vbi virtutum prouentus vberior enaſci debuiſſet?

Reſpirate nunc aliquantulùm, & à nuperis Induciis ſolatium aliquod impetraſſe videmur. patent enim, liberi in finitimos agros egreſſus: quæque à narrantibus tantùm diſcere cogebamur, coràm licet intueri, vt collapſa inſtaurare, integra exornare, ac labefactatam diſciplinam curare, meliùs tutiuſq. valeamus. Verùm etſi ſpes aliqua affulgeat, quę meliora omnia, ſecuriora, & tranquilliora polliceatur; ne tamen in vtramque aurem dormiamus, tranquillitatem hanc diuina bonitas ita temperauit, vt vna manu oliuam, altera gladium oſtentare videatur. Oliuam, ſi imitatores Apoſtolorum, Eccleſiam Dei, dum pacem habet, in timore Domini ædificemus. Gladium verò, dum nos exteris domeſticiſque hoſtibus cinctos relinquit, vt habeamus perpetuò quod metuamus; virgâ furoris, qua ſuos caſtigare ſolet, velut ad terrorem nobis ante oculos poſitâ. Si quæ nos quotidie circumſtant, inſpiciamus; eſt ſanè quòd cum timore cautiùs vigilemus. Nam vt vulgatiſſima pretercam, & antiqui vulneris *Act.* 9.

cicatrices noua recordatione non exulcerem; quis pater lacrymarum imbre non madeat, & recentibus ſemper doloribus lancinetur, dum è gremio ſuo ereptas proles meretricio ſinu videt confoueri, & adulterino lacte paſci filios electionis in vicinis vrbibus, Breda, Berghizoma, Guilielmopoli, & Stenberga, eoſque ſub Caluinianæ perfidiæ iugo audit gemere? libereque per totam iſtorum oppidorum viciniam hæreſeos venena incautis animis cernit inſtillari? An non adſunt indies in vrbis noſtræ viſceribus, qui varijs libellis, verborumque de veritate digladiationibus, falſæ doctrinæ virus paſſim diffundunt? qui curioſis obtutibus actus moreſque obſeruent, vt ſi vel næuum in Sacerdote conſpexerint, de parricidio accuſent? Sudant ſub illorum prælis chartæ, blaſphemiarum teſtes & impietatis nutrimenta; nihil denique omittunt quo hæreſim propagent, religionem Orthodoxam exoſam faciant, & eiuſdem propugnatores infament.

Magna profectò ex his omnibus videmus nobis imminere pericula: contra quæ, & alios omnes nefarios hoſtium Eccleſiæ conatus, vt muniti & ſtabiles perſiſtamus; imitemur veteris Teſtamenti Sacerdotum veſtigia, qui dum ſeſe ob inſcitiam, rerum diuinarum neglectum, prauoſque mores, ſedibus ſuis cernunt eiectos, pacem nacti oppoſitis virtutibus Diuini numinis iram placare, ſuumq. regnum ſtabilire laborarunt. Impius rex Achab ita omnem

3. Reg. 19. cultum diuinum proſtrauerat, vt Helias *zelo zelatus pro Domino Deo exercituum anima ſua peteret mori*: ſed impetrata pace ſucceſſor regni Ezechias *mandat populo habitanti Ieruſalem, vt darent partes*

2. Paralip. 31. *Sacerdotibus & Leuitis, vt vacarent legi* Dei: in qua

instru-

inſtructi populum erudirent. Iudæi à captiuitate Babylonica reduces, *noluerunt manducare de ſanctis ſanctorum, donec ſtaret Sacerdos doctus & eruditus.* 2. Eſd. 7. quid mirum? cum Sacerdotis ſit officium (teſte Domino per Malachiam) alios docere. *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius.* Malach. 2. Quod quidem ad nouæ legis Paſtores maximè pertinere, ipſi Apoſtoli in vnum congregati definierunt. *Non eſt aequum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis; nos verò miniſterio verbi inſtantes erimus.* Act 6.

O quàm latus ſeſe campus aperit, in quem vniuſcuiuſque induſtria poteſt excurrere, & ampliſſimos referre manipulos animarum; vt prædicatione verbi Dei reparari valeat, quod libertas & inſcitia deuaſtarunt. An non contemplamini quàm multi paſſim ſint extra vrbis pomeria, qui ſitiunt atq. eſuriunt verbum Dei? præſertim qui Parochorum hactenus ſolatiis deſtituti, de religionis noſtræ myſteriis vix vmquam inaudierunt, aut qui temporum potiùs iniuria, quàm ſuo vitio in hæreſim inciderunt? aut qui ex vanis diſceptationibus, quibus aures inter hæreticos conuerſantium quotidie obtunduntur, in vera religione vacillant? aut qui ſugillant quod ignorant, agnitamque etiam veritatem pertinaci ſtudio impugnant? O quantum, fratres, in huiuſmodi animabus lucrifaciendis poteſt ſolida eruditi concionatoris prædicatio!

Expergiſcimini, ſi qui fortè negligêtiæ ſomno hactenus torpuiſtis, Sacratũ litterarum cognitionem comparate. Nihil indocto Sacerdote contemptibilius, nihilque tam ipſi quàm Eccleſiæ magis noxium. Indoctus namque Paſtor, cùm alios docere

non poſſit, quod ipſe non didicit, ignorantiæ tenebris obcœcatos ſuos relinquens ſubditos, cum ipſis tenebroſis mancipatur carceribus. Ignorans enim ipſe ignorabitur. Vnde in eos inuectus meritò ex-
Iſa. 56. clamat Iſaias: *Speculatores eius neſcierunt vniuerſi, canes muti non valentes latrare*. Ideóque prudenter
Can. 58 ſtatutum ab ipſis Apoſtolis: *Presbyter qui pietatem non docet, ſegregabitur; & ſi in ſocordia perſeueret, deponatur.* Si verò temeritate quadam præſumant imperiti alios docere, animas audientium occidunt;
4 Reg 4. ſimiles puero Eliſei, qui parans pulmentum filiis Prophetarum, & vim herbarum ignorans, colocyntidas agri collegit, ollæque imponens, omnes veneno ſuſtuliſſet (vnde & clamabant, *Mors in olla*) niſi ſingulari ipſius Eliſei virtute fuiſſent præſeruati.

Enimuerò, ſi vnquam, nunc vel maximè in omni ſcientia exercitatos Paſtores Eccleſia noſtra ſibi vendicat, quam ſciolorum quotidie curioſis quæſtionum argumentis audacia vellicat, & cùm Scripturas tantùm crepent, viciſſe ſe iactitant, ſi ab imperitioribus Orthodoxa reſpõſa non impetrant. Familiare hoc omnibus hæreticis fraudes ſuas verbo Dei palliare: vt D Hilarius, Irenæus, aliiq. ſanctiſſimi Patres obſeruarunt, & poſteritatis bono ſcriptis conſignarunt. *Memento* (inquit D. Hilarius) *nemi-*
Hilarius contra Conſtãt. Auguſt. Irenæus lib. 1. cõtra hæreſ. c. 1. *nem hæreticorum eſſe, qui ſe non ſecundùm Scripturas prædicare, ea quibus blaſphemat, mentiatur. omnes Scripturas ſine ſenſu loquitur* Et cõtra hos ſi obmuteſcat Paſtor, quanta ouibus calamitas imminet? cecidiſſe ductores ſuos credunt, ſi referre aduerſarios non poſſint. Non minùs doctè quàm verè ſenſit hoc Innocentius Pontifex, cùm ait: *Error cui non*
Diſt. 83. cap. error. *reſiſtitur, approbatur; nec caret ſcrupulo ſocietatis*

occul-

occulta, qui manifeſto criminì deſinit obuiare. Quid Hieronymus? *Sancta* (inquit) *ruſticitas ſibi prodeſt.* *& quantum ædificat ex vita merito Eccleſiam Chriſti, tantum nocet ſi deſtruentibus non reſiſtat* An non magnus ille Gentiū Apoſtolus Titum voluit *amplecti fidelem qui ſecundùm doctrinam eſt ſermonem, vt potens eſſet eos qui contradicunt arguere*? Et ſi Petrus exoptauit Chriſtianos *ſemper eſſe paratos ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem de ea quæ in ipſis eſt fide & ſpe*; multò magis id exigitur à Sacerdote, cuius eſt in lege Domini die ac nocte meditari. An non eſt riſui, & meritò explodi ſolet, quiſquis artis aut ſcientiæ alicuius magiſtrum ſe profitetur, cuius principia aut præcepta ignorat? Rarò fidei eſt ornamento, ſubiectis vtilis, quem ſacrarum rerum imperitia deſpicabilem facit. *Attendite* igitur vos Dei miniſtri (Paulo monente) *lectioni, exhortationi & doctrinæ*. Amate ſcientiam Scripturarum, & vitia carnis (teſte Hieronymo) non amabitis.

Hier ad Paulinū I reſiyterum

Tit 1.

1.Pet 3.

1.Tim.4.

• Sed nec minor nobis diuini cultus atque officij Eccleſiaſtici cura eſſe debet, ne iterùm è domo orationis, tamquam ea indigni, ab irato Numine depellamur. Scimus in veteri lege ex duodecim vnam tribum Leui delectam, quæ ſpeciali cultu tabernaculo Dei aliiſque ſacrificiis ritu perpetuo deſeruiret. Atq. id Sacerdotibus per Ioëlem iniunxit Deus, *vt plorent inter veſtibulum & altare, dicentes, Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, & dominentur eis nationes.* Hoc ſuum eſſe munus ipſi diſcipuli agnouerunt, cùm dicerent: *Nos verò orationi inſtātes erimus.* Hoc ipſum in *Lateranenſi & *Tridentino Conciliis generalibus præceptum eſt Clericis, *vt per ſe diſtinctè, reueren-*

ter,

Ioel 2.

Act 6.

*Cap. 17

*Seſ. 24. de reſor. c. 12.

Google

ter, & deuotè Officium diuinum adimpleant. Quod dum facimus, Deo placemus, Angelos lętificamus, nos ipſi pietatis fructus ferimus, audientibus ſpiritum deuotionis ingerimus, & ſi quis infidelis, hęreticus, aut idiota templum intret, fateri cogitur, Deum eſſe in medio talium Eccleſiæ miniſtrorum. Habent enim reuerenter celebrata Eccleſię Cantica vim iſtam & energiam, vt neſcio quo pietatis ſenſu præſentiū animos mulceant, & ſalutarem eliciant imbrem lacrymarum. Auguſtinum audite: *Flebam* (inquit) *vberiùs, in Hymnis & Canticis ſuaueſonantibus Eccleſiæ vehementer affectus; voces illæ influebāt auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & fluebant lacrymæ, & mihi benè erat cum eis.* Dabitis mihi veniam, ſi & hîc iterùm vel in admiratione ſim vehementior, vel in increpando acerbior. Peruadit enim doloris gladius animum meum, dum Officium diuinum reſque ſacras tam negligēter & irreligioſè quibuſdam in locis video peragi atque tractari. Ad altare Dei ſtantes videbis ſubinde Sacerdotes ſine vllo pietatis ſenſu, ſordent ſitu aræ, & viliſſimus ſacerdotalis amictus nauſeabundum ſæpè facit ſpectatorem. Audies nonnumquam quoſdam tamquam ſcutica diabolica agitatos preces Canonicas percurrere. Quantis exiſtimatis cachinnis opprobriiſque ſtatum noſtrum exponi, dum hæc aliter ſentientium mordax temeritas calumniatur? quanto gemitu deplorari, dum iſta Catholicorum huc commeantium pietas ſpectat? quibus id ferè accidere ſolet, vt dum ſacras noſtras ædes accedunt, fructum ibi aliquem ac deuotionis guſtum, vt putabant, percepturi, è contra indignabundi recedant. Dicam quod ſentio: Deo & Eccle-

Auguſt. lib. 9 Confeſſ. c. 6.

ſiæ

ſiæ quodammodò videmur contumelioſi, ſanctis Angelis triſtitiam parimus, hæreticis exſultationem, Catholicis verecundiam, malignis ſpiritibus gaudium, dum Eccleſiaſtica miniſteria tam parum deuotè adminiſtramus. Videte, ſeduloque perpendite, quàm multa, nec leuia in vno opere peccata reperiuntur. Socordiæ reos nos facimus, reſtante Propheta; *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter.* Ierem. 48. De iniuſtitia accuſabimur, qui beneficium propter officium collatum non ignoramus. Bernardum audite: *Sumptus Eccleſiaſticos gratis te habere reputas? bonum erat magis fodere aut mendicare. peccata enim populi comedis: ſollicitus eſto, tamquam rationem redditurus pro eis. Alioqui tibi noueris ea imputanda, quæ modò inter delicias comedis, & parum pendis, & diſſimulas tamquam nihil attinentia tibi.* Bernard. ad verba, Ecce nos reliquimus. Eſt & hîc canonum Eccleſiaſticorum trāſgreſſio & inobedientia, toties de Officio diuino & Sacramentorum adminiſtratione ritè ac debitè peragendo repetitorum. Denique probis ac improbis in hoc certiſſimum præbetur ſcandalum. *Væ autem homini per quem ſcandalum venit: expedit ei vt ſuſpēdatur mola aſinaria in collo eius, & mergatur in profundo maris.* Luc. 17. Scitis tam pridem à naſcētis Eccleſiæ exordiis Apoſtolum monuiſſe: *Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum.* 2. Cor. 6. Imitemur itaq; veteris Synagogæ pietatem & Sacerdotes, qui cùm probè cognouiſſent, irreligioſitatem vaſtitati & incendio templum Ieroſolymitanum expoſuiſſe, vbi à captiuitate Babylonica domum reuerterant, delicta priſtina, religione debita correxerunt. 2 Eſd. 10.

Adnitendum verò maximopere, vt ceteris ſanctitate vitæ præluceamus. *Vos enim eſtis lux mundi. Lucerna*

Si meminiſſe lubet eorum, quæ potiſſimùm ab
anno ſuperioris ſæculi ſeptuageſimo nono, ad hoc
ferè vſq. tempus, in noſtra Diœceſi vidimus & ſen-
ſimus; non inferiori numero, nec crudelitatum ge-
nere minori, ab Iconomachis & Caluiniſtis ſæui-
tum in nos reperiemus. Cauſam volumus? Quàm
vereor, ne hereticorum in nos gladios vita moresq.
noſtri (vtar D. Gregorij verbis) exacuerint; & pec-
cata noſtra, inimicis Eccleſiæ, robur addiderint. Ea
etenim iuſtitiæ diuinæ ſemper obſeruata ratio, vt
quandocumq, ſacrati Deo, vocationis immemores,
ad ſcelera delapſi, ſalutaribus monitis aures pecto-
raque clauſiſſent, atrociſſimis hoſtibus, tamquam
indignantis & ſæuientis Dei miniſtris, regna, tem-
pla, & Sacerdotes miſerrimè caſtigādi traderentur.
Teſtes decem Tribus Iſraël à Salmanaſare oppreſ-
Mich. 3. ſæ. Audite Michæam: *Cauſa veſtri* (de Sacerdoti-
bus loquitur) *Sion quaſi ager arabitur; & Ieruſalem
quaſi aceruus lapidum, & mons templi in excelſa ſil-
uarum.* Neq. in his ſtetit indignatio diuina: ſecutæ
reliquæ Tribus duæ peccata priorum decem, ſen-
ſerunt eamdem vindicem Dei manum per Nabu-
chodonoſorem, in duriſſima Babylonica captiuita-
Ierem. 10 te. Cauſam Ieremias tradit: *Quia ſtultè egerunt
Paſtores, & Dominum non quæſierunt, propterea non
intellexerunt, & omnis grex eorum diſperſus eſt. Vox
auditionis ecce venit, & commotio magna de terra
Aquilonis, vt ponat ciuitates Iuda ſolitudinē & ha-
bitaculum draconum.* Sed & Iudas Machabęus dum
1. Machab. 4. deplorat, quòd *Sacerdotes iam non circa altaris offi-
cia dediti eſſent, ſed contempto templo & ſacrificiis
neglectis feſtinarent participes fieri palaſtra,* ſatis ſu-
perque denuntiat, non niſi ob rerum diuinarum
negle-

neglectum ædem Salomonis corruiſſe, & in improbiſſimi Antiochi efferatam tyrannidem Iſraëlem incidiſſe. Ceterùm inter Sacerdotum vitia, quę ad indignationem & vindictam Deum ſolent prouocare, tria potiſſimùm in Sacris paginis recenſentur: Ignorantia videlicet, diuini cultus neglectus, vitioſique Clericorum mores. De ignorantia diſertum dat teſtimonium ipſe Dominus per Oſeam: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio* Oſe.4
fungaris mihi. De diuini cultus neglectu exclamat Ezechiel: *Sacerdotes contempſerunt legem meam, &* Ezech.22
polluerunt ſanctuaria mea, inter ſanctum & profanum non habuerunt diſtantiam, & à ſabbatis meis auerterunt oculos ſuos: & quæſiui de eis virum qui anteponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſſipem, & non inueni. Quis verò dubitare poteſt, irreligioſam Clericorum vitam Dei iracundiam accendere? cùm id palàm demõſtret Ieremias: *Non crediderunt habitatores vrbis, quoniam ingredi-* Ierem 4.
tur hoſtis propter peccata Prophetarum, & iniquitates Sacerdotum eius. & Malachias: *Ad vos mandatum* Malach.
hoc ô Sacerdotes: Si nolueritis ponere ſuper cor vt detis 2.
gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum, mittam in vos egeſtatem, & maledicam benedictionibus veſtris. Vos receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos de lege: propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis. Vos ego nunc appello, qui ad cœtum hunc conueniſtis, qui vel coràm Belgicorum tumultuum initia conſpexiſtis, vel à maioribus ſacrilegam hæreticorum audaciam didiciſtis; non intuemini inſcitiam, & deſpectam in officiis diuinis reuerentiam, & collapſam in Clero ſanctioris vitæ integritatem, miſeriarum omnium

Iliadem nobis peperiſſe? Quid? an non & vberiùs calamitatum Oceanus exundauit, & cæleſtes minæ in patriam noſtram conſpirarunt, quando Antiſtitum ſuorum ſaluberrima decreta, & ſanioris conſilij monita Clerus non admiſit?

Dum Maiorum & Prædeceſſorum meorum geſta memoria recolo, ſerioque diſcutio, illud inter cetera obſeruo; inſignem plerumque calamitatem mox ſubſecutam fuiſſe, quando vitæ morumque Cleri reformatio à Superioribus propoſita, neglecta extitit, aut contempta. Annales, ſi placet, euolute.
1565. Quinto & ſexageſimo elapſi ſæculi anno ſacroſanctæ Tridentinæ Synodi decreta ſunt promulgata; in quibus dum Eccleſiaſticæ vitæ profeſſoribus diſplicent plurima, nec æquis animis paterentur licentiam ſuam tam pijs conſtitutionibus coërceri, ac proinde flocci penderēt, quod Eccleſiæ Orthodoxæ & orbis ſenatus ſummo iudicio & auctoritate ſtatuiſſet,
1566. iuſtus mox vltor adfuit Deus. Anno enim proximè inſequenti, perpauci atque ij obſcuriſſimi viliſſimique nebulones, auguſtiſſimum hoc noſtrum Deiparæ templum, aliaque huius & aliarum vrbium loca ſacra, confractis Diuorum imaginibus, euerſiſque altaribus, inſolentiſſimè diripuerunt ac profanarunt.

1567. Anno CIↃ. IↃ. LXVII. in hanc vrbem venit Illuſtriſſimus D. Maximilianus à Bergis, Archiepiſcopus Cameracenſis: qui cùm in Presbyterorum cœtu, graui oratione ſuperioris anni ruinas, templorumque clades, oſtendiſſet ob diuini cultus neglectum à Deo permiſſas, nouis ſtatutis veteres corruptoſque mores corrigere aggreditur, ſed dum pij parentis conatus retardatus, eodem ipſo anno Mar-

86

tius furor in pacatiſſimam Brabantiam erupit: quin & in agro noſtro ſuburbano intonuit, Scaldis fluuij aggeribus à Tolouſio hæreticorum anteſignano ad Auſterweltum occupatis. Subſecuta ſtatim nox illa temporum (horret meminiſſe) cùm xv. ferè millia Caluiniſtarum pontem Merium occuparunt, & grandioribus tormentis bellicis omnes illius aditus munierunt; armatique per templa ac monaſteria poſtmodum diſcurrentes, Sacerdotes ac Monachos ædibus ſuis pepulerunt ac profligarunt.

Quis à lacrymis ſibi temperet, qui R^{mi} Sonnij 1570.
tempora intuebitur? Primus hic Antuerpienſium Præſul, cùm Prouinciali Concilio Mechliniæ interfuiſſet, & in vrbe inſuper ſua Diœceſanum celebraſſet, præclara multa vtriuſque Synodi ſtabilita ſuffragiis promulgauit, quę dum negliguntur aut ſeponuntur, paucis poſt obitum eius menſibus, alia rerum turbatio exoritur: & ne quid ad miſeriarum cumulum deeſſet, ab ipſis etiam præſidiariis mili- 1576.
tibus idem Clerus bonis ſpoliatur, anno nimirum decimo ab eo quem Iconoclaſticum omnis poſteritas nominabit & deteſtabitur.

Exorta deinde tēpeſtas omnium grauiſſima, qua omnis Eccleſiaſticus ordo ipſo Dominicæ Aſcenſionis die à Caluiniſtis captus atque in exilium 1579.
ab hac vrbe pulſus eſt. Exinde ſtatim tantus hæreticorum paſſim in Deum, Sanctos, templa, altaria, Sacerdotes, Monachos, eorumque facultates, ſubſecutus eſt furor & rabies verè diabolica, vt vix vnum ſciam templum in hac Diœceſi, quod imprè barbareque non fuerit violatum. Quid perinde Chriſtiano ſanguine exundantes agros referam? in ferarum ſpeluncas, Diuorum, & bonotum domici-

 lia

lia commutata? vaſtitatem & ſolitudinem fecundiſſimæ regioni plurium annorum inuectam? tot antiquitatis monumenta diruta? Quod denique miſeriarum & calamitatum genus, quo florentiſſimum hoc quondã Belgium non fuerit exagitatum? Quot quantíque caſus capitibus noſtris imminent, dum religiosè inſtituta negligimus aut violamus? Iuſto enim iudicio Deum ſentir per ſuos hoſtes vindicantem, qui benignam matrem Eccleſiam per ſuos Superiores non audir monẽtem. Fuere tamen (vt ſcio) in tantis tribulationũ fluctibus non pauci melioris vitæ Sacerdotes, & inter populorum ſuo-
Daniel. 9 rum cadauera ſtantes Danieles & clamantes: *Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè egimus, & receſſimus, & declinauimus à mandatis tuis ac iudiciis: non obediuimus ſeruis tuis Prophetis, qui locuti ſunt in nomine tuo. Tibi, Domine, iuſtitia; nobis autem confuſio faciei.* Et certè niſi piorum precibus & lacrymis benignas aures Dominus commodaſſet, fortè vt Sodoma & Gomorra periiſſemus. Verùm iis placatus, ſuſtulit à nobis iugum inimicorum noſtrorum. Inſultantem enim Orthodoxæ veritati Caluinianam perfidiam repreſſit, & cùm Farneſiana ſigna glorioſus miles in vrbem retuliſſet, ipſa etiam religionis tropæa erexit.

Sed vtinam iuſtè flagellati, verè etiam fuiſſemus emendati! At verò dum magnus ille Læuinus Torrentius, ſecundus huius vrbis Epiſcopus, magno religionis zelo exequitur quæ ſui ſunt muneris, reperiretq. aduerſantes eos, quos in laboribus ſocios, & in agro Dominico fecundando debuerat habere concolonos; eodem ipſo tempore oppidum Bre-
1591. danum ab hoſte intercipitur, qui ad præcedentem
vſque

87

vſque annum totam hanc Diœceſim fecit tributariam, omneſque Clericorum tam foris quàm in oppidis reſidẽtium facultates diriſſimis exactionibus reddidit obnoxias. Quiſquámne veſtrûm tacitè hæc ſecum examinans, ac tempora temporibus conferendo ſeriò expendens, alterum (vt dixi) alterius cauſam exſtitiſſe non animaduertat? nec populũ Clero paruiſſe, quòd is nec ſuis obtemperaſſet maioribus? ſorduiſſe agros tribulis, & in campis fertiliſſimis zizaniorum manipulos agricolam meſſuiſſe, quia ſacrarum ædium viluerat cultura, & fecundior ibi vitiorum ſeges inueniebatur, vbi virtutum prouentus vberior enaſci debuiſſet?

Reſpirare nunc aliquantulùm, & à nuperis Inducijs ſolatium aliquod impetraſſe videmur. patent enim liberi in finitimos agros egreſſus: quæque à narrantibus tantùm diſcere cogebamur, coràm licet intueri, vt collapſa inſtaurare, integra exornare, ac labefactatam diſciplinam curare, meliùs tutiuſq. valeamus. Verùm etſi ſpes aliqua affulgeat, quę meliora omnia, ſecuriora, & tranquilliora polliceatur; ne tamen in vtramque aurem dormiamus, tranquillitatem hanc diuina bonitas ita temperauit, vt vna manu oliuam, altera gladium oſtentare videatur. Oliuam, ſi imitatores Apoſtolorum, Eccleſiam *Act 9.*
Dei, dum pacem habet, in timore Domini ædificemus. Gladium verò, dum nos exteris domeſticiſque hoſtibus cinctos relinquit, vt habeamus perpetuò quod metuamus; virgâ furoris, qua ſuos caſtigare ſolet, velut ad terrorem nobis ante oculos poſitâ. Si quæ nos quotidie circumſtant, inſpiciamus; eſt ſanè quòd cum timore cautiùs vigilemus. Nam vt vulgatiſſima pręteream, & antiqui vulneris

d by Google

cicatrices noua recordatione non exulcerem; quis pater lacrymarum imbre non madeat,& recentibus ſemper doloribus lancinetur, dum è gremio ſuo ereptas proles meretricio ſinu videt confoueri, & adulterino lacte paſci filios electionis in vicinis vrbibus,Breda, Berghizoma, Guilielmopoli,& Stenberga, eoſque ſub Caluinianæ perfidiæ iugo audit gemere? libereque per totam iſtorum oppidorum viciniam hæreſeos venena incautis animis cernit inſtillari? An non adſunt indies in vrbis noſtræ viſceribus, qui varijs libellis, verborumque de veritate digladiationibus, falſæ doctrinæ virus paſſim diffundunt? qui curioſis obtutibus actus moreſque obſeruent, vt ſi vel næuum in Sacerdote conſpexerint,de parricidio accuſent? Sudant ſub illorum prælis chartæ, blaſphemiarum teſtes & impietatis nutrimenta;nihil denique omittunt quo hæreſim propagent, religionem Orthodoxam exoſam faciant, & eiuſdem propugnatores infament.

Magna profectò ex his omnibus videmus nobis imminere pericula: contra quæ, & alios omnes nefarios hoſtium Eccleſiæ conatus,vt muniti & ſtabiles perſiſtamus;imitemur veteris Teſtamenti Sacerdotum veſtigia, qui dum ſeſe ob inſcitiam, rerum diuinarum neglectum, prauoſque mores, ſedibus ſuis cernunt electos, pacem nacti oppoſitis virtutibus Diuini numinis iram placare, ſuumq. regnum ſtabilire laborarunt. Impius rex Achab ita omnem
3 Reg. 19. cultum diuinum proſtrauerat, vt Helias *zelo zelatus pro Domino Deo exercituum anima ſua peteret mori:* ſed impetrata pace ſucceſſor regni Ezechias *mandat populo habitanti Ieruſalem, vt darent partes*
2. Paralip 31. *Sacerdotibus & Leuitis, vt vacarent legi* Dei:in qua

instru-

inſtructi populum erudirent. Iudæi à captiuitate Babylonica reduces, *noluerunt manducare de ſanctis ſanctorum, donec ſtaret Sacerdos doctus & eruditus.* 2.Eſd.7. quid mirum? cum Sacerdotis ſit officium (teſte Domino per Malachiam) alios docere. *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius.* Malach. 2. Quod quidem ad nouæ legis Paſtores maximè pertinere, ipſi Apoſtoli in vnum congregati definierunt. *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis; nos verò miniſterio verbi inſtantes erimus.* Act. 6.

O quàm latus ſeſe campus aperit, in quem vniuſcuiuſque induſtria poteſt excurrere, & ampliſſimos referre manipulos animarum; vt prædicatione verbi Dei reparari valeat, quod libertas & inſcitia deuaſtarunt. An non contemplamini quàm multi paſſim ſint extra vrbis pomeria, qui ſitiunt atq. eſuriunt verbum Dei? præſertim qui Parochorum hactenus ſolatiis deſtituti, de religionis noſtræ myſteriis vix vnquam inaudierunt, aut qui temporum potiùs iniuria, quàm ſuo vitio in hæreſim inciderunt? aut qui ex variis diſceptationibus, quibus aures inter hæreticos conuerſantium quotidie obtunduntur, in vera religione vacillant? aut qui ſugillant quod ignorant, agnitamque etiam veritatem pertinaci ſtudio impugnant? O quantam, fratres, in huiuſmodi animabus lucrifaciendis poteſt ſolida eruditi concionatoris prædicatio!

Expergiſcimini, ſi qui fortè negligétiæ ſomno hactenus torpuiſtis, Sacrarũ litterarum cognitionem comparate. Nihil indocto Sacerdote contemptibilius, nihilque tam ipſi quàm Eccleſiæ magis noxium. Indoctus namque Paſtor, cùm alios docere

non poſſit, quod ipſe non didicit, ignorantiæ tenebris obcœcatos ſuos relinquens ſubditos, cum ipſis tenebroſis mancipatur carceribus. Ignorans enim ipſe ignorabitur. Vnde in eos inuectus meritò exclamat Iſaias: *Speculatores eius neſcierunt vniuerſi, canes muti non valentes latrare*. Ideóque prudenter ſtatutum ab ipſis Apoſtolis: *Presbyter qui pietatem non docet, ſegregabitur, & ſi in ſocordia perſeueret, deponatur*. Si verò temeritate quadam præſumant imperiti alios docere, animas audientium occidunt; ſimiles puero Eliſei, qui parans pulmentum filiis Prophetarum, & vim herbarum ignorans, colocyntidas agri collegit, ollæque imponens, omnes veneno ſuſtuliſſet (vnde & clamabant, *Mors in olla*) niſi ſingulari ipſius Eliſei virtute fuiſſent præſeruati.

Iſa. 56. *Can. 58.* *4 Reg 4.*

Enimuerò, ſi vnquam, nunc vel maximè in omni ſcientia exercitatos Paſtores Eccleſia noſtra ſibi vendicat, quam ſciolorum quotidie curioſis quæſtionum argumentis audacia vellicat, & cùm Scripturas tantùm crepent, viciſſe ſe iactitant, ſi ab imperitioribus Orthodoxa reſpõſa non impetrant. Familiare hoc omnibus hæreticis fraudes ſuas verbo Dei palliare: vt D. Hilarius, Irenæus, aliiq. ſanctiſſimi Pattes obſeruarunt, & poſteritatis bono ſcriptis conſignarunt. *Memento* (inquit D. Hilarius) *neminem hæreticorum eſſe, qui ſe non ſecundùm Scripturas prædicare, ea quibus blaſphemat, mentiatur: omnes Scripturas ſine ſenſu loquitur*. Et cõtra hos ſi obmuteſcat Paſtor, quanta ouibus calamitas imminet? cecidiſſe ductores ſuos credunt, ſi referire aduerſarios non poſſint. Non minùs doctè quàm verè ſenſit hoc Innocentius Pontifex, cùm ait: *Error cui non reſiſtitur, approbatur; nec caret ſcrupulo ſocietatis*

Hilarius contra Conſtãt. Auguſt. Irenæus lib. 1 cõtra hæret. c. 1. *Diſt. 83. cap. eod.*

occul-

occulta, qui manifeſto criminis deſinit obuiare. Quid Hieronymus? *Sancta* (inquit) *ruſticitas ſibi prodeſt. & quantum adificat ex vita merito Eccleſiam Chriſti, tantum nocet ſi deſtruentibus non reſiſtat* An non magnus ille Gentiũ Apoſtolus Titum voluit *amplecti fidelem qui ſecundùm doctrinam eſt ſermonem, vt potens eſſes eos qui contradicunt arguere?* Et ſi Petrus exoptauit Chriſtianos *ſemper eſſe paratos ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem de ea quæ in ipſis eſt fide & ſpe*; multò magis id exigitur à Sacerdote, cuius eſt in lege Domini die ac nocte meditari. An non eſt riſui, & meritò explodi ſolet, quiſquis artis aut ſcientiæ alicuius magiſtrum ſe profitetur, cuius principia aut præcepta ignorat? Ratò fidei eſt ornamento, ſubiectis vtilis, quem ſacrarum rerum imperitia deſpicabilem facit. *Attendite* igitur vos Dei miniſtri (Paulo monente) *lectioni, exhortationi & doctrinæ*. Amate ſcientiam Scripturarum, & vitia carnis (teſte Hieronymo) non amabitis.

Hier ad Paulinũ I nſtitutum · *Tit. 1.* · *1. Pet 3.* · *1. Tim 4.*

• Sed nec minor nobis diuini cultus atque officij Eccleſiaſtici cura eſſe debet, ne iterùm è domo orationis, tamquam ea indigni, ab irato Numine depellamur. Scimus in veteri lege ex duodecim vnam tribum Leui delectam, quæ ſpeciali cultu tabernaculo Dei aliiſque ſacrificiis ritu perpetuo deſeruiret. Atq. id Sacerdotibus per Ioëlem iniunxit Deus, *vt plorent inter veſtibulum & altare, dicentes; Parce Domine, parce populo tuo, & ne des hereditatem tuam in opprobrium, & dominentur eis nationes* Hoc ſuum eſſe munus ipſi diſcipuli agnouerunt, cùm dicerent: *Nos verò orationi inſtãtes erimus.* Hoc ipſum in *Lateranenſi &* Tridentino Conciliis generalibus præceptum eſt Clericis, *vt per ſe diſtinctè, reuerenter,*

Ioel 2. · *Act 6.* · *Cap 17* · *Seſ 24. de refor. c. 12.*

ter, & deuote Officium diuinum adimpleant. Quod dum facimus, Deo placemus, Angelos lętificamus, nos ipſi pietatis fructus ferimus, audientibus ſpiritum deuotionis ingerimus; & ſi quis infidelis, hęreticus, aut idiota templum intret, fateri cogitur, Deum eſſe in medio talium Eccleſiæ miniſtrorum. Habent enim reuerenter celebrata Eccleſię Cantica vim iſtam & energiam, vt neſcio quo pietatis ſenſu præſentiũ animos mulceant, & ſalutarem eliciant imbrem lacrymarum. Auguſtinum audite: *Flebam* (inquit) *vberiùs, in Hymnis & Canticis ſuaueſonantibus Eccleſiæ vehementer affectus; voces illæ influebãt auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & fluebant lacrymæ, & mihi benè erat cum eis.* Dabitis mihi veniam, ſi & hîc iterùm vel in admiratione ſim vehementior, vel in increpando acerbior. Peruadit enim doloris gladius animum meum, dum Officium diuinum reſque ſacras tam negligẽter & irreligiosè quibuſdam in locis video peragi atque tractari. Ad altare Dei ſtantes videbis ſubinde Sacerdotes ſine vllo pietatis ſenſu, ſordent ſitu aræ, & viliſſimus ſacerdotalis amictus nauſeabundum ſæpè facit ſpectatorem. Audies nonnumquam quoſdam tamquam ſcutica diabolica agitatos preces Canonicas percurrere. Quantis exiſtimatis cachinnis opprobriiſque ſtatum noſtrum exponi, dum hæc aliter ſentientium mordax temeritas calumniatur? quanto gemitu deplorari, dum iſta Catholicorum huc commeantium pietas ſpectat? quibus id ferè accidere ſolet, vt dum ſacras noſtras ædes accedunt, fructum ibi aliquem ac deuotionis guſtum, vt putabant, percepturi, è contra indignabundi recedant. Dicam quod ſentio: Deo & Eccle-

Auguſt. lib. 9 Confeſſ. c. 6.

ſiæ

ſiæ quodammodò videmur contumelioſi, ſanctis Angelis triſtitiam parimus, hęreticis exſultationem, Catholicis verecundiam, malignis ſpiritibus gaudium, dum Eccleſiaſtica miniſteria tam parum deuoti adminiſtramus. Videte, ſeduloque perpendite, quàm multa, nec leuia in vno opere peccata repe- riuntur. Socordiæ reos nos facimus, teſtante Propheta; *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter.* De iniuſtitia accuſabimur, qui beneficium propter officium collatum non ignoramus. Bernardum audite: *Sumptus Eccleſiaſticos gratis te habere reputas? bonum erat magis fodere aut mendicare. peccata enim populi comedis. ſollicitus eſto, tamquam rationem redditurus pro eis. Alioqui tibi noueris eam imputanda, quæ modo inter delicias comedis, & parum pendis, & diſſimulas tamquam nihil attinentia tibi.* Eſt & hîc canonum Eccleſiaſticorum tráſgreſſio & inobedientia, toties de Officio diuino & Sacramentorum adminiſtratione ritè ac debitè peragendo repetitorum. Denique probis ac improbis in hoc certiſſimum præbetur ſcandalum. *Væ autem homini per quem ſcandalum venit: expedit ei vt ſuſpẽdatur mola aſinaria in collo eius, & mergatur in profundo maris.* Scitis iam pridem à naſcẽtis Eccleſię exordiis Apoſtolum monuiſſe: *Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſterium noſtrum.* Imitemur itaq; veteris Synagogæ pietatem & Sacerdotes; qui cùm probè cognouiſſent, irreligioſitatem vaſtitati & incendio templum Ieroſolymitanum expoſuiſſe, vbi à captiuitate Babylonica domum reuerterant, delicta priſtina, religione debita correxerunt.

Ierem. 49.

Bernard. ad verba, Ecce nos reliquimus.

Luc. 17.

2. Cor. 6.

2 Eſd. 10.

Adnitendum verò maximopere, vt ceteris ſanctitate vitæ pręluceamus. *Vos enim eſtis lux mundi. Lu-*

cerna ſuper candelabrum poſita. Vnuſquiſque ſibi ab
Tit. 2. Apoſtolo dictum arbitretur: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, vt is qui ex aduerſo eſt vereatur, nihil habens mali dicere de nobis.* Exegit olim à comminiſtris ſuis Princeps Apoſtolo-
1. Pet. 5. rum, *vt forma ſui gregis fierent*. Circumeunt enim hoſtes noſtri non ſecus ac curioſi ſpeculatores, & *quid aliud captant*, vt cum B. Auguſtino loquar, *niſi*
August. epiſt. 137 *vt quiſquis Epiſcopus, vel Clericus, vel Monachus, vel Sanctimonialis ceciderit, omnes tales eſſe credant, ſed non omnes poſſe manifeſtari. Et cum de aliquibus, qui ſanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falſi inſonuerit vel veri patuerit, inſtant, ſatagunt, ambiunt, vt de omnibus credatur.* Idem de Apoſtatis noſtris & fidei deſertoribus iudicate. Cùm namque æui huius calamitoſi ſectę, Monachis ac Sacerdotibus apoſtatis initia atque incrementa ſua debeant, quos metu correctionis ob varia commiſſa flagitia ab Orthodoxæ Eccleſiæ caſtris defeciſſe conſtat, eoſque tamen velut Apoſtolos atque anteſignanos ſuos ſectarij noſtri ſuſpiciant ac venerentur; quid miramur, ſi vel minimum Cleri næuum obſeruent atque exaggerent, vt ſuas ſic turpitudines tegant, transfugij cauſas pallient, ſuamque hæreſim ſtabiliant? Quæ haud dubiè magna ex parte corruet, ſi nos, qui Paſtores & Sacerdotes nomina-
Philip. 2. mur, *ſine reprehenſione in medio nationis prauæ*, bonis operibus, *ſicut luminaria in mundo luceamus*: ſi,
1. Pet. 2 quod monet Petrus, *benè facientes imprudentium hominum ignorantiam obmuteſcere faciamus*: ſi cum Iuda Machabæo, pace potito, eligamus tantùm
1 Machab. 4. *Sacerdotes ſine macula, voluntatem habentes in lege Dei.*

Cura

Cùm itaque poſt cruentiſſima tot annorum bella, aliquali nunc pace & tranquillitate perfruamur, adlaboremus, vt & ipſâ ad finem à Deo deſtinatum vtamur. Finis autem pacis eſt, vt in ſanctitate & iuſtitia Deo ſeruiamus: *Iuſtitia enim & pax oſculatæ ſunt.* Id ſuo exemplo nos docuerunt Apoſtoli, Actorum teſtante hiſtoria: *Eccleſia quidem per totam Iudæam & Galilæam & Samariam habebat pacem; & ædificabatur ambulans in timore Domini, & conſolatione ſancti Spiritus replebatur.* *Act 9.* Monet Paulus, *obſecrationes, orationes, poſtulationes fieri pro Regibus & omnibus qui in ſublimitate ſunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate.* *1. Tim 2.* Quare magnis animis ad meliora omnia mentes veſtras erigite, ſtate in Chriſtiano puluere contra inimicam manum pro ſacroſancti Tridentini Concilij decretis. Nuperæ Prouincialis Synodi ſtatuta amplectimini: & quidquid Diœceſana hac congregatione firmabitur, ratum gratumq́ue habetote. Si verò ſalutaria hęc reformationum decreta, tergiuerſando promptè exequi neglexerimus, Deumq́ue per Eccleſiæ præfectos monentem contempſerimus, diuinæ vindictæ flagella, iuratos inquam religionis noſtræ hoſtes, ceruicibus noſtris circumquáque imminentes atque inſultantes, non effugiemus. *Ecce enim oculi Domini ſuper regnum peccans, vt conterat illud à facie terræ.* *Amos 6.* Eritq́. poſterior vindicta priore grauior & acerbior. Viderat Ieremias *primò virgam vigilantem, pòſt ollam ſuccenſam.* *Ierem. 1.* Virgam hactenus quaſi vigilantem ſenſimus, qua nos à veterno negligentiæ voluit Dei benignitas excitare: ſi ſomno ignorantiæ & impietatis manemus immerſi, olla imminet ſuccenſa furo-

re

re Domini, qui conſummet & eradat nomina noſtra de terra viuentium. Si verò ad meliora properando, ſalutaria hæc monita cum omni alacritate complectimur; religionem Orthodoxam ſtatumque Eccleſiæ hîc conſeruandum, propagandum, firmiterque ſtabiliendum confidimus in Domino, qui
Ierem 18 per Prophetam promiſit: *Si gens egerit pœnitentiam a malo ſuo quod locutus ſum aduerſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitaui vt facerem; & ſubitò loquar de gente & regno vt ædificem & plantem illud.* In quo regno Dei hîc plantando atque ædificando, ſi nos, qui ad operandum in vinea Domini vocati ſumus, ſedulò cooperemur, ſi vt boni milites Chriſti, vallati muro ſanctitatis, inſtructi armis ſcientiæ, & virtutum omnium exercitu ſtipati, contra hoſtes Eccleſiæ fortiter dimicemus, ampliſſimos diuinæ benedictionis ac repromiſſionis cùm in hac tum in futura vita manipulos referemus. Deniq. vt cum D. Gregorio, ſicut exorſus ſum, ita & finiam, id à Deo Opt. Max. impetrabimus, vt Sacerdotalis ordo, qui dum intus cecidit, foris diu ſtare non poteſt, ita dum intus reſtituetur, foris quoque firmiter atque æternùm ſtabiliatur.

DECRETA SYNODI DIOECESANÆ ANTVERPIENSIS.

TITVLVS PRIMVS.

De Fidei reſtituendæ, conſeruandæ, ac propagandæ ſtudio.

CAPVT PRIMVM.

CVM triginta iam ferè annis, Epiſcopatus Antuerpienſis varijs tempeſtatum fluctibus fuerit agitatus; quippe qui aliquo tempore totus ſub hæreticorum iugo gemuerit, multis in locis ab habitatoribus deſertus, maiori ex parte Paſtotum ſolatio deſtitutus fuerit, atque nunc hæreticis partim cinctus ſit, partim immiſtus; dubitari non poteſt, quin Religio Catholica, & diſciplina Eccleſiaſtica multùm paſſim in eo ſit labefactata.

Quare ad eam reſtituendam, conſeruandam & propagandam, ſumma ſollicitudo atque omne ſtudium ſunt adhibenda.

CAPVT II.

FIDES cùm ſit ex auditu, Paſtores nunquam omittant per ſe, aut impediti legitimè per alium, diebus Dominicis & Feſtiuitatibus ſolemnioribus populo ſuo prædicare verbum Dei.

CAPVT III.

IN omnibus ſcholis, poſt librum alphabeticú, Catechiſmus Epiſcopatus Antuerpienſis vernaculus minor doceatur, aut Prouincialis. In Latinis verò, vbi pueri Latinè intelligunt, ſemel in hebdomade Catechiſmus Caniſij: quem ab ineunte ætate diſcipuli memoriter diſcant. Et poſt vltimam lectionem cuiuſque diei, ludimagiſter, aut diſcipulus maximè idoneus, elata voce per particulas ſeu periodos rudimenta fidei prælegat, & diſcipuli omnes quemlibet articulum aut periodum diſtinctè pronuntiando repetant.

CAPVT IV.

VT ſine vlla dilatione in omnibus Parochiis, aut cappellis ſub illis ſitis, inſtituatur catechizatio ſiue inſtitutio in doctrina Chriſtiana; vltra media à Concilio Pro-

Prouinciali & ſuper illo edito edicto Sereniſſimorum Principum præſcripta, addantur & hæc Imprimis vt quilibet Parochus per ſe (vbi id per alium Eccleſiaſticum non fit) ſingulis diebus Dominicis hora prima pomeridiana, dato pulſu campanæ, catechizet; vbi id per alium fit, ipſe cùm poteſt catechizationi interſit, eamq́; dirigat, & inducat rectores fabricæ & menſæ S. Spiritus, aliosq́ue viros probos, & honeſtas matronas, ad charitatis officia præſtanda promptos, vt ſua præſentia & opera tam ſanctum opus modis omnibus quibus poſſunt promoueant: petatque Paſtor à quolibet Magiſtratu vnum alterúmve virum pium, honeſtum, & talium rerum amantem, qui vnà cum ipſo catecheſios continuationi, & bono ordini ſuperintendant.

CAPVT V.

AD hunc Catechiſmum teneantur ludimagiſtri & ludimagiſtræ ducere ſuos diſcipulos: pueri verò à ſexto ætatis anno vſq. ad decimumquintum qui ſcholas quotidianas non viſitant ob paupertatem, deſcribātur à committendis à Magiſtratu loci, qui & eò compellantur venire ſub pœna, qua patentes, aut ij quibuſcum habi-

habitant, mulctentur: in quem finem ſuſpendatur catalogus in ſcholis, qui ſingulis vicibus legatur, & abſentes requirãtur, quos ſi contingat ſæpiùs ſine cauſa legitima abeſſe, deferantur ad ſuperintendentes caſtigandi; & rectores menſæ pauperum eleëmoſynas, dari ſolitas parentibus, qui ſuas proles non mittunt ad hunc Catechiſmũ, ſuſpendant. Si verò animaduertatur quòd catechizatio fieri commode non poſſit hora prima, fiat aut mane poſt Miſſam matutinalem aut ſummam Miſſam: ita tamen vt ſemper ſit certa hora; & quantumcumque pauci conueniant, non ideò omittatur.

Capvt VI.

HORTAMVR etiam in Domino omnes Parochos, vt confraternitatem doctrinæ Chriſtianæ in ſua Parochia erigant, ſuiſque Parochianis opus hoc charitatis inſtituendi proximum ſedulò commendent, & Indulgentias a varijs Pontificibus ad id promouendum conceſſas promulgent; eaſque in tabulis deſcriptas, in ſua Eccleſia ſuſpendant.

Capvt VII.

IN promulgatione iſtarum Indulgentiarum ſingulis annis promerendarum in Domi-

94

Dominica infra octauam Epiphaniæ, qua Euangelium proponitur de Chriſto inuento in templo in medio doctorum, captent concionatores & confeſſarij occaſionem commendandi ſuis auditoribus, vt ſalubre hoc negotium modis omnibus quibus poſſunt promoueant.

CAPVT VIII.

VT etiam pauperiores ea quæ ſalutis ſunt diſcere poſſint, emantur ſumptibus menſarum pauperum vel communitatum libelli Catechiſmi, & præmia ad pueros excitandos.

CAPVT IX.

NE hæreſis, malorum omnium maximum, gregem Dominicum inficiat: aduigilent Paſtores, & in concionibus ſuis ſæpè moneant, nullo modo vere Catholicis licitum eſſe hæreticas conciones viſitare, ab iis Sacramenta ſuſcipere, eorumque ſectæ vllis exercitiis intereſſe; libros quoſcumque contra Eccleſiam religionemque Catholicam, ad Eccleſiaſticorum ordinum ac graduum contemptum conſcriptos, aut aliquo alio modo ſcandaloſos vel ſuſpectos legere vel apud ſe retinere, aut vllis actibus externis (licet corde aliter credant) hæreſim profiteri, aut probare vel ſimu-

ſimulare. Exponantque grauitatem huius peccati, pœnas cenſuraſque Eccleſiaſticas contra tales conſtitutas, eaſque ſuis auditoribus in concione quotannis prima Dominica Quadrageſimæ, & Dominica in Septembri, qua indicendum eſt ieiunium Quatuor Temporum, notificent.

CAPVT X.

QVAMVIS propter præſentem Reipub. ſtatum ſaluberrimas verbi Dei monitiones & ſanctiſſima Eccleſiæ de vitandis hæreticis ſtatuta exactè obſeruari vix poſſint, frequenter tamen Paſtores inculcent, quanto ſtudio eos vitandos docuerint, Chriſtus Dominus, Apoſtoli, ſanctique Patres, ob certum cum eis conuerſandis imminens periculum: ideoque ſaltem quantum per rerum ac neceſſitatum cuiuſque rationem licebit, à familiaritate, imo conſortio eorum abſtinere vnumquemque ſedulò oportere.

CAPVT XI.

SI animaduertat Paſtor aliquem prauæ religionis ſeu incolam ſeu aduenam in ſuo grege hæreſin diſſeminare, libellos diſtribuere, de fide diſputare, præcepta Eccleſiæ violare aut ſcandala aliqua facere, ſtatim eum conueniat, & cum omni modeſtia

deſtia moneat, eique duo Ser^mum Principum hac de re edicta promulgata (quæ omnes Paſtores habere volumus) legenda exhibeat: ſi incorrigibilem animaduertat, ad nos, Officialem noſtrum, aut loci officiarium, corrigendum deferat. At vt Paſtor, quãtum in ſe eſt, impediat, ne cancer ille inter ſuos ſerpat, obſeruet inter cetera ea quę in titulo de Archipreſbyteris & Paſtoribus conſtituta ſunt, in prima Synodo Prouinciali capite decimo, in poſtrema cap.8. & in hac Diœceſana cap.8.9.11.12. 13.14.16.17.& 18.

CAPVT XII.

MONENDI frequenter à ſuis Parochis Catholici, qui vitare non poſſunt quin cum hæreticis ſubinde conuerſentur, ne cum iis de fide diſputẽt: id enim laicis non licere tum res ipſa loquitur, tum conſtitutio Põtificia ac Ser^mum Principum noſtrorum edictum prohibet: ſi vero diſputare velint, reſpondeant ſui officij non eſſe cũ iis diſputare, (hoc enim ad Paſtores & Doctores pertinet) ſed pro ipſorum ſalute orare iuxta D. Auguſtini ſalubre cõſilium, ſiue præceptum. & Apoſtolum docuiſſe Timotheum, dicentem, Noli contendere verbis, ad nihil enim vtile eſt, niſi ad

c. Quicũque de hæreticis.

Lib. De dono perſeuerantia cap. vlt. & de natura & gratia c.25

ad ſubuerſionem audientium. Ac Conſtantinum Magnum monuiſſe ſui temporis Catholicos, de dogmatibus hæreticorum nec omnino rogandum, nec ad rogata reſpondendum. Et Baſilium Magnum reſpondiſſe Demoſtheni laico ſecum diſputari volenti; Tuum eſt de coquina loqui. Si autem in menſis aut aliàs loco importuno diſputationes mouentur, vel argumenta hæreticorum in medium proferuntur, præſentibus Paſtoribus, vel Sacerdotibus, moneant illi eos vt ad ſe ſoli veniant ſeorſim inſtruendi, & audituri ſolutionem argumentorum quę eis ſcrupulum faciunt; & tunc eorum conuerſioni ita ſolidis rationibus incumbant, & in ſpiritu lenitatis cum illis agant, vt ex compaſſione & ſincera charitate ipſorum ſalutem verè quæri intelligant.

Euſeb. lib. 2. de vita Conſtant. c. 67.

Theodor. lib. 4. c. 17.

CAPVT XIII.

QVI ab hæreſi ad religionem Catholicam conuertuntur, antequam Eccleſiæ reconcilientur, facient profeſſionem fidei iuxta formam à Pio quarto pręſcriptam; & libros omnes hæreticos quos apud ſe habent, tradent ſuis confeſſariis. Et ad fidem conuerſi, moneantur ſtabilire cor ſuum per ſacri Chriſmatis ſuſceptionem,

nem, & Sacramentorum Pœnitentiæ atq; Eucharistiæ frequentationem, nec non conciones & monitiones ſæpe audiendo, pioſque libros legendo.

CAPVT XIV.

IN prima viſitatione Eccleſiarum Collegiatarum facient profeſſionem fidei omnes Canonici & Cappellani, vt & in prima viſitatione Decanorum Chriſtianitatis omnes Paſtores, Vice-paſtores, Eccleſiarumque Parochialium Cappellani, Ludimagiſtri, & Ludimagiſtræ, & Obſtetrices, nec tantùm ſummariam ſed integram iuxta dictam Pij IV. formam; quam ſingulis annis Ludimagiſtri coram Scholaſtico, & Obſtetrices coram nobis aut Vicario noſtro generali repetêt poſtridie Circumciſionis Domini in ciuitate: alibi verò coram Decanis Eccleſiarum Collegiatarum vbi ſunt; aliàs Ruralibus in viſitatione. Idemque iuramentum Paſtores & Beneficiati omnes, antequam admittentur impoſterum ad poſſeſſionem ſuorum beneficiorum, in manibus Decani ruralis emittent.

CAPVT XV.

QVONIAM in ciuitate Antuerpienſi plurimæ ſunt Typographiæ & Bi-

bliopolia, eoq́ue ex omnibus orbis partibus varij deferuntur libri, aduigilēt librorum Cenſores aliique qui à nobis ad hoc deputantur, vt omnes Typographi & Bibliopolæ exactè obſeruent quæ in Synodo Prouinciali edicto Ser^morum^ Principum deſuper edito aliiſque illorum ordinationibus ſancita ſunt, & ſingulis annis 2. Ianuarij coram nobis aut Vicario noſtro generali iidem renouent profeſſionem fidei iuxta formam à Pio Quarto propoſitam, promittantq́ue ſe omnia & ſingula conſtitutionibus, edicto, & ordinationibus antedictis decreta obſeruaturos, exemplaq. iſtorum omnium habeant penes ſe, ſeruent, ac ſæpe relegant.

CAPVT XVI.

QVANDO librorum ſarcinæ Antuerpiam aduehentur, teneantur antequam illas aperiant aduocare duos deputatos qui omnes libros diligēter inſpiciant, neque vllos vendi permittant, qui ſuſpecti ſunt, ſed eos ſtatim auferant. Quia verò hominum nequitia adinuenit indies dolos, dum inter cetera venenum propinatur ementito loco impreſſionis, aut ſpecioſo libri titulo commendantur: requirimus & hortamur vt ſingulis annis à Typographis duo

duo nominentur qui ſimul cum dictis deputatis apertioni ſarcinarum & viſitationi officinarum interſint, fraudeſque quæ in rebus huiuſmodi committi ſolent, detegant, & cum iiſdem in omnibus aduigilēt.

CAPVT XVII.

SCIANTQVE non tantùm prohiberi libros in Catalogo librorum prohibitorum nominatim inſertos, ſed & alios omnes, qui etſi ex profeſſo de hæreſi non tractent, tamen ſub alio argumento indifferenti immiſcent hæretica dogmata contra Catholicam fidem, ſcandala, ſcommata, abuſus Scripturæ ſacræ, aliaque ſimilia. Et quicumque tales libros inferre, legere, aut aliis legendos tradere, aut apud ſe detinere deprehenſus fuerit, noſtro Officiali denuntietur grauiter coërcendus.

CAPVT XVIII.

VT ſanctio Ser^{orum} Principum noſtrorum, qua vetuerunt ab aliis quàm iuratis Bibliopolis libros vendi, ſeruetur, mandamus Cenſoribus vt iure contra eos coram Officiali noſtro agant qui Antuerpiæ in Peniſtylio, ſeu Burſa vt vocant, aliiſque locis libros venales exponunt, cùm iurati Bibliopolæ non ſint. Idemque contra veteramentarios veſtium venditores,

& alios quoſcumque qui ſimile attentauerint, ſtricte ſeruetur. Inuigiletur etiam ne in farcinis ſub aliis mercibus importentur libri pernicioſi ad quoſcumque tandem.

TITVLVS SECVNDVS.

De Sacramentis in genere.

CAPVT I.

IN adminiſtratione Sacramentorum proponant ſibi Sacerdotes, vt tamquam miniſtri Domino ſuo placeant conſcientiæ puritate & vitæ innocentia, ideoque præcaueant, ne Sacramenta adminiſtrẽt, dum ſe culpæ grauiori ſentiant obnoxios, ſed ſtatim ſe confeſſione expurgent. Quare vt parati ſemper eſſe poſſint, hortamur & requirimus ne vmquam vltra hebdomadam peccatorũ ſuorum confeſſionem differãt.

CAPVT II.

SI quis (quod abſit) potus vel aliter indiſpoſitus atque inidoneus ad miniſtrandum Sacramentum acceſſerit, ſiue is Paſtor aliúſve Sacerdos, ſiue matricularius fuerit, iuxta irreuerentiæ enormitatem grauiter punietur.

CAPVT III.

PASTOR requiſitus ad adminiſtrandum Sacramentum, ſtatim ſit paratus ac facilis, nec ſeſe prætextu horæ importunæ, temporis incommodi, alteriúſve occupationis, multo minus conuiuij, excuſet, aut durioribus verbis petentes Sacramenta excipiat, & per ſe adminiſtret quando id ſine magno incommodo fieri poteſt: ac vbi populus eſt numeroſior, bis in die, mane circa horam ſeptimam, & veſperi ſub Laudibus, in templo ſeſe præſentem exhibeat omnibus opera illius vti volentibus.

CAPVT IV.

PASTOR domo diſcedens Cuſtodi ſignificet, vbi inueniri poſſit: ſi verò à petentibus Sacramentorum adminiſtrationem diligenter quæſitus non facile reperiatur, & ob abſentiam aut moram Paſtoris ſuboriatur a præſentibus murmuratio aut ſcandalum, aut ſit in mora periculum, poterit tunc alius eiuſdem Eccleſiæ Paſtor (ſi plures ſint) aut Vicepaſtor, & in caſu neceſſitatis Cappellanus (aliàs idoneus) adminiſtrare Sacramentum, Matrimonio dumtaxat excepto.

CAPVT V.

QVONIAM cum omni diligentia circa Eccleſiæ Sacramenta verſari oportet Paſtores, ſemper penes ſe reſeruent claues repoſitorij Ven. Sacramenti, Baptiſmatis, & ſacrorum vaſorum: ex neceſſitate abſentes, viris probatis cuſtodiendas committant. grauiter puniendus qui iſta neglexerit.

CAPVT VI.

SACRA olea quotannis Archipreſbyteri rurales à nobis, ab Archipreſbyteris Paſtores in loco ſacro diſtribuenda omnes per ſeipſos aut alium ſacerdotem, aut alium in aliquo ordine ſacro conſtitutum petant & ferant; eaque in vaſis honeſtis & mundis (vaſe in quo oleum infirmorum conſeruabitur, ab aliis ſeiunctô) decenter cuſtodiant, ac ſtatim ad eccleſiam ſuam deferant.

TITV-

TITVLVS TERTIVS.

De Sacramento Baptiſmi.

CAPVT I.

VBICVMQVE in Eccleſiis Parochialibus dirutus eſt fons Baptiſmalis, reſtituatur ex lapide ſolido, ne ex eo aqua effluat, ſitque figuræ rotundæ; & latitudinis circiter duorum pedum, fixuſque loco commodo conſtituatur à latere ſiniſtro portæ Occidentalis, iuxta antiquam Eccleſiæ obſeruationem, ſemperque ſub ſera clauſus, cuius clauem ſeruet Paſtor.

CAPVT II.

EXTRA Fontem ſacrum nemo baptizetur, niſi fortè quem periculum ad Eccleſiam deferri non permittit. Quod vbi contingit, in huiuſmodi Baptiſmo qui domi fiet adhibeatur quidem Baptiſmi forma, ſed poſtmodum proles ad Eccleſiam deferatur, ibique cæremoniæ præſcriptæ ſuppleantur. Si quis ſecus fecerit, pœna arbitraria puniatur.

CAPVT III.

SCIANT Catholici non licere ſibi ſuſcipere infantem qui à miniſtro heretico baptizatur, cùm ſuſceptor ſit apud Deum fideiuſſor de adhibenda cura prolis ſuſceptæ in vera fide inſtituendæ: quinimò tenentur Patrini laborare vt ad fidem Catholicam conuertantur ij quos in Eccleſia Catholica ſuſceperunt, ſi in hæreſin fuerint prolapſi.

CAPVT IV.

PASTORES non admittant ad ſuſcipiendas proles eos qui ebrij ſunt, aut hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti, aut alias ſcandaloſæ vitæ, & iuniores qui neſciunt rudimenta fidei.

CAPVT V.

CVM variæ quotidie audiantur querelæ de abuſu pluralitatis Patrinorum, & conuiuiorum in puerperus, præſertim in pagis, ſtatuimus vt Paſtores quotieſcumq; infantem baptizaturi ſunt, ante inchoatum exorciſmum clara voce denuntient tantùm vnum, aut ad ſummum vnum & vnam poſſe eſſe ſuſceptorem ſeu ſuſceptricem, eorumque nomina deſcribat: qui in hac re negligentes fuerint, noſtro arbitrio corrigentur, ſæpiuſque moneat Paſtor ſuos paro-

 100

parochianos de abuſu conuiuiorum in puerperiis inſtituendorum vitando.

CAPVT VI.

MVLIER quæ Antuerpiæ ad obſtetricãdum admiſſa fuerit, antequam officium ſuum exerceat, tenebitur ſeſe præſentare Vicario noſtro generali, alibi verò Decano Chriſtianitatis aut ſaltem Paſtori loci, vt ab eo examinetur an ſciat ſubſtantialia Sacramenti Baptiſmi, & faciat profeſſionem fidei integram, promittatque ſe denuntiaturam Paſtori parochiæ eos qui vltra tertium diem Baptiſmum infantium differunt, & eos qui ab hæreticis infantes baptizari curant, aut permittunt. Siqua verò aliquid horum præſtari noluerit, aut monita neglexerit, aut hæreſi infecta fuerit, ab officio ſuo ſuſpendatur aut amoueatur. Tenebuntur Paſtores huiuſmodi obſtetrices, & parentes infantium vltra tertiũ à natiuitate diem Baptiſmum differentes, aut apud hæreticos proles ſuas baptizari curantes, aut permittentes, nobis aut Officiali noſtro denuntiare.

CAPVT VII.

AB hæreſi conuerſi ſi baptizandi, aut iis cærimoniæ Eccleſiæ ſint adhibendæ; priuſquam id fiet, hæreſin abiurent.

Google

CAPVT VIII.

INFANTES ex illegitima copula nati non deferantur ad Eccleſiam cum aliqua ſolemnitate, neque illorum matres à puerperio ſurgentes purificentur, neque ſigna honeſtis matronis dumtaxat debita illis exhibeantur; quale eſt oſtij annulum faſcia linea obligare, &c.

CAPVT IX.

HABEATVR diligens ratio de expoſititiis, vt diligenter inquirant Paſtores an baptizati ſint nec ne ſi dubitent poſt inquiſitionem diligentem, ſub conditione baptizentur.

TITVLVS QVARTVS.

De Sacramento Confirmationis.

CAPVT I.

POSTQVAM Parochus de conſtituto die Chriſmatis adminiſtrandi fuerit admonitus, perquirat diligenter, qui confirmandi ſunt, in Parochia etiam per ſingulorum domos circumeundo, ſi id commode fieri poteſt, & die Dominico aut Feſto præcedente ex profeſſo doceat populum ſuæ

ſuæ curæ & cuſtodiæ commiſſum ea omnia quæ ad Sacramentum debitè recipiendum pertinere intelliget; & vt paratiores fideles ad hoc accedant, illius ſanctitatem, vtilitatem, & hoc rerum ſtatu neceſſitatem exponat, & nomen Confirmationis explicet quod idiomate noſtro Vormſel/ ſeu Vroomſel, id eſt robur, ſignificat. Et doceantur, à Chriſto Domino inſtitutum ad ſpiritale robur, virtutem & fortitudinem animi ad fidem profitendum dandam. Declaret inſuper materiam, formam, effectus, eiusque cærimonias, & qualitates in ſuſcipientibus requiſitas, Patrinorum officium, aliaque omnia quæ eò ſpectant ex probatis auctoribus aperiat: vt intelligentes ſe huius Sacramenti beneficio contra diaboli, carnis, mundi, hæreſeosque inſidias ſpiritu principali confirmari atque muniri, Chriſtique milites fieri, ardentiori animo, totisque viribus ad dimicandum toto vitæ ſuæ tempore, & coronam victoribus paratam apprehendendam, ſeſe comparent.

TITV-

TITVLVS QVINTVS.

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPVT I.

CVM in confeſſionum auditione ſit poſitum incredibile momentum ad ſeriam emendationem vitæ ipſius populi, ſtudioſe in hoc incumbant Confeſſarij vt in confeſſionibus audiendis magnum fructum faciant, pœnitentibus ſalutares pœnitentias iniungant, & ſalubria conſilia ad peccata vitanda & ſeriò vitam corrigendam ſuggerant; quale eſt in primis vt frequenter confiteantur & communicent, ſaltem ſingulis quinque aut quatuor maioribus Solemnitatibus.

CAPVT II.

CONFESSARII vbi rudiores eſſe perſpicient ſuos pœnitentes, diligenter examinent, an ſciant neceſſaria ad ſalutem: & vt in iis inſtrui ſe curent, ſedulò & ſeriò admoneant.

CAPVT III.

IN ſingulis Diœceſis noſtræ parochiis quotannis in Dominica paſſionis publicetur

 102

cetur c. *Omnis vtriuſq; ſexus* 2. de pœnit. & remiſſ. inculcentque ſeuerè illud eſſe obſeruandum:& poſt Dominicam in Albis animaduertãt quinam defuerint, quos monebunt officij ſui, alioquin extra Eccleſiam eiciendos, & ad ſepulturam Eccleſiaſticam non admittendos, & ad nos, vel Officialem noſtrum deferendos.

CAPVT IV.

IN pagis qui ſe allegabunt in Paſchate alibi confeſſos eſſe, teſtimonio Confeſſarij id doceant.

CAPVT V.

PAVPERES qui à menſa S. Spiritus ſubſidium habere ſolent, ſi non docuerint de annua confeſſione, ab eleemoſynis ſuſcipiendis ſuſpendantur, donec debito officio ſatisfecerint.

CAPVT VI.

CASVS Epiſcopo reſeruati ſunt ij qui in prima Synodo Prouinciali Mechlinienſi, tit. de Sacramentis, c. 6. & in Paſtorali, expreſſi ſunt.

CAPVT VII.

PROPTER præſentem tamen huius temporis ſtatum concedimus facultatem abſoluendi à caſibus nobis reſeruatis, quando crimina publica & notoria non ſunt,

omni-

omnibus Paſtoribus & Superioribus Ordinum qui externorum confeſſiones audire ſolent.

CAPVT VIII.

HORTAMVR in Domino omnes medicos, vt tamquam viri boni & Catholici in viſitatione infirmorum Bullę Pij V. quæ incipit *Supra gregem*, ſeſe conforment; qua ſancitur vt infirmos in lecto iacentes ante omnia moneant, vt idoneo Confeſſori omnia peccata ſua confiteantur: neque tertio die vlterius eos viſitent, niſi longius tempus infirmo Confeſſor ob aliquam rationabilem cauſam conceſſerit, & eis per fidem à Confeſſore in ſcriptis factam conſtiterit, quòd infirmi peccata ſua confeſſi fuerint: eoſdemque rogamus, vt ſi quos fortè fidei Catholicæ non ſatis addictos tergiuerſari animaduerterint, Paſtori ex charitate ſtatim velint denuntiare.

CAPVT IX.

QVI infirmorum confeſſiones excipient, ſi Paſtores non ſint, ſcripto in domo decumbentium relicto, aut aliter de excepta cõfeſſione Paſtori fidem faciant.

CAPVT X.

PASTORES nunquam differant excipere infirmorum cõfeſſiones in tem-

pus

pus quo ſimul deferant Venerabile Sacramentum, excepto caſu neceſſitatis, aut talis reconciliationis infirmi quæ breuiſſimo tempore queat peragi; alioqui ſe puniendos à nobis pro ea culpa intelligant.

CAPVT XI.

SEDES confeſſionales fiant loco conſpicuo: neq. temerè Confeſſarij de vno loco ad alterū, potiſſimùm in maioribus Feſtiuitatibus, excurrant, cùm id ſępè magnę murmurationis cauſam multis præbeat.

CAPVT XII.

QVONIAM vſuræ hoc tempore varijs quæſitis coloribus ſub ſpecie redditi, & titulis mutui dari ad intereſſe, In depoſito, Cambij, aliiſque nominibus diuerſimodè pallientur, ſtudiosè perquirant & examinent Confeſſarij ſuos pœnitentes, an tituli illi quibus ſeſe pecuniam cum aſſecuratione ſortis & certo lucro mutuam dediſſe dicunt, ſint veri, an verò tantùm imaginarij, & vſuræ pallia: & ſi ſolido fundamento contractus vſurarios eſſe deprehenderint, non priùs illos abſoluant quàm vſuris reſtitutis, aut ſaltem pro prima vice firmiter reſtitutione promiſſa: ſi ſecundò redierint, non abſoluantur, niſi reipſa reſtituerint. In quem finem diligen-

ter legant Bullam Sixti V. *Execrabilis auaritiæ*, contra huiuſmodi vſuras palliatas editam, ex auctoritate Pauli V. per Illuſtr^num^ Dominum D. Guidonem Bentiuolium, Archiepiſcopum Rhodienſem Nuntium Apoſtolicum recipi mandatam in Belgio.

TITVLVS SEXTVS.

De Indulgentiis.

CAPVT I.

NEMO Indulgentias publicet niſi à nobis prius examinatas & probatas: & qui in Eccleſiis ſuis aliquas ſe habere prætendunt Indulgentias nouas aut antiquas, aut fortè aliquando à prædeceſſoribus noſtris aut nobis approbatas, eas iterum exhibere ante trimeſtre, aut ſaltem antequam de nouo eas publicent, teneantur.

CAPVT II.

QVANDO in aliquo Feſto conceſſæ ſunt Indulgentiæ, illudque iuxta Rubricas transfertur, promulgentur Indulgentiæ promerendæ eo die quo illud Feſtum à populo celebrabitur.

TITV-

104

TITVLVS SEPTIMVS.

De ſanctiſſimo EVCHARISTIÆ *Sacramento.*

CAPVT I.

VBI numeroſior eſt populus, ſingulis diebus Dominicis, certa hora exponatur Ven. Sacramentum in altari alicuius Cappellæ debitè luminaribus aliiſque ornamentis inſtructo, vt ad communionem accedere volentibus paratum eſſe poſſit; illudque cum maxima & debita reuerentia ſemper adminiſtretur. Ablutio autem non detur ex calice. Et ſolemnioribus Feſtiuitatibus in Parochia numeroſiori ſemper ſit aliquis Sacerdos ad altare à mane vſque ad meridiem, petentibus Sacramentum adminiſtrare paratus.

CAPVT II.

QVANDO hoſtiæ pro communicaturis parantur, prius à Paſtore guſtentur an ſint quales eſſe debent.

CAPVT III.

IN Parochia quemq. ſua in Paſchate ad ſacram Synaxin accedere cum oporteat,

teat, non ſatisfaciunt communicantes in aliis Eccleſiis quorumcumque etiam Ordinum priuilegiatorum. quod in Dominica Paſſionis in Parochiis publicent Paſtores, vnà cum decreto Concilij Lateranenſis de communione in Paſchate facienda: vt in c. Omnis vtriuſq. ſexus, Ext. De pœnitentiis & remiſſ. & in Paſtorali Mechl.

CAPVT IV.

QVONIAM compertum eſt iis locis vbi in publicis oneribus imponendis ratio ac tempus taxandi deſumitur ex ſumptione Ven. Sacramenti (vt ſcilicet cenſeantur iuniores, eoque nomine ab huiuſmodi oneribus immunes, qui nondum ad menſam Domini acceſſerint) fieri vt adoleſcentes & iuuenes à ſacra communione retardentur, eamque in decimumoctauum vel vlteriorem annũ multi differant; inhibemus huiuſmodi collectoribus vel quocumque nomine cenſeantur, ne in onerum publicorum partitionibus, in poſterum hanc rationem ineant, ſed certam potiùs ætatem taxandis deſignent.

CAPVT V.

TABERNACVLVM Ven. Sacramenti pleriſque in locis euerſum, ſollicitus ſit

ſit Paſtor vt id reſtituatur: quod fiat vel in medio altaris, vel in pariete à Septemtrione iuxta altare, extrinſecus decorè depictum, eiuſque oſtiolum aliqua cortinula ſit tectum, intrinſecus autem panno colorato tabernaculum ſit circumueſtitum, ac circumquaq. firmum & tutò clauſum. Tabernaculum verò ſub ipſo dumtaxat Ven. Sacramenti vaſe, candido ſemper corporali ſit ſtratum.

CAPVT VI.

IN qualibet Parochia vt minimùm duo ſint vaſcula, in quibus ſacræ hoſtiæ conſeruentur. vnum quod veteri vocabulo Eccleſiaſtico Cibonum vocamus, in quo reponantur ſacræ hoſtiæ communicantibus diſtribuendæ; quo etiam vti licebit dum Venerabile Sacramentum ad infirmos defertur. Alterum verò vaſculum ſit hierotheca pellucida quam vulgò Monſtrantiam appellant: cuius vſus ſit Ven. Sacramento deferendo in publicis proceſſionibus, vel cultûs & adorationis cauſa proponendo ſuper altare. quæ hierotheca idcircò intra columnellas ita cryſtalo tranſparenti circumdetur, vt ſacra hoſtia perſpici poſſit.

CAPVT VII.

ABVSVS qui in ciuitate Antuerpienſi frequens eſt, vt ad ægros deferatur Ven. Sacramentum ſub tempus veſpertinum, paulatim tollatur: moneaturque populus, vt ægri, quantum poteſt fieri, ieiuni tantum hoc viaticum percipiant, adeoque tempeſtiue ſibi illud adminiſtrari poſtulent, non expectantes tempus vltimæ neceſſitatis. Nunquam tamen Paſtor tempore nocturno aut alias quantumuis importuno vocatus, cùm id infirmi ſtatus poſtulat, ab officio faciendo ſeſe excuſet, grauiſſimè puniendus, cuius culpa infirmus non munitus Sacramentis ex vita deceſſerit. Monebunt Paſtores ſuos parochianos, quando tempore nocturno aut cum tenebræ ſunt ſibi volunt infirmi adminiſtrari Sacramentum, deducant ſecum vnum atque alterum virum probum Paſtori notum.

CAPVT VIII.

QVONIAM in proceſſionibus quas vocant dedicationum, contingit multa, inſolentias plerumque committi, & quædam inepta & laſciua immiſceri (quæ tamen non eſſe toleranda decernimus) omnino

omnino prohibemus in illis Ven. Sacramentum circumferri: Paſtor qui ſecùs fecerit, in mulctam decem florenorum aut maiorem noſtro arbitrio incidat.

TITVLVS OCTAVVS.

De Sacramento Extremæ vnctionis, Teſtamentis, & Sepulturis.

CAPVT I.

QVANDO Paſtor ex ſuis ſubditis infirmum eſſe ſciet, de quo veretur ne negligentia aut malignitate domeſticorum ſeu propinquorum non munitus ſacroſanctis Eccleſiæ Sacramentis moriatur, adibit ædes infirmi etiam non vocatus, dicetque ſe ex charitate & nomine ſui officij tamquam bonum Paſtorem ouiculam ſuam inuiſere; monebitque infirmum de habenda cura ſuæ ſalutis, & ſuſceptione Sacramentorum, frequenterque eum viſitabit, potiſſimùm ſi videat morbum augeri, habeatque libellos qui modum adiuuandi infirmos deſcribant, alióſve: & inuigilet ne ad eos irrepant nouatores illi qui ſeſe falſò vocant Sielen-troosters. Vbi verò per occu-

pationes Paſtori non licet, ſubmittat ipſe, aut moneat infirmum vt aduocetur alius Sacerdos & vir Religioſus, qui morti proximum, in lucta contra ſerpentem calcaneo hominis inſidiantem, adiuuet: ac ſciat Paſtores ab huiuſmodi charitaris officiis, præter meritum apud Deum, multum ſibi ſubditorum conciliari animos.

CAPVT II.

NVMQVAM patiantur Paſtores corpus alicuius quantumuis pauperis ad ſepulturam deferri ſine præſentia Sacerdotis, ac multo minus ſepeliri ſine debitis cæremoniis in Paſtorali præſcriptis. Celebretur porrò pro pauperibus vna Miſſa ſumptibus Eleemoſynariorum aut menſæ S.Spiritus,ſi aliunde media non ſuppetant.

CAPVT III.

NVLLI liceat iura funeralia auctoritate noſtra ſtabilita, & antiquiſſima conſuetudine probata, propria præſumptione augere: nec cuſtodi aut miniſtris Eccleſiæ permiſſum ſit aliqua iura exigere, niſi à Paſtore loci in Parochus, aut in aliis Eccleſiis ab aliquo ad hoc deputato aut deputando deſcripta; qui omnia iura funeralia, quæ aliquo modo ratione funeris debentur, bene examinata ſubſignabit.

CA-

 107

CAPVT IV.

POST mortem alicuius parochiani inquirat Paſtor, an defunctus pia aliqua legata reliquerit, aduigiletq; vt executioni mandentur, eademque indicentur Sigilliſero aut Archipreſbytero rurali illius diſtrictus. Monemus autem ſeriò heredes & teſtamentorum executores, vt ſi quæ per defunctos fundationes pię inſtitutę erunt, eas denũtient vt actutum regiſtrentur, atq. in archiuis noſtris ſeruanda reponantur.

TITVLVS NONVS.

De Ordine.

CAPVT I.

INSIGNIENDI tonſura clericali aut minoribus Ordinibus, nobis ſe ſiſtant Feria quinta ſeptimanæ eius, qua conferendi ſunt ſacri Ordines, natalium & probitatis teſtimoniis inſtructi: admiſſi verò nomina ſua à Secretario noſtro deſcribi curent, redeantque Feria VI. ſub horam IX. cum ſuperpelliceo & cereo, tonſuram, alioſque minores Ordines ſuſcepturi.

CAPVT II.

PROMOVENDI verò ad ſacros Ordines maiores, compareant examinandi Feria vi. poſt 11. pomeridianam, exhibeantq́; teſtimonia laudabilis vitæ antè actæ, proclamationum factarum, ætatis, Ordinum præcedentium ſuſceptorum litteras, eorumdemque facti exercitij titulique ſufficientis documenta. Idonei per examen reperti & admiſſi, poſtridie poſt octauam per Confeſſionem ſacramentalem ad ſacram Communionem parati, in habitu ac tonſura ordini ſuo conuenienti, cum ornamentis neceſſariis ad ædes Epiſcopales reuertantur, inde ad Eccleſiam vbi Ordines conferentur, nobiſcum acceſſuri.

CAPVT III.

AD Ordines maiores promoti meminerint ſe obligatos ad legêdum quotidie, ſub pœna peccati mortalis & amiſſione fructuum illius diei, integrum officium horarum Canonicarum. In Ordine ſuſcepto ſeſe exerceant à ſuſceptione cuiuſque Ordinis, & Sacerdotes intra quadraginta dies primitias celebrent.

CAPVT IV.

PRIMITIAS celebraturus Sacerdos ſæcularis in ciuitate Antuerpienſi, aut locis

103
locis vbi Eccleſiæ Collegiatæ ſunt, ſiſtet ſe cum ſuo inſtructore Decano & Capitulo, etiamſi ipſis ſubditus non ſit. In pagis verò Decano Chriſtianitatis exhibebit litteras Sacerdotij ſuſcepti, & inſtructor eius fidem faciet de ſufficienti in cæremoniis Miſſæ inſtitutione.

CAPVT V.

EXAMINATORES tam ordinandorum quàm ad Paſtoratus promouendorum nominamus Venerab.les viros, Dominum Ioannem Del-Rio I. V. Licent. Protonotarium Apoſtolicum, Decanum Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, ac Vicarium noſtrum generalem, D.Cornelium de VVitte S. Theol. Licent. Archidiaconum, D.Petrum Santfort S. Theol. Licent. Pœnitentiarium, D. Egbertum Spitholdium S.Theol.Licent. Plebanum, D. Aubertum Miræum S. Theol. Baccal. Sigilliferum noſtræ curiæ, D. Maximilianum Eynatten S. Theolog. Licent. Scholaſticum, D.Laurentium Beyerlinck S. Theol. Licent. dictæ Eccleſiæ Canonicum: quibus alij Canonici præbendas graduatis affectas in Eccleſia noſtra Cathedrali obtinentes, iungere ſe poſſunt.

TITVLVS DECIMVS.

De Sponſalibus, & Matrimonio.

CAPVT I.

Sacra Congr. Concil. Tridẽt. in terpp ad c. 1. Seſſ. 24. de Reform. matr.

SPONSALIA de futuro tametſi valida ſint, quamuis corã proprio Parocho contracta non fuerint, nihilominùs tamen ad euitandas multas difficultates ea præſente Parocho proprio fieri præcipimus.

CAPVT II.

QVONIAM animaduerſum eſt, pœna à Concilio Tridentino conſtituta in eos qui non ſuos parochianos matrimonio coniunxerint, quoſdam non moueri; decernimus, Paſtores & Sacerdotes quoſcumq. noſtræ Diœceſis qui id facere præſumpſerint, inſuper pœna pecuniaria viginti florenorum corrigendos eſſe.

CAPVT III.

EBRIIS & intempeſtiua nocte aut in tabernis contrahere ſponſalia volentibus operam ſuam Paſtor non impendat, ſub pœna arbitraria.

CA-

CAPUT IV.

SOLEMNIZATIONEM màtrimonij in qua aliqua concurrit diſpenſatio, volumus fieri per Paſtores, non autem Vicepaſtores. Nemo autem aliàs, niſi præuiis omnibus proclamationibus, matrimonium ſolemnizet.

CAPVT V.

SPONSI infra dies quadraginta ad matrimonium procedāt; alioqui nobis aut Officiali noſtro per Paſtorem indicentur.

CAPVT VI.

INDECENTES in quibuſdam pagis exceſſus committi intelligimus a iuuenibus, qui à nouis ſponſis pecuniam extorquent, aut alioquin domos infringunt: & in nõnullis locis ſponſo ſtatim à contracto in facie Eccleſiæ, quidam etiam in ipſo templo, ſumma vi palmas & pugnos in dorſum impingunt: quæ cùm non ſolum ſint violenta & iniurioſa, ſed etiam ſpectent ad irreuerentiam Sacramenti, in poſterum ne id fiat, prohibemus.

CAPVT VII.

PROPTER euidẽs periculum ſalutis animarum, Paſtores ſubinde in concione ſignificent, præter legem naturalem & diuinam, eſſe etiam Eccleſię prohibitionem, ne

C Caut. 28. q. 1. ne fideles cum hæreticis matrimonia contrahant; eiuſque impedimenti, vt & aliorum, in proclamationibus habeant rationem ſingularem.

CAPVT VIII.

INQVIRANT diligenter Paſtores, an contrahentes ſponſalia ſciant neceſſaria ad ſalutem. Ignaros verò, donec edocti fuerint, & Sacramento Confirmationis non roboratos ad matrimonium non facilè admittant. Diligenter de impedimentis inquirant: ſi dubitent, peritiores conſulant. Si verò matrimonium perſonarum inter quas impedimentum aliquod dirimens exiſtit, aut non ſeruata Concilij Trident. forma, matrimonium ſolemnizare ſcienter præſumpſerint, pœnam incurrant quinquaginta florenorum, & alias arbitrariam.

CAPVT IX.

Conc Trid Seſſ. 24 de Ref matr. c. 1. in fin. LAVDABILEM & antiquam conſuetudinem ſolemnizandi matrimonium inter Miſſarum ſolemnia, potiſſimùm diebus Dominicis & Feſtis, ſtudioſe ſeruari volumus. Nullus autem Paſtor ſub graui pœna poſt mendiem matrimonium ſolemnizare præſumat.

TITV-

TITVLVS VNDECIMVS.

De Prædicatione verbi Dei.

CAPVT I.

VONIAM latiſſimus apertus eſt campus ad animas Deo lucrandas per diuini verbi prædicationem, (eſt enim virtus Dei in ſalutem omni credenti) dabunt operam omnes quibus munus ſacras cóciones habendi incumbit, vt eas habeant vtiles, captui auditorum accommodatas, ſolidas atque elaboratas, easque teneantur deſcribere, deſcriptasque requiſiti nobis aut Decano rurali viſitanti, ſeu alij cui mandauerimus, exhibere.

CAPVT II.

CONCIONES ferè ita diſponantur in locis vbi graſſatur hæreſis, vt pars vna pertineat ad mores formandos, pars verò altera confirmet duobus aut tribus argumentis ſolidis aliquod dogma Catholicum, & vni aut alteri argumento quo hæretici præcipue ſimplices homines ſeducunt, ſolide & perſpicue reſpondeat: ſolide inquam, nam alioqui præſtat illa

non

non attingere. Potiſſimùm autem, pro veritate inculcent ea argumenta generalia Catholicorum contra hæreticos, quæ ſunt veluti principia quædam, vtpote de vnitate, auctoritate & notis Eccleſiæ.

CAPVT III.

CONSVLTVM omnino fuerit, adeoque id requirimus, Concionem paſtoralem perpetuò eſſe diuiſam in duas partes, quarum prior ſit doctrinalis ordine proſequens materias Catechiſmi: poſterior agat de Euangelio, Epiſtola, vel de ſolemnitate diei.

CAPVT IV.

QVÆ omnia vt debitè pręſtari poſſint, quilibet Paſtor ſolicitè & curioſè curet vt bibliothecam inſtructam habeat: in qua vt minimùm ſint Biblia ſacra, Catechiſmus Romanus, Súma doctrinæ Chriſtianæ per Caniſium, Concilium Trident. Synodus Prouincialis Mechlinienſis, vtraque Antuerpienſis, ſub piæ mem. Reuer^mo Franciſco Sonnio celebrata, atque hęc noſtra, Homiliaſtæ aliqui, Promptuarium Morale, item Catholicum Stapletoni, Sermones Coſteri, eiuſque libellus Sodalitatis, & de controuerſiis horum temporum, Leſſij Conſultatio nupera quæ Religio ſit capeſ-

capeſſenda, Directorium Polanci, eiuſque libellus de frequēti Communione & modo iuuandi morientes, aliique ſimiles pro ſingulorum capacitate & facultatibus. Rudiores verò & minùs inſtructi in Theologia (quos hactenus ob Sacerdotum raritatem & inopiam tolerare cogimur) nunquam aliquid dicant pro concione quod ex probato auctore aliquo demonſtrare non poſſint.

CAPVT V.

PASTORES non dicant pro concione ea ex quibus colligi poſſit particularis aliqua contra priuatos animi exacerbatio, multoque minùs nominatim aliquem deſignent.

CAPVT VI.

VT autem in omnibus Eccleſiis noſtræ Diœceſis ſit conformitas in recitandis Euangelis, ſeruetur ordo Miſſalis Romani.

CAPVT VII.

PASTORIBVS per ſe munus prædicationis obire volentibus, meminerint omnes quomodocumque priuilegiati, ſe iuxta Decretum Concilij Trident. cedere debere. Conueniunt autem Paſtores in oppidis & municipijs per ſe habere concionem *Seſ. 5. de reform. cap. 2.*

matu-

matutinam ſeu antemendianam, & potiſſimùm in Dominicis Quadrageſimæ & Aduentus maioribuſque ſolemnitatibus: ſi alij ibidem iis temporibus ſtationes habent, eas poſt meridiem ſeruent.

CAPVT VIII.

Seſ 24. de Refor.c.4.

CVM etiam iuxta Concilij Tridentini decretú ad audiendum verbum Dei quiſque ſuæ Parochię intereſſe teneatur; nemo in ciuitate noſtra & oppidis, Dominicis & feſtis diebus ante meridiem extra Eccleſiam parochialem lingua vernacula concionetur, ne quidem ſub prætextu indulgentiarum aut confraternitatum: lingua verò externa non fiat concio ante horam decimam.

CAPVT IX.

Cõcil Trid Seſ 5 de reform.cap 5

CONCIONATORES non ſint in concionibus ſuis prolixiores, & vnius horæ ſpatium non excedant.

CAPVT X.

IN omnibus Eccleſiis ſuggeſtus fabricentur, ex quibus populo Paſtor, bireto & ſuperpelliceo, vel alba cum ſtola indutus, verbum Dei prædicet.

CAPVT XI.

ADVIGILET Paſtor, vt tam publicè quàm priuatim populum ſibi commiſſum

 112

miſſum inſtruat, potiſſimùm in his quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem, ea de cauſa inculcet frequenter illud Prophetæ: *Propterea populus meus ductus eſt captiuus, quia non habuit ſcientiam.* Iſaia 5.

CAPVT XII.

QVo in opere tam ſalutari non tantùm Paſtor, ſed etiam quilibet Eccleſiaſticus (labia enim Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam) deberet quærere in tanta populi ignorantia occaſiones de ſalute animarum benè merendi. Et vt quilibet in hac ciuitate ſeſe reddat ad hoc opus capaciorem, hortamur omnes Sacerdotes, vt lectiones Theologicas quæ in hac ciuitate quotidie ſatis frequenter habentur, viſitent, quando id ſine detrimento officij diuini, aliarumque functionum quibus ratione ſuorum beneficiorum obligantur, licebit. Nec deſinant priuatim libros pios & doctos huc facientes diligenter euoluere, cùm nulla alia occupatione vtiliùs aut decentiùs bonas horas queat Sacerdos tranſigere.

TITVLVS DVODECIMVS.

De Officio Diuino.

CAPVT I.

VT quæ de officio diuino in Synodo Prouinciali ſtatuta ſunt, ad exactam obſeruationem & commodiorem executionẽ perduci poſſint; ſtatuenda quæ ſequuntur duximus.

CAPVT II.

Seſſ. 24. de reform. cap. 12. ſub fin.

VT diſtrictiùs ſeruetur decretum Concilij Tridentini, quo omnes iubentur diuinum officium per ſe facere, atque in choro ad pſallendum inſtituto hymnis & canticis Dei nomen reuerenter, diſtinctè, deuoteque laudare: idcircò mandamus omnibus Beneficiatis, cuiuſcunque dignitatis fuerint & ordinis, vt decretum illud obſeruent; meminerintq; in eo proprium Eccleſiaſticorum officium verſari, & noſtram omnium quam expectamus beatitudinem, futuram eſſe, Dei laudibus cum vniuerſo Sanctorum cœtu celebrandis æternum occupari.

CA-

CAPVT III.

DECANTATIONES Veſperarum paſſim in pagis intermiſſæ, paulatim reſtituantur, vnà cum Laudibus, quarum initium *Salue Regina*, aut alia pro temporis conditione Antiphona de Deipara: quæ Laudes concludantur trina repetitione ſalutationis Angelicæ, *Aue Maria*. In ſolemnibus verò Feſtis congruum eſt vt Laudes de Ven. Sacramento addantur. In Eccleſiis vbi decantatur Prima, legatur quotidie Martyrologium pro die ſequenti. Et poſt Primam dies denuntietur quo anniuerſarium aliquod celebrandum erit, ſimul recitando eorum nomina, quorum recurrent anniuerſaria. In pagis verò die Dominico poſt concionem denuntientur eorum nomina, quorum anniuerſaria illa hebdomada occurrent celebranda.

CAPVT IV.

IN omnibus Eccleſiis Collegiatis & Parochialibus ſemper certa hora diebus Dominicis & Feſtis cõcio & ſumma Miſſa celebretur. quæ Miſſa in pagis æſtate ſiet hora octaua, hieme verò hora nona; nec prætextu ſolemnizandi matrimonij aut expectationis alicuius notabilis perſonæ aliòve colore differatur, eò quòd

magna incommoda ex dilatione oriantur. Si qui verò propter Sacerdotum raritatem duobus locis officium parochiale facere debent, in vna Eccleſia officium incipiant hora ſeptima, in altera ſub decimam. Si quis hoc tempus notabiliter ſiue præueniendo ſiue ſubſequendo fuerit tranſgreſſus, mulctabitur tribus florenis, ſi ſæpius, grauiori pœna arbitraria.

CAPVT V.

COMPARENTVR aut deſcribantur in omnibus pagis libri ad cantandum officium, quod ibidem fieri conſueuit, aut debet, neceſſarij: ſitque vbique in cantu & cæremoniis celebrationis Miſſarum conformitas iuxta præſcriptum Miſſalis Romani; quod etiam Regulares, Parochiale officium facientes, ſequi teneantur.

CAPVT VI.

QVONIAM in omnibus Eccleſiis noſtrę Diœceſis (Cathedrali dumtaxat excepta) rarior eſt Clerus, quàm vt omnes diuini officij ritus iuxta præſcriptum Cæremonialis iuſſu Clementis Octaui editi, ſeruari poſſint; volentes tamen vt ea ſeruentur quę poſſunt, & vbique ſit conformitas, ſubſequentia exactè obſeruari præcipimus. In Eccleſiis Collegiatis & Parochia-

rochialibus huius ciuitatis & locis celebrioribus ſumma Miſſa Dominicis & Feſtis cum omnibus cæremoniis & thuriſicationibus in Miſſali Rom. de Miſſa ſolemni præſcriptis celebretur, aſſiſtentibus Diacono & Subdiacono, qui cum omni reuerentia, ſine vllo diſcurſu aut confabulatione, celebranti iuxta cæremonias in eodem Miſſali præſcriptas operam ſuam præſtent. numquam verò tam in iſtis quàm aliis Miſſis etiam votiuis aliquid eorum quæ decantari debent omittatur, aut per cantores aut organa ſyncopetur, multò minùs circa legenda aut decantanda in Miſſali præſcripta aliquid immutetur.

CAPVT VII.

EI qui tamquam Preſbyter diuinum officium celebrat, habitu conuenienti induto, detur ſemper in Proceſſionibus locus dignior: in Laudibus porrò ad Benedictus, & in Veſperis ad Magnificat, hic idem pluuiali indutus, thuriſicationem faciat. Sit autem tam in hac re quàm in Laudibus veſpertinis per omnes Parochias conformitas, neq. Paſtor aliúſve quiſpiam propria auctoritate præſumat aliquid immutare. Eamdem vniformitatem etiam in adminiſtratione Sacramentorum, pu-

rificatione puerperarum, Sacramentorũm delatione, & ſepultura defunctorum, ſeruari mandamus.

CAPVT VIII.

IN omnibus Parochiis diebus Dominicis ac Feſtiuis celebretur ſumma Miſſa in ſummo altari de Tempore; neq. Miſſæ votiuæ aut Miſſæ pro defunctis loco ſummæ Miſſæ, vnquam, ſaltem in ciuitate, peragantur: ideoque Officium defunctorum non fiet in die Dominico aut Feſto, niſi alius adſit Sacerdos qui debita hora celebret ſummam Miſſam de Tempore aut Feſto. Maximè autem ſoliciti ſint, quibus ea cura incumbit, vt totum officium diuinum fiat reuerenter, deuotè, ordinatè, & cum debita ſolemnitate, ſemper quidem, ſed præcipuè Dominicis & Feſtis, vt populus ad deuotionem & Parochiæ ſuæ aſſiduam frequentationem incitetur.

CAPVT IX.

VBI in Eccleſia aliqua plures ſunt Sacerdotes, vt populi cõmoditati conſulatur, potiſſimum Dominicis & Feſtis, non plures ſimul celebrent, ſed horas diuidant quę à ſingulis indubitatè ſeruentur. Tempus quo Miſſæ à fundatoribus certa aliqua hora celebrari iubentur, ſub pœna amit-

 115

amittendi alrerum tantum, quanta eſt eleemoſyna cuique Sacro attributa, numquam mutetur aut prætermittatur.

CAPVT X.

APPENDATVR catalogus in Veſtiario Eccleſiæ, in quo deſcripta ſint nomina omnium Beneficiarorum & Officiatorum Eccleſiæ euſdem: & ſingulis nominibus adſcribantur Miſſæ ab vnoquoque celebrandæ ex fundatione beneficiorum vel officio proprio, ſimul dies & hora, quam ſeruare infallibiliter teneâtur.

CAPVT XI.

QVANDO in aliquo altari eſt fundata Cappellania ad alicuius Sancti honorem, in Feſto eiuſdem Sancti occurrenæ hoc agatur, vt ſolemnis aliqua Miſſa in eodem celebretur.

CAPVT XII.

SI quæ ſint Cappellæ aut altaria diruta, in quibus fundationes aliquæ ſunt inſtitutæ, nobis indicentur, vt iuxta decretum ſacroſancti Concilij Tridentini à nobis ad alias Cappellas aut altaria (donec propria reſtitura ſint) transferantur. Seſſ 21 c 7.

CAPVT XIII.

ALTARE tegatur cum mappis debitè iuxta Rubricas Miſſalis, atq. honeſtè,

& frontiſpicio eius toti præpendeat decens aliquod aulæum, quod antipendium vulgò dicitur. Sit Crux in altari & tabula aliqua picta, aut ipſemet paries contiguus altari, depictus: maximè autem curetur, vt tam in altari quàm veſtibus ſacerdotalibus perpetua ſit mundities linteorum, & aliorum quæ ad rem diuinâ pertinent. grauiter puniendus huius ſtatuti tranſgreſſor.

CAPVT XIV.

PASTORES & Cappellani cantantes Collectam in Laudibus veſpertinis, aut aſſiſtentes officio Ven. Sacramenti, teneantur circa altare ſuperpelliceo induti ſubſiſtere à principio vſque ad finem Laudum: quibus finitis, aqua benedicta populum etiam non aſpergant niſi induti ſuperpelliceo.

CAPVT XV.

SIMILITER quandocumque officium diuinum Paſtor, Cappellani, Cantores, Cuſtodes, decantant aut in Proceſſione procedunt, ſemper induti ſint ſuperpelliceo, habeantque ſub eo veſtem talarem nigram aut ſubnigram, ac collaria ſimpliciora, ſub pœna diſtributionis amittendæ.

116

CAPVT XVI.

CANONICI inſuper in Cathedrali & in Eccleſiis Collegiatis omnibus à die Commemorationis omniũ fidelium Defunctorum vſq. ad feriam ſextam Paraſceues incluſiuè choralibus cappis ſub eadem pœna vtantur: & primo quoq. tempore in Cathedrali & Collegiatis Cappellani ęſtate ſuperpelliceo cum almutio, hieme verò cappis ſuo ordini congruẽtibus induantur.

CAPVT XVII.

VBI Horæ Canonicæ ante has turbas decantari ſolitæ interruptæ ſunt, ante proximum trimeſtre curet Paſtor deferri ad nos deſcriptionem fructuum ad decantationem huiuſmodi Horarum relictorum, vt iuxta illorũ rationem decernatur quæ Horæ in poſterum cantari debeant.

TITVLVS XIII.

De Feſtis, & Ieiuniis.

CAPVT I.

MAXIMAM in ſeruandis Dominicis & Feſtis diebus negligentiam vt populus corrigat, concionatores ſæpè moneant, explicantes ad quæ iſtis diebus agenda omit-

tendaque obligentur, grauitatemq; tranſgreſſionis exponentes: & ſingulis Eccleſiis tabula ordinationis de Feſtorum obſeruatione ſit appenſa.

CAPVT II.

ET quia non omnes monitionibus flectuntur, volumus contra illos tranſgreſſores ſine diſſimulatione procedi iuxta Eccleſiæ præcepta, Ser[orum] Principum noſtrorum edicta, prędeceſſorumque noſtrorum ordinationes. Idemq. vt faciant hortamur in Domino & ſeriò requirimus omnes Magiſtratus, Officiarióſve ſæculares, duas tertias mulctarum in quas incurſuri ſint tranſgreſſores applicando fabricæ Eccleſiæ illius Parochiæ, in qua iſtiuſmodi tranſgreſſio committetur. Potiſſimùm autem diligéter obſeruetur, ne Dominicis & Feſtis diebus, eo tempore quo diuinum officium fit aut verbum Dei prædicatur, tabernæ vel hoſpitia vlla aliis quàm viatoribus pateant. Si verò ipſi Officiarij caupones ſint, & hac occaſione lucri cupiditate hanc iuſtiſſimam legem ipſi violent, aut aliàs fuerint negligentes, mandamus Paſtoribus & aliis in Parochia Sacerdotibus, necnon & Cuſtodibus, vt tales ad Offi-

cia-

cialem noſtrum deferant: eidem Officiali nihilominùs iniungentes, vt in tales inquirat, etiam non monitus à Paſtore.

CAPVT III.

FESTA celebranda in Diœceſi Antuerpienſi exprimuntur in 1. Synodo Prouinciali Mechl. & Paſtorali Mechlinienſi: occurrentia verò illis diebus ex quibus ſecundùm Breuiarij Rubricas debet transferri, celebrentur illis diebus in quos inciderint, à Clero verò ſeruentur Rubricæ, exceptis dumtaxat Feſto Annuntiationis B. Mariæ & Feſto Marci, in quorum celebratione ſtatutum Synodi Prouincialis ſeruetur.

CAPVT IV.

DOMINICA Quinquageſimæ Paſtor publicet ieiunium Quadrageſimale, eiuſque obſeruationis obligationem, prout in Paſtorali Mechlinienſi: & eadem occaſione moneat populum, vt tempeſtiuè ante Paſcha iſto ſacro tempore paret ſe ad Confeſſionem, & in pagis deſignet aliquos in Quadrageſima dies, in quibus inſtructurus eſt iuniores & rudiores ad Confeſſionem benè faciendam, & Communionem ſacram ritè ſumendam.

CA-

CAPVT V.

QVICVMQVE deprehendetur oua aut carnem in Quadrageſima, aut aliis diebus quibus per Eccleſiæ legem id nõn licet, ſine legitima diſpẽnſatione comediſſe, ad Officialem noſtrum ſine diſſimulatione deferatur, atque pro ſcãdali vel contẽptus qualitate puniatur. Nulli verò diſpenſatio huiuſmodi à quocumq. obtenta ſuffragetur, niſi fuerit à nobis aut certè Vicario noſtro generali examinata & approbata. Is autem cui ex legitimis cauſis eſus carnis vel illius venditio permittitur, ea venia diſcretè & ſine vllo ſcandalo vtatur, tam hic quàm ille: alioqui is qui hoc ſcandalum dederit, pater etiam familias qui ne daretur non impediuit, perinde atque ſi ſibi nulla facultas conceſſa foret, corrigetur.

CAPVT VI.

IN Quadrageſimá ante Feriam quartam hebdomadæ ſanctæ publicè oua vendi inhibemus.

CAPVT VII.

QVONIAM propter annonæ caritatem, plurimorum inopiam, & multorũ infirmitatem, vſum lacticiniorum in Quadrageſima, die Cinerum, Feria quarta & ſexta, & Sabbato hebdomadæ ſanctæ

exce-

 118

exceptis, in hac Diœceſi permittere hactenus viſum eſt; nos etiam in poſterum idem permittẽdum exiſtimauimus, donec aliter ſtatuerimus: ita tamen vt ſinguli ad ieiunium obligati, ea gratia vti volentes, quotidie recitent ſemel orationem Dñicam & ſalutationem Angelicam, vel intra Quadrageſimam eleemoſynã vnius ſtuferi inferant in Gazophylaciũ ad hoc in ſingulis parochialibus Eccleſiis cõſtituendum, pro medietate in vſum fabricæ cuiuſq. Eccleſiæ, & altera Seminarij vſibus applicãdam.

CAPVT VIII.

HISTRIONES, Comœdi, & ſimiles non admittantur ad agendum ſeu exhibendum, niſi eorum Comœdiæ à Cenſoribus ſint perluſtratæ & probatæ, ac ne ſic quidem in Quadrageſima vel Aduentu.

TITVLVS XIV.

De Imaginibus.

CAPVT I.

IMAGINES cum omni decentia & ſeruato decore depingi oportet: qua in re quia ſæpius peccatur, volumus vt in poſterum, quandocumque imago aliqua noua & inſoli-

ſolita depingetur in Eccleſia collocanda, ipſum prototypon vel prima delineatio in ciuitate nobis, aut Vicario noſtro generali, vnà cum Capitulo, tun Decano Chriſtianitatis exhibeatur; vt quod contra veritatem aut decorum fortè depingendum fuerat, emendetur. In depictione autem & admiſſione imaginum habeatur ratio eorum quæ ſcripſit in opuſculo quatuor librorum de ſacris Imaginibus venerabilis Theologus Ioannes Molanus.

CAPVT II.

GRAVISSIME illos puniendos declaramus, qui imagines falſum quippiam ſignificantes, aut ludibrij cauſa excogitatas contra veritatem, Eccleſiam, Eccleſiaſticáſve perſonas, aut in ignominiam alicuius Ordinis vel ſtatus pinxerint, ſculpſerint, aut impreſſerint.

CAPVT III.

INTER quos cenſeri debebunt ij qui Cœnam Domini depingent inſtar cœnæ Caluiniſticæ, videlicet poſitis in lance panis fruſtis oblongis, aut offis rubro vino tinctis. Quales imagines vbicumque reperientur, ſtatim emendentur, aut omnino tollantur.

CAPVT IV.

IMAGINES ab Iconomachis ruptæ, aut mutilatæ, aut carie conſumptæ, ſi decenter reparari nequeant, ab Eccleſiis tollantur: quæ autem reſtaurari queunt, interim dum id fit, extra populi conſpectum ponantur, cuius rei diligentem habeant rationem in facienda quolibet viſitatione Archipreſbyteri rurales.

CAPVT V.

IMAGINES Chriſti crucifixi ſanguinolentæ & vibicibus liuidæ, vt redemptionis noſtræ pretium vberiùs exprimant, depingantur.

CAPVT VI.

SI in pede altaris perſonæ viuæ, aut alioqui viuentibus notæ, vel ſi profana ibi depicta ſint, illa deleri; aut dum in altari ſacrificium Miſſæ celebrabitur, cortinula tegi volumus: atque ne in poſterum ibi pingantur, vetamus.

CAPVT VII.

INSIGNIA aut effigies perſonarum ob crimina commiſſa infamium, ab Eccleſiis penitùs eliminentur.

CAPVT VIII.

QVÆ de pictoribus dicta ſunt, eadem de ſculptoribus & inciſoribus, impreſſo-

preſſoribusque intelligantur; quos etiam nouas & inſolitas aliquàs imagines ſculpere, incidere, imprimeréve vetamus, niſi priùs illarum exemplar aut delineatio viſitata à Cenſore & probata fuerit. Si quis verò imagines aliquas etiam antiquas, aut alibi impreſſas, continentes aliquam falſitatem, ſcommata, ſcandala, aut obſcœnitatem pinxerit, impreſſerit, aut vendiderit, ſubiaceat pœnis contra Typographos & Bibliopolas in ſimilibus peccantes latis.

TITVLVS XV.

De Superſtitione.

CAPVT I.

GRAVE peccatum, Deo valdè iniurium, & Reipub. in primis noxiũ, eſt Superſtitio: ad quam reprimendam & extirpandam ſeruentur ea quæ Sixtus V. in Bulla, *Cæli & terræ*, & Ser^mi Archiduces tam in ſuis litteris huic Synodo in calce adiectis, quàm in edicto Concilio Prouinciali Mechlinienſi addito, ſtatuerunt.

TITV-

120

TITVLVS XVI.

De Archipresbyteris, Paſtoribus, Cappellanis, & Cuſtodibus.

CAPVT I.

ARCHIPRESBYTERI ſeu Decani rurales in viſitatione inquirát, an obſeruẽtur ea quę in Synodo Prouinciali & hac Diœceſana ſtatuta ſunt, potiſſimùm quæ ſub titulis De officio diuino, catechizatione, templis, Paſtoribus, ſcholis, adminiſtratione bonorum Eccleſiaſticorum ordinantur, ceteraque omnia quæ in particulari inſtructione à nobis ſubſignata habent, cui fidem haberi volumus tamquã huius Synodi Decretis: viſitabit autem quilibet ſuum diſtrictum ſtatim poſt Dominicam in Albis: ſuęque viſitationis acta nitide deſcripta poſt feſtum Viſitationis B. Mariæ Feria ſecunda ſeptimanæ perſonaliter deferant, ſimulque Feria tertia ſubſequenti in ædibus noſtris conueniant. Ipſi verò ſuo ordine congregationem Paſtorum habeant, Feriis tertiis hebdomadarum dictam ſeptimanam ſubſequentium. Hortamur tamen omnes, vt licet mox

poſt Paſcha inſtituerint, abſoluerintque viſitationem ſuam, data tamen occaſione Parochias ſibi commiſſas ſæpius inuiſant.

CAPVT II.

IN congregatione Paſtorum tractabitur præcipuè de executione decretorũ huius Synodi: & ſinguli Paſtores liberè pandent, ſi in ſuis aut vicinis Eccleſiis aliquos defectus aut tranſgreſſiones animaduerterint. Decanus autem indicabit nobis defectus, quos in obſeruãdis decretis viſitando vel quomodolibet aliter deprehenderit.

CAPVT III.

ARCHIPRESBYTERI ſeu Decani rurales, cùm ſint Parochorum aut Sacerdotum ſui diſtrictus Paſtores, ſoliciti ſint de eorum ſalute & profectu ſpirituali, & ſingularem habeant inſpectionem & curam de ipſorum doctrina, vita & moribus. Et viciſſim mandamus Parochis & Sacerdotibus, vt Decanos vti Superiores ſuos agnoſcant, reuereantur, & ament.

CAPVT IV.

VBI autem intelligent aliquem è ſui diſtrictus Paſtoribus aut Sacerdotibus periculosè laborare, ſtatim ad eum excurrant, moneantque vt ſaluti ſuæ conſulat, eique ſi opus eſt Sacramenta adminiſtrent.

ſtrent: quòd ſi eum ex ea ægritudine decedere contigerit, etiamſi regularis alicuius inſtituti ſit, ſtatim curabunt fieri inuentarium omnium bonorũ relictorum, vt piis legatis aliiſque creditoribus de ſolutione debitorum cautum ſit: atque omnia munimenta fabricæ Eccleſiæ vel menſæ pauperum apud eum reperta, fabricæ eidem vel menſæ pauperum reſpectiue curent reſtitui. Quæ verò ad Paſtoratum aut fundata ibi beneficia ſpectabunt, ac ſpeciatim defuncti Enchiridion ſeu Manuale, in quo redituum à ſe receptorum rationes deſcripſit, ſecum deferent; neque vlla huiuſmodi monumenta relinquent in manibus aliorum, etiam ſub prætextu quòd iis fortè indigeât ad executionem teſtamenti. Si tamen aliquo reuerà opus ſit, dabunt exemplum ſeu copiam iſtiuſmodi documenti, quo ſe indigere aſſerent. Mortuis iuſta perſoluent, curamque gerent, vt infra annum in curia noſtra Eccleſiaſtica domus mortuariæ (ſi Sacerdotes ſeculares fuerint) computus & rationes exhibeantur, & peragantur. Habebunt autem Decani ſua iura tam à ſæcularibus Sacerdotibus quàm regularibus in ſua inſtructione deſcripta.

CAPVT V.

IN adminiſtratione Sacramentorum & funeralium, Beneficiatus aut Habituatus in Eccleſia Cathedrali, Collegiata, eiſdémve ſubalterna, ſuberit Decano iſtius Collegij. Qui verò in iiſdem Beneficiatus aut Habituatus non eſt in ciuitate, ſuberit Archipreſbytero ciuitatenſi, alibi Archipreſbytero rurali: cuius officium eſt, omnibus Eccleſiaſticis tam ſæcularibus quàm regularibus extra monaſterium degentibus, in ſuo diſtrictu morientibus, Sacramenta adminiſtrare, & officium funebre facere. Vrgente tamen neceſſitate Paſtor loci aut vicinus vices ſuppleat.

CAPVT VI.

SI verò contingat aliquem mori qui ſit Beneficiatus aut Habituatus in Eccleſia Cathedrali, Collegiata, aut ſubalterna, & ſimul alibi in Diœceſi noſtra, adminiſtrabit ei Sacramenta Decanus loci in quo infirmatur. Officium autem funebre fiet vtroque loco Beneficij à quolibet illius Decano.

CAPVT VII.

PASTORES nouerint finem officij ſui eſſe ſalutem ouium, ad quem proinde ſcopum paſtorales actiones ſuas omnes di-

rigere

 122

rigere & referre ſe debere intelligant, memineríntque illius quod à primis Eccleſiæ Paſtoribus fuit dictum: Nos autem orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus. Act. 6. Quo ſignificatum eſt, hæc duo præcipuè ſpectare ad Paſtorum officium: alterum, vt pro ſalute gregis ſui quotidie Deo ſacrificium offerre, atque etiam extra ſacrificium pias ad Deum preces fundere numquam deſiſtant; alterum, vt prædicationi verbi Dei aſſiduè inſiſtant: ſub quibus & tertium comprehenditur, adminiſtratio Sacramentorum, quæ reuerenter & deuotè cum aſtantiũ ædificatione fiat. Denique piè, ſobriè, & iuſte viuendo ſint forma ſui gregis.

CAPVT VIII.

CVM non excuſetur, ſed magnopere culpandus ſit Paſtor, ſi lupus oues deuorat, & Paſtor id neſcit: diligentiſſimè aduigilent Parochi, ne quis extraneus aut incola oues ſibi commiſſas hæreſi inficiat, & proinde diligenter exequantur articulum octauum hoc titulo Synodi Prouincialis, vt ab iis qui ad ipſorum Parochiam recêns commigrarint exigãt vitæ teſtimonium, ab illo Paſtore, ſub cuius Parochia vltimum domicilium habuerũt, ſubſigna-

tum: aut ſi veniant ex prouincijs vbi Paſtores non ſunt, adferant aliàs fide dignum teſtimonium, eademque in re Magiſtratus locorum requirimus, vt decretum Ser^{mum} ſuarum Celſit. ad iuuandum executionem dicti Concilij Prouincialis promulgatum articulo 17. & 18. eiuſque voluntatem ſæpiùs declaratam fideliter ac ſedulò obſeruent.

CAPVT IX.

VT quod à Sacroſancto Concilio Trident. & primo Prouinciali Mechliniensi ſalubriter, quo Paſtores faciliùs agnoſcerent vultum pecoris ſui, ſtatutum eſt, vt vbi in vna Eccleſia plures Paſtores toti populo pro indiuiſo præſunt, certæ ſingulis aſſignentur Parochiarum regiones, executioni mandetur; præcipimus, vt ante trimeſtre proximum vbi Parochiæ indiuiſæ ſunt, per deputandos à nobis huiuſmodi partitio fiat, ac nobis approbandi cauſa exhibeatur.

CAPVT X.

INTELLIGANT Paſtores non ſatis eſſe ſi generaliter in ſuis concionibus peccata arguant, ſed etiam priuatim ſe debere monere eos quos in ſtatu damnationis verſari vident: quos ſi obſtinatiores animaduer-

tant,

123
tant, ſuiſque monitionibus non moueri, obligatos ſe ad eos nobis Officialive noſtro indicandos. Quòd ſi in alicuius Parochia notorij peccatores inueniátur, quorum Paſtores habeant aut facilè habere notitiam potuerunt: eoſque non denuntiauerunt, ob grauem eiuſmodi negligentiam, Dei in primis, deinde & Epiſcopi ſui indignationem ſui ſciant ſeſe incurſuros.

CAPVT XI.

HORTAMVR Paſtores vt habeant ſingularem ac paternam curam eorum qui vere pauperes ſunt, & aliena ope indigent, ſiue de ſuo ſi poſſint eos adiuuando, ſiue ditioribus Parochiæ ſuæ eos commendando, ſiue quacumque alia ratione eorum inopiam ſubleuando. Et ab iis in adminiſtratione Sacramentorum nihil accipiant.

CAPVT XII.

DVOBVS regiſtris, quorum in Synodo Prouinciali fit mentio, addant Paſtores tertium, in quo deſcribant nomina in ſua Parochia morientium, ſiue in Eccleſia parochiali, ſiue in alia ſepeliantur.

CAPVT XIII.

SI verò contingat in poſterum, aliquem ex facultate ſibi legitimè facta, admi-

niſtrare Baptiſmi aut Matrimonij Sacramenta non ſuis ſubditis; teneatur ipſorum nomina ad Archidiaconum noſtrum & proprios Paſtores, ſi habeant, tranſmittere. Similiter & ea regiſtra, in quibus deſcripta ſunt nomina baptizatorum, & matrimonio iunctorum, ab, & coram non proprijs Parochis, ſed alijs quibus ob turbatam temporum rationem illa cura commiſſa fuerit, per eoſdem ad illos tranſmittantur.

CAPVT XIV.

AD euitanda multa incommoda, quæ proueniunt dum patroni Eccleſiarum parochialium incorporatarum debitam non contribuunt portionem; hortamur omnes patronos in Domino, vt ante feſtum S. Remigij proximum competentiam Paſtori certam & iuxta taxam Prouincialis Synodi ſufficientem aſſignent. Id vbi omiſſum erit, Paſtor, & vbi Eccleſiæ prouiſum non erit de Paſtore, communitas ipſa, curante ſeu monente Decano Chriſtianitatis nobis Officialive noſtro offerat libellum; eique adiungat ſpecificationem fructuum bona fide declaratorum, conſcriptam, vt ad aſſignandam competentiam procedatur iuxta cap. 4. hoc tit. Synodi Prouincialis.

CA-

124

CAPVT XV.

PASTOR apud ſuos parochianos reſideat, nec ab us ſine licentia Decani ruralis, ac niſi alteri idoneo cura ſuorum commiſſa, vltra octiduum abſit: habitetq; non ſolùm intra limites ſuæ Parochiæ, ſed etiam non procul ab Eccleſia, nullo autem modo in diuerſorio quopiam ſeu taberna, aut in domo quapiam malæ famæ.

CAPVT XVI.

IDEOQVE vbi presbyteria ſeu domus paſtorales nõ ſunt, prouideat Paſtor cum ſuis parochianis, vt quãto citiùs fieri poteſt, aliqua domus ipſi Eccleſiæ propinqua, in fundo ipſius Paſtoratus ſi quis ſit, ædificetur. Quam, vbi extructa fuerit, deinceps Paſtor ſartam tectam ſeruare teneatur.

CAPVT XVII.

PASTORES qui propter raritatem Sacerdotum duabus ſeruiunt Eccleſiis, alternatim in alterutra plenè faciant officium, & in alia ſolùm Sacrum celebrare teneantur.

CAPVT XVIII.

CAPPELLANI reſidentes in pagis, in cappellis ſubalternis, ita celebrent officium ſuum in iis, vt in Parochia ſummæ Miſſæ populus atque ipſi intereſſe poſſint.

CAPVT XIX.

CVSTOS aſſumatur qui boni ſit nominis & famæ, & honeſtæ conuerſationis, peritus cantus: qui, ſi alius ludimagiſter non ſit, etiam ſcholam aperiat; ſi id facere nolit, ne admittatur (niſi fortè prouiſionaliter donec alius idoneus inueniatur ad cuſtodiam) quòd ſi ſemel ſuſceptam, ſine cauſa, per Decanum ruralem approbanda, ſcholam deſeruent, etiam cuſtodia priuari poſſit.

CAPVT XX.

ASSVMPTVS Cuſtos Decano rurali præſentabitur, ab eo de qualitatibus requiſitis examinandus & admittendus; & ſi eiuſmodi matricularia beneficium ſit, ab Archidiacono inſtitutionem poſtulabit.

CAPVT XXI.

IN admiſſione ad matricularia deinceps præter fidei profeſſionem & promiſſionem de obſeruandis iis quæ in Synodo Prouinciali & hac Diœceſana de officio Cuſtodis decreta ſunt, promittat etiam quòd perſonaliter reſidebit, & officium per ſe faciet. Qui verò ante hanc Synodum admiſſi ſunt, ſi per ſe officium ſuum oſtendant facere non teneri, aut non poſſint, debeant ſubſtituere debitè qualificatum,

 125

tum, à Decano rurali & Paſtore loci examinandum, ac cum aſſignatione honeſtæ competentiæ admittendum.

CAPVT XXII.

PASTORIBVS aliiſque Sacerdotibus officium diuinum aut Paſtorale munus in pagis obeuntibus, aut Miſſam celebrantibus, Cuſtodes non tantùm Dominicis & Feſtis, ſed etiam ferialibus diebus, per ſe vel alium operam ſuam in habitu decenti exhibeant. Ter aut bis, id eſt manè & veſperi, atque ingruente tempeſtate, ad populum ad precationem excitandum campanam pulſent: & quid pulſus iſte ſibi velit, Paſtores aliquando ſuis explicent.

CAPVT XXIII.

QVI Balliui, Prætoris, Procuratoris, aut ſimili funguntur officio, aut cauponam aperiunt, cùm huiuſmodi officus diſtracti debite officium Cuſtodis facere non ſoleant, in poſterum ad hoc officium non admittantur. Admiſſus verò ad cuſtodiam ſi deinceps huiuſmodi incompatibile officium cum cuſtodia ſuſcipere præſumat, cenſeatur ipſo facto priuatus, poſſitque ſtatim alteri de officio Cuſtodis prouideri.

TITV-

TITVLVS XVII.

De vita & honeſtate Clericorum.

CAPVT I.

Epiſt. 137. CVM Clerus in hac noſtra Diœceſi in medio quotidie verſetur hæreticorũ, quos ſcribit D. Auguſtinus accuratè Sacerdotum, Clericorum, & Monachorum obſeruare actiones, ac ex minimis etiam næuiſ maximam accipere totum ordinem calumniandi occaſionem; ita ſtudeant viuere vt obmuteſcere faciant aduerſarios, & vt in medio nationis prauæ luceant tamquam luminaria, in omni bonitate, iuſtitia, & veritate. Et ad promouendam Dei gloriam ac proximorum ſalutem, quotidianis pro Chriſti ouibus ſacrificiis, aſſiduis orationibus, inſtructione ignorantium, aliisque charitatis Chriſtianæ officiis, in tanta inopia Sacerdotum, & animarum periclitantium multitudine, totum ſe impendat vnuſquiſque pro ſui talenti ratione.

CAPVT II.

QVILIBET Sacerdos ante feſtum D. Ioannis proximũ habeat veſtem ſuo

 136

ſuo ordini congruentem, ſæculares iuxta præſcriptum Synodi Mechlinienſis, vel ſaltem vtramque veſtem interiorem & exteriorem talarem: Regulares verò iuxta ſuæ profeſſionis ſtatuta, ſub pœnis & cenſuris à iure communi & ordine latis; nec vllus Regularis ſine ea in publicum prodeat abſque ſpeciali noſtra licentia, non niſi ob ſingulares rationes à nobis concedenda.

CAPVT III.

QVAMQVAM laudabilis conſuetudo in Belgio certa forma tondendi capillitium & barbam (quo vetuſtiſſimo Eccleſiæ ritu Clerici ſignificabant ſe ſuperflua omnia ac terrenas ſollicitudines abieciſſe, ea quæ ſurſum ſunt quærere & ſapere, quo & a laicis ſecernebantur, & à multis leuitatibus mundanis coërcebantur) turbulento hoc tempore apud multos intermiſſa ſit: volumus tamen omnes Beneficiatos, & in ſacris Ordinibus conſtitutos, ſemper geſtare tonſuram Clericalem conſpicuam, gradui ſuo conuenientem, & crines non habere ſetarum inſtar (quæ iuuenilis eſt vanitas laicorum) erectos ſupra frontem, neque barbam ſtudioſe comptam, aut ab vtroque oris latere militum

more

more alatam, vel quouis modo ita labro ſuperiori incumbentem, vt ſacrum Chriſti ſanguinem ſumpturo creet aliquod impedimentum aut irreuerentiæ periculum.

CAPVT IV.

VT tollantur ſcandala, pericula ordinis Eccleſiaſtici contemptus, aliaque mala quæ ex tabernarum viſitatione neceſſariò conſequi ſolent, diſtrictè obſeruari volumus ſtatutum prædeceſſoris noſtri Reuer^mi^ Domini Sonnij, vt quicumq. Eccleſiaſticus (niſi peregrinationis aut alia neceſſitatis cauſa compulſus) tabernam bibendi cauſa viſitauerit, incurrat pœnam trium florenorum prima vice, ſecunda dupli, tertia quadrupli: quam pœnam inexcuſabiliter incurrere decernimus omnes & ſingulos qui id fecerint.

CAPVT V.

QVOD ſi verò aliquis Clericalis ſuæ dignitatis officijque immemor, potui nimis indulgens in ebrietatem, quod abſit, inciderit; & ſcandalum aliquod ſeu in loco conuiuij, ſeu egreſſus inde in plateis, aut vbicumque demum dederit, pro ſcandali grauitate ſeueriſſimè puniatur: quæ pœna vt minimum ſit pro prima vice duo-

127

duodecim florenorum, ſecunda dupli, ſi ſæpiùs, arbitraria & grauis.

CAPVT VI.

QVIA verò incontinentiæ crimen maximum dedecus parit ordini Eccleſiaſtico, ita vt ſola illius ſuſpicio populum grauiter offendat; diſtrictè prohibemus, ne quis Clericorũ habeat ancillam, per quam incontinentiæ periculum, opinionem, vel ſuſpicionem poſſit incurrere. neque cum ancilla vnquam ad conuiuia, multò minùs ad tabernas accedat: teneaturq. vnuſquiſque ſuam ancillam ſine iudicij ſtrepitu dimittere, quamcumque nos in vicariatu noſtro, aut Decanus & Capitulũ quoad ſibi ſubditos, dimittẽdam iudicauerimus.

CAPVT VII.

NVLLVS Eccleſiaſticus per ſe vel alium negotiationem vel aliud officium Clerico indignum exerceat; nec decimas aut agros vel ſiluas cæduas ad lignorum venditionem conducto accipiat: neque alicuius teſtamẽtum conſcribat extra cauſam neceſſitatis, aut niſi ad hoc ſpecialiter ſit admiſſus.

CAPVT VIII.

ABSTINEANT Clerici à conuictu & familiaritate omnium hominum qui publi-

publicè habentur potatores, ebrioſi, aleatores, ſcortatores, vſurarij, hæretici, aut alio quouis crimine infames.

CAPVT IX.

CHOREAS non agitent, aleis ne ludant, aut pila palmaria in platea, locóve alio publico diebus Dominicis & Feſtis: neque arcubus, baliſtis, aut bombardis inſtructi incedant.

CAPVT X.

VT ſtatuta ſingulorum Capitulorum, & iuramenta ab admittendis ad beneficia præſtari ſolita, decretis Concilij Trident. conſentiant; exhibebuntur nobis omnia antiqua ſtatuta & iuramenta examinanda, vt ſi quæ in iis fortè reperiantur ſupradicti Concilij Tridentini decretis repugnantia, emendentur.

CAPVT XI.

HORTAMVR autem in Domino omnes quos ea res concernit, vt reuideant atque perpendant iuramenta antiqua quæ ab admittendis ad officia, opificia, aliaque munia præſtari ſolent; eo fine, vt quæ in vſum deduci non poſſunt omittantur, & eiuſmodi iuramento admittendorum addatur clauſula de fide Catholica ſeruanda.

 128

TITVLVS XVIII.

De Beneficiis & Officiis Eccleſiaſticis, Beneficiatorum reſidētia, oneribusq́; Beneficiorum & fundationum adimplendis.

CAPVT I.

NEMO ad officiū Paſtoris, aut Vice-paſtoris, aut ad functiones paſtorales exercendas admittatur, qui ad hunc effectū nobis & examinatoribus non fuerit ſpecialiter examinatus & idoneus repertus: alioquin actus per eos geſtos nullos eſſe declaramus, & inſuper cōpetenti pœna ipſos fore plectēdos.

CAPVT II.

ADMITTENDVS ad poſſeſſionem cuiuſcumque Beneficij, poſt fidei profeſſionem, præſtet iuramentum, ab habente ius Inſtitutionis aut Decano rurali proponendum.

CAPVT III.

FRVCTVS autem fabricæ debiti, reipſa omnes, diſtributionibus exceptis, fabricæ applicentur. Quod etiam obſeruandum erit, quando ab admiſſis ad poſſeſſionem alicuius Canonicatus aut alterius Bene-

 nefi-

neficij datur aliqua ſumma pecuniæ in augmentum diſtributionis panis aut burſæ infirmorum aut bonorum communium; quæ ſumma tota de facto in illum vſum ſolum debet applicari: qui verò huiuſmodi pecuniam in admiſſione alicuius Canonicatus aut Beneficij datam in ſuos vſus conuerterit, ſciat ſe in conſcientia teneri ad reſtitutionẽ, præter peccatum quod admiſit.

CAPVT IV.

AD qualem reſtitutionem etiam obligati ſunt, quicumque fructus Beneficiorum fundationumq́; quarumcumque in ſuos vſus conuerterint, oneribus illarum non expletis. Quamuis vbi ob malignitatem temporum aliáſve cauſas onera eiuſmodi expleta non fuerint, non ideò ipſi debitores à ſolutione excuſentur; cùm onera iſtiuſmodi adhuc adimpleri aut ſaltem ipſi fructus debiti ad fabricas Eccleſiarum, alióſve pios arbitrio noſtro ſimiles vſus, poſſint & debeant applicari.

CAPVT V.

MEMINERINT omnes patroni & alij quicumque qui huiuſmodi Beneficiorum fundationumq́; quarumcumque, & nominatim vacantium & abſentium, vel ad eos qui abeſſent pertinentium, fructus

 129

ctus aut emolumẽta cùm ad alios iure ſpectarent perceperunt, & iis quibus debentur non reſtituunt, ſeſe incidiſſe in pœnas à Concilio Trid. ſtatutas. *Seſſ 22. cap 11 de reform.*

CAPVT VI.

IVRA Officiariorum quæ in adoptione Beneficij exoluentur, non exigantur vltra taxam pro ſingulis Capitulis aut Eccleſiis determinatam, aut à nobis cum iis quorum intereſt determinandam.

CAPVT VII.

CAPITVLA Eccleſiarum Collegiatarum, quæ certas aut ſufficientes diſtributiones non habent, cogitent de modo quo ex ſingulis Horis aſſignari poſſint; eumq́. nobis prima quaque opportunitate ſuggerant, vt communicato conſilio ordinationi Concilij Trident. ſatisfieri poſſit. *Seſſ 21. c 3 Seſſ 22 c. 3. Seſſ 24. cap. 15.*

CAPVT VIII.

VT etiam diſtributiones Cappellaniarum in Eccleſia noſtra Cathedrali & aliis Eccleſiis augeri poſſint, ordinamus vt omnia ea quæ pro diſtributionibus relicta ſunt, intereſſentibus in choro iuxta præſcriptum Synodi reipſa diſtribuantur. *Mech. tit. 22. cap. 3. 4*

CAPVT IX.

QVONIAM pia fundatorum fraudatur intentio, Eccleſia ſuis miniſtris, & po-

 pulus

pulus diuino officio, aliaque plurima ſequuntur incommoda, quando obtinentes Cappellanias non reſident in Eccleſiis ſuarum Cappellaniarum; iis detrimentis & incommodis vt ex officio noſtro proſpiciamus, declaramus ad reſidentiam teneri obtinentes Cappellaniam quam vocant animarum, ita fundatam, vt qui eam obtinet, Paſtori in ſua functione ſit adiutor: poſſeſſorem etiam Cappellaniæ, cuius fundatio exprimit Cappellanum debere reſidere. Contra quos, ſi non reſideant, perſonaliter procedi volumus, pœnis contra non reſidentes à iure conſtitutis.

x. de Cler. non reſid. cap. 4. 6. 8. &c.

CAPVT X.

Seſſ. 7. c. 6. Seſſ. 24. cap. 13.

DECRETVM Concilij Tridentini de reuidendis vnionibus, quod hactenus à prædeceſſoribus noſtris iniuria temporum prohibitis executioni mãdatum non eſt, exequi volentes, omnino requirimus ante ſemeſtre proximum ad manus noſtras omnium omnino vnionum quorumcumque Beneficiorum, quibuſcumque menſis, capitularibus, Abbatiis, piis locis, Paſtoratibus quacumq. auctoritate vnitorum exemplaria manu Notarij publici deſcripta deferant; quò eas reuidendo diſpiciamus,

-130

ciamus, an conditionibus in vnione præſcriptis ſatisfiat.

CAPVT XI.

ET quoniam compertum, plures ſe in poſſeſſionem Beneficiorum ſuperiorum turbarum tempore ſine vllo iuſto titulo intruſiſſe; ſtatuimus, vt quorumcumq. Beneficiorum aut Officiorum Eccleſiaſticorum noſtræ Diœceſis extra Cathedralem & Collegiatas Eccleſias eiſdemque ſubiectas, poſſeſſores in prima viſitatione per Decanum ruralem facienda titulos ſuos collationis, inſtitutionis, & poſſeſſionis exhibeant: qui verò quacumq. ex cauſa abſunt, infra proximum à tempore publicationis huius Synodi trimeſtre, ad Archidiaconum teneantur litteras originales, vel ſi ita illis viſum fuerit, ſaltem copiam illarum authenticam tranſmittere, ſub pœna ſuſpenſionis à fructibus eorumdem Beneficiorum vel Officiorum.

CAPVT XII.

MISSÆ per Beneficium quodcumque fundatæ, quæ debent celebrari in quibuſdam certis altaribus, certis diebus vel horis, cantu aliſque modificationibus, ſecundùm omnes ſuas clauſulas, fundationes requiſitas, celebrentur. Vbi verò Ec- *Cōcil. Trident. Seſ. 25. cap. 5.*

cleſiæ aut altaria diruta ſunt, aut fructus huiuſmodi oneribus non ſufficiunt; aucto-
Seſſ. 21. c. 7 ritate nobis à Concilio Tridentino attri-
Seſſ. 25. c. 4 buta, ad certa loca ea Beneficia transferantur, aut onera ad certam quantitatem reducantur: quod nemo, ne patronus quidem, auctoritate priuata præſumat facere, aut vt hoc fiat, conſentire.

CAPVT XIII.

BENEFICIATI omnes infra trimeſtre Decano rurali ſui diſtrictus tradant ſeu tranſmittant ſyllabum ſeu deſcriptionem exactiſſimam omnium quę poſſident titulo Beneficij, omniumq; prouentuum, cum annotatione nominũ, poſſeſſorum, hypothecarum, & limitum vicinorum fundorum; eamque deſcriptionem & annotationem authenticam; ſub pœna decem florenorum pro primo trimeſtri, pro ſecundo viginti florenorum: & Decani infra menſem deinde ſubſequentem tradent, vel tutò mittẽt hęc eadem ad Archidiaconum, vt in archiuis noſtris ponantur.

CAPVT XIV.

VBI verò Beneficium vacat, aut poſſeſſor illud deſerit, Decanus ruralis cum interuentu Paſtoris loci inuentarium ſuprà nominatum procurabit.

CA-

131

CAPVT XV.

DVM quis onus Miſſæ Beneficio aut Officio ſuo annexum per ſe explet, aut annexum Beneficio vacanti, vel ei quod à quopiam non reſidente poſſidetur, quæ Miſſa celebrari debeat certa hora, aut Dominicis, aut Feſtis diebus; in cuiuſque Miſſæ officium ſex ſtuferorum eleemoſynam aſſignamus: ſi autem celebretur cum cantu, ſeptem; aliâs quinque tantùm. Ad quam taxam celebrationem Miſſarum, pro rata fructuum recipiendorũ hoc præſenti rerum ſtatu, vſque dum aliter ea de re diſponemus, auctoritate nobis à ſacroſancto Concilio Trident. tributa reducimus. *Dicta Seſſ. 25 cap 4.*

CAPVT XVI.

PARI ratione, ne ob tenuitatem fundationum defunctorum anniuerſaria negligantur, plura anniuerſaria ſimul iungi permittimus, ſecundùm taxam à nobis in vnaquaque Eccleſia pro numero Eccleſiaſticorum reſidentium faciendam. In pagis verò, vbi tantùm eſt vnus Paſtor & Cuſtos, diſtribuatur pro decantatione vigiliarum trium lectionum & Miſſæ vnicus florenus; cuius duæ tertiæ cedant Paſtori, & reſtans tertia Cuſtodi, niſi alter in fundatione diſtributio ordinata ſit.

CAPVT XVII.

IN quolibet Capitulo deputetur vnus vel alter qui viſitet & legat omnia munimenta Beneficiorum & quarumcumq. piarum fundationũ in Eccleſiis ſuis Cappellisque ſubiectis conſtitutarum, deſcribatque ſingulis incumbentia onera Miſſarum, & quæcumque ſunt alia. iisque vt exacte ſatisfiat, procuret Decanus, aut qui ad hoc ſpecialiter deputabitur.

CAPVT XVIII.

PASTOR etiam quilibet à rectoribus fabricæ ſuæ Eccleſiæ, Cappellarumque inde dependentium, & curatoribus menſæ S.Spiritus, hoſpitalium & confraternitatum, curet ſibi dari ex fabricæ, menſæ S.Spiritus, hoſpitalis, confraternitatisque reſpectiuè regiſtris extractũ authenticum omnium Miſſarũ, anniuerſariorum, aliarumque eiuſmodi fundationum, ad faciẽdum ſpeciale aliquod officium relictarum, vt fundatorum intentioni omnino ſatisfieri poſſit. Extractum verò huiuſmodi, illiusque copiam authenticam, altera ſibi ſeruata, Decano viſitanti exhibeat; qui illam archiuis Epiſcopalibus, peracta viſitatione, inferat.

CA-

132

CAPVT XIX.

VT exactiùs Miſſarũ fundationes ſeruentur, Decanus ruralis & Paſtor cuiuſque Eccleſiæ iunctim diſponent & curabunt Miſſas Beneficiorum & Officiorum vacantium, item detentorum ab his qui non reſident, fieri per Beneficiatos reſidẽtes in loco fundationis; ita videlicet vt habeatur ratio eius qui maxime ex reſidentibus vitæ probitate meruerit & indiguerit. Huiuſmodi autem Miſſæ maximè diebus Dominicis & Feſtis fieri curentur, vt populi commoditati conſulatur. Plane id exigit iuſtitia, vt ex talium Beneficiorum fructibus primò ſatisfiat oneri Miſſarũ, antequam de iis poſſeſſor abſens quippiam recipere poſſit.

CAPVT XX.

NEMO ſub obligatione reſtitutionis, & pœna vnius floreni, præſumat vna & eadem Miſſa ſatisfacere pluribus fundationibus, aut Sacris votiuis: ſi monitus non deſiſtat, ſeuerè puniatur.

CAPVT XXI.

BENEFICIVM ſimplex obtinens, habitum clericalem geſter, horas Canonicas legat, oneribus Miſſarum, & aliis ſi quæ incumbunt, ſatisfaciat; eorumq; om-

nium legitimum teſtimoniũ ante feſtum B. Mariæ Magdalenæ Archidiacono, vel Decano rurali exhibeat, vt & ſtudij litteras aut conceſſæ abſentiæ, ſi quas alicui ob rationabiles cauſas conceſſerimus: alioquin fructus non faciat ſuos.

CAPVT XXII.

FRVCTVS Paſtoratus aut Beneficij vacantis per deceſſum vel ceſſum debẽtur domui mortuariæ, pro rata temporis quo poſſeſſor reſedit poſt feſtum D. Ioannis Baptiſtæ. Vlteriores verò adminiſtrabit Sigillifer, & debitis oneribus curabit ſatisfieri. In Eccleſiis verò Cathedrali & Collegiatis, obſeruentur illarum ſtatuta.

TITVLVS XIX.

De Scholis.

CAPVT I.

SCHOLÆ in pagis (vbi non ſunt) ſtatim inſtituantur: ſintq; in loco aliquo commodo iuxta templum, vt tam præceptores quàm diſcipuli frequẽtiſſimè à Paſtoribus aliisq; viſitari, obſeruari, & in religionis noſtræ initus commodiùs exerceri poſſint.

CA-

 133

CAPVT II.

LVDIMAGISTER conſtituatur à Paſtore, Magiſtratu, & primariis Parochiæ incolis (qui curabunt de neceſſario ſtipendio ei prouiden) cum conſenſu Decani ruralis, in cuius manibus faciet profeſſionem fidei, iurabitque ſe non docturum aut permiſſurum ab hypodidaſcalo vel diſcipulis in ſchola ſua haberi libros hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos, aut quacumque ratione in honeſtatem peccātes, aliaſve prohibitos; promittetque ſe obſeruaturum ea quę de Ludimagiſtris tam in Synodo Prouinciali quàm Diœceſana conſtituta ſunt.

CAPVT III.

HABEANT autem rationem Ludimagiſtri, vt tenera ætas in pietate & morum modeſtia inſtituatur; ideoque ad catechizationem diſcipulos ſuos deducant, eoſque ibi exiſtentes in diſciplina contineant; & ipſimet preceptores pro captu diſcipulorum ſuorum diebus Sabbati poſt meridiem fidei noſtræ rudimenta explicent. Diebus Dominicis & Feſtis ad Miſſam parochialem, atq. vt minimum quater in anno ſimul ad confeſſionem Sacramentalem deducant; ipſique magiſtri bono vitæ ſuæ exemplo diſcipulos ad virtu-

tem

tem prouocent, & ab omni tabernarum frequentatione aliiſque leuitatibus abſtineant. Vbi autem conſuetudo Laudes B. Mariæ quotidie, vel ſaltem Sabbato decantandi à ſcholaribus intermiſſa eſt, quamprimùm reſtituatur.

CAPVT IV.

PRo pueris, quorum parẽtes ſuſtentantur ex eleemoſynis menſæ S. Spiritus, ſoluẽt rectores eiuſdem menſæ dimidium didactri eius quod ditiores pendunt, & ſuppeditabunt eis libros ad diſcendum neceſſarios; curabuntque ne vnquam deſint ipſis Catechiſmi, & præmiola in catechizatione pauperioribus diſtribuenda.

CAPVT V.

QVONIAM ex raritate eorum qui cantus ſunt periti, multis in locis Officium diuinum non rectè peragi videmus, & difficiliùs in ætate grandiori cantus addiſcitur; in omnibus ſcholis, potiſſimùm Latinis, deſignetur bis térve in hebdomada vna hora aut ſaltem pars temporis pomeridiani Sabbatis & profeſtis, quando diſcere cantum idonei doceantur. idemq; vt in Religioſorum qui iuuentutem docent ſcholis obſeruetur, in Domino hortamur, & requirimus.

134

CAPVT VI.

VT profectui eorum quos rei familiaris anguſtia depreſſos tenet, quo minùs cùm inferiores ſcholas percurrerunt ad altiores diſciplinas procedant, quoad eius fieri poteſt conſulatur, inquirant omnes Paſtores ſedulò, an in ſua Parochia natis aut ex ea oriundis alicubi inſtitutæ ſint aliquæ burſæ, aliáve ad ſtudioſos alendos ſubſidia, atque ad nos deferant, aut Decano viſitanti denuntient: vt ſi qua fortè temporum iniuria obſcurata aut etiam deperdita fuerint, in ſtatum obſeruationemque priſtinam reſtituantur.

TITVLVS XX.

De Seminariis.

CAPVT I.

INSTITVTVM Seminarij à nobis ante annos quinque erecti ipſa rei euidentia abunde commendat; ac probat omnibus, qui fructum ex eo prouenientem, in hac tanta Sacerdotum raritate, ipſoque afflictiſſimo Eccleſiæ noſtræ ſtatu, cognouerint. Formantur enim in eo prouectiores bonæ ſpei iuue-

iuuenes, qui in humanioribus literis ſtudiisque philoſophicis verſati, idonei ſunt ad Theologiæ ſtudium capeſſendum; in quo per tres quotidianas lectiones, quarum duæ in Theologia morali, tertia in Controuerſiis, per frequentes diſputationes, item per conferentias in caſibus conſcientiæ, conciones domeſticas priuatasque examinationes, exercitia in cantu, cærimoniis Eccleſiaſticis, ſimilibusque aliis, breuiſſimo tempore redduntur capaces Dei ſingulari beneficio, ad operam ſuam in vinea Domini præſtandam.

CAPVT II.

ENIMVERO cùm omnia aliàs ſapientiſſimè inſtituta ſubſiſtere nequeant, niſi rei domeſticæ ſubſidiis fulciantur, Seminarioq; de neceſſariis prouentibus congrue prouiſum nondum ſit; ne tam ſancti operis, adeò feliciter cœpti, progreſſum ſiſti aliquando contingat, rogamus omnes perſonas Eccleſiaſticas noſtræ Diœceſis, quibus vel in primis congruit de ſuperfluis ſuis eleemoſynas largiri, vt Seminarij ante omnia in piis largitionibus meminiſſe velint, præſertim in confectione teſtamentorum ſuorum, & vna cum conſanguineis aliiſve heredibus Chriſtum coheredem

 135

dem in membris ſuis Seminarij alumnis ſcribant.

CAPVT III.

TAMETSI autem hactenus media à Concilio Tridentino in Seminarij ſubſidium præſcripta eò applicare non potuerimus, quòd per tumultuum præteritorum tempeſtates, bonorum proſcriptiones, variaſq. exactiones, ita Beneficiorum reditus fuerint acciſi, vt ipſis Beneficiatis alendis vix ſuffecerint; rebus nunc pacatioribus ęquitas certè poſtulat, vt pro facultatum ſuarũ ratione & pręſenti rerum ſtatu, vnuſquiſque onus ab eadem ſancta Synodo impoſitũ, per nos & ad hoc deputatos determinádum, ſuſcipiat alacriter ac ferat.

CAPVT IV.

CVM ob horum temporum malitiam, templorum pagorumque vaſtationem, non dubium ſit plures fructus bonorum Eccleſiaſticorum receptos eſſe, ad quorum proportionem nullum officium fuerit factum, aut ab iis quibus non debebantur; hortamur eoſdem in Domino, & alios qui quacumque ex cauſa ad reſtitutionem ſimilium tenentur, vt ea Seminario applicent, quando expeditior reſtituendi via non occurrit.

TITV-

TITVLVS XXI.

De conſeruatione, recuperatione, & recta adminiſtratione bonorum Eccleſiaſticorum.

CAPVT I.

CVM per bellicos tot annorum tumultus, ædium ſacrarum incendia, oppidorum direptiones, locorumque omnium deuaſtationes, plurima paſſim Eccleſiarum fundationumque ſacrarum munimenta, regiſtra, computus, ſimiliaque documenta deperdita ſint, aut vſpiam ſuppreſſa; ad eorum recuperationem omnes ad quos ea ſollicitudo quoquomodo ſpectat, omnes neruos intendant: in quam rem vias ac modos, qui nobis occurrerunt; hoc loco ſuggerendos eſſe putamus.

CAPVT II.

PASTORES in concionibus ſuis efficaciter oſtendant populo grauitatem ſacrilegij, quod illi committunt qui aliqua bona Eccleſiaſtica detinent, reditus quos ipſi debēt eos obſcurandi cauſa non ſoluunt, munimentaque per quæ Eccleſiæ ad recupera-

136

petationem bonorũ ſuorum poſſent peruenire non reſtituunt; in eumque finem pro ſuggeſtu promulgent Decretum Concilij Tridentini, inſertum vltimo Concilio Prouinciali Mechlinienſi ſub hoc titulo, & cap. 12. cum edicto Ser^norum^ Principum art. 21. & 22. Declarabuntq; non eos tantùm peccare qui detinent, ſed & eos qui cùm ſcient, non tamen indicãt detentores.

CAPVT III.

VT & Magiſtratus ciuilis, quod ſui muneris eſt, ad recuperãdas pias fundationes, faciat; expediet eum publico edicto ſuis ſubditis mandare, vt qui ſciunt bona ad pias fundationes ſpectantia vſpiam per quemcumque ſuppreſſa ſeu detenta, ante trimeſtre proximum manifeſtent.

CAPVT IV.

PASTORES, Æditui, aliique bonorum Eccleſiaſticorum adminiſtri, requirãt, vt & nos requirimus, hortamurque in Domino omnes receptores antiquorum cenſuum & iurium Dominicalium, vt quando in ſuis regiſtris inueniunt aliqua hypothecata ſuper fundis piarum fundationum, huiuſmodi fundos denuntient: ſimiliter agant cum Secretariis, Graphiariis, & Notariis, vt cùm in inſtrumentis quæ con-

 ficiunt,

ficiunt, præſertim in inueſtitionibus, inheredationibus, inuentariis bonorum, munimentorumque in domibus mortuariis repertorum, hereditarum familiarumque diuiſionibus, métio erit aliqua reditus alicuius loco alicui pio debiti, eos ad quos ea res ſpectat reddant certiores, ſuaq́. regiſtra inſpicienda exhibeant. Et ſi ipſi ea percurrentes, aut aliàs aliquos huiuſmodi reditus deprehenderint, obſcuratosque indicauerint, digno aliquo honorario compenſentur.

CAPVT V.

ADMINISTRATORES Capitulorum, Monaſteriorum, aliorumque piorum locorum, exhibeant nobis tam pro ſe quàm Beneficiatis ſibi ſubditis, ſtatum omnium bonorum à quadraginta annis alienatorum, & redituũ redemptorum: & ſi cum debitis ſolemnitatibus alienationes non proceſſerint, neceſſitasq; aut vtilitas ita poſtulet vt approbentur, adhibeantur; ſi adhibitæ fuerint, videatur an conditiones in alienationibus præſcriptæ ſint adimpletæ, & an recepti nummi capitales in ſimilium redituum emptiones ritè collocati ſint: ſi id minùs factu fuerit, ſtatim omnino fiat, & ante trimeſtre proximum

mum de applicatione facta iidem apud nos doceant.

CAPVT VI.

PECVNIA ex redemptione redituum aut aliunde proueniens, ad pia loca pertinens, quæ quibuſdam in locis data eſt communitatibus aut priuatis perſonis ſub interuſurio aut intereſſe, ſtatim ſuper certis fundis ab illis hypothecetur, accepta natura iuſti reditus, aut repetatur aliis in reditum danda.

CAPVT VII.

SI quę bona ſpectātia ad Parochiales Eccleſias aut Beneficia ſimplicia, ob non ſolutos cenſus per Paſtores, aut Beneficiatos, curatores fabricarum, mēſarum S. Spiritus, ceterorumque piorum locorum adminiſtratores, euincantur, ſeu euicta nunc ſint; non ideò eis liberum ſit, pignora ſic euicta ſibi retinere, aut ea trāsferre in ſuos heredes, ſed ipſis Eccleſiis, locisque vel Officiis piis quibus cenſus debebantur, reacquiſiti cenſeantur; ita tamen vt ratio habeatur ſumptuum ab ipſis factorum, & Canonum anteceſſorum.

CAPVT VIII.

ROGAMVS etiam vehementerq́. hortamur Dominos temporales, & alios

quoſcumque, qui ob debita Dominicalia non præſtita cenſus aut reditus per temporum iniuriam vel incuriam & negligentiam rectorum, poſſeſſorum, vel adminiſtratorum (quæ cauſis pus damno eſſe non debet) non ſolutos, aut ob pecuniam ad aggeres muniendos aut reparãdos non exhibitam, bona aliqua ad pias fundationes relicta euicerunt, vt eadem illis reſtituant, ſaluo dumtaxat ſuo cenſu, eiuſque annuo reditu & refuſione eorum quæ in aggeres ſunt impenſa.

CAPVT IX.

ET vt in poſterum eiuſmodi incommoda euitentur, mandamus, vt omnes eo tempore quo ſpecificationes bonorum ad Beneficia ſua ſpectantium Archidiacono vel Archipreſbytero tradere debent, ſimul etiam tradant ſpecificationem cenſuum, reditaum, & aliorum quorumcumque onerum quibus illa ſubiecta ſunt; & inſuper illa onera perſoluta eſſe tempore viſitationis, alterius ſaltem annis, per apochas vel aliàs ſufficienter doceant ſub pœna arbitraria.

CAPVT X.

VT decimæ, quæ ſunt Deo debita tributa, integre Eccleſiis & Sacerdotibus

138

bus perſoluantur, quas ſibi Dominus ad vniuerſalis dominij ſignum & agnitionem reſeruauit, promulgent Paſtores circa tempus meſſis Decretum Concilij Trident. quo ſtatuit non eſſe ferendos ſed excommunicandos eos qui varijs artibus decimas Eccleſiæ obuenientes ſubtrahere tentant: ſi autem ſint quos tantæ æquitatis aut conſcientię dictamen non permoueat, eos edicto Philippi Secundi Regis in calce addito coërceant. *Seſſ. 25 de reform. cap. 12.*

Capvt XI.

Censvs & reditus quorumcumque granorum & leguminum, nec non vini, olei, halecum, ceræ, & ſimiles, Collegiis Eccleſiaſticis, Beneficiis, fabricis, menſis S. Spiritus, & quibuſcumque locis piis debiti, in ſpecie quotannis perſoluantur, aut ſaltem non in certa ſemper & eadem quantitate pecuniæ ſolui permittantur: niſi ob legitimam pręſcriptionem cenſuum, conſtitutionem ſeu creationem, aliter fieri debeat. Redimi verò atque extingui ſine auctoritatis noſtræ interuentu reditus in ſpeciebus iſtiuſmodi conſiſtentes atque originaliter ad vſus pios relicti numquam permittatur, ſed nec ſi originariè eos pecunia emptos docuerint debitores: (quibus,

Digitized by Google

ſi ſe onere illo exoluere prætendant, id demonſtrare incumbit ex edicto Regiæ maieſtatis anno 1571. ſuper reductione & redemptione redituum promulgato, ac ſententia & declaratione facta in Concilio priuato, habita aliorum Conciliorum deliberatione inter ſtatus Eccleſiaſticum & ſecularem Namurcenſem 26. Octobris, 1573.) ſine ſcitu tamen noſtro atque auctoritate, Beneficiati, aut adminiſtratores, pecunias capitales recipere non poſſint, cùm in redemptione ſimilium redituum, præſertim antiquorum, multa ad emolumentum aut iacturam piæ cauſæ ſpectantia attente & induſtriè perpendi debeant.

CAPVT XII.

VBI autem neceſſariò redemptionem huiuſmodi pati oportuerit, ſors pecuniæ capitalis ſi vtiliter & ſecurè ſtatim impendi non poſſit, penes ipſum tamen Beneficiatum ne relinquatur, ſed Archidiacono noſtro aut Capitulo (ſi ei immediatè ſubſit) conſignetur in archiuis ſeruanda, donec opportunitas fructuosè ac tutò eam collocandi obuenerit.

CAPVT XIII.

OFFICIARIOS verò locorum, Magiſtratus, & collectores monemus, vt ſint

 139

ſint memores cõſtitutionis Bonifacij VIII. quæ incipit, *Clericis laicos*, quæ habetur ſub Tit. De immunitate Eccleſiarum in 6. vbi conſtituitur ne indebitè Eccleſias Eccleſiaſticaſque perſonas aut bona grauent.

CAPVT XIV.

NON præſumant etiam patroni, aut alij ſuperintendentes, piarum fundationũ bona ad certa Officia certóſve vſus relicta, ad alios etiam pios vſus applicare; ſed vbi hoc legitimè rationes fieri exegerint, ordinaria id auctoritate fiat.

CAPVT XV.

OMNES elocationes bonorum ſpectantium ad Beneficia aut officia Eccleſiaſtica, fiant cum cognitione & approbatione Decani & Capituli quibus ſubſũt; alibi verò cum Archipresbyteri conſenſu, qui in Actis viſitationis ſuę huiuſmodi elocationes annotabit, alioquin ſucceſſores non obligent.

CAPVT XVI.

BONA illa quæ ſpectant ad Beneficia vacantia, nec non quæ ad Beneficia illorum abſentium qui abſentiæ placetum non habent, elocabit in ſuo diſtrictu Archipresbyter ruralis publicè plus offerenti.

CAPVT XVII.

ELOCATIONES bonorum cuiuſcumq. Beneficij aut Officij, non fiant anticipatis ſolutionibus, ſub pœna duplum reſtituendi eius quod acceptum erit.

CAPVT XVIII.

RECTORES bonorum fabricæ, menſarum S. Spiritus, Cappellarum, hoſpitalium, aliorumque piorum locorum, ſimiliter elocent bona ad adminiſtrationem ſuam ſpectantia plus offerenti, cum interuentu Paſtoris & Officiarij loci; nec elocent domos ſuæ curę concreditas, iuxta templum ſitas, iis qui aperiunt ſcholas tripudiatorias vel tabernas, aut aliquod exercent opificiū cuius exercitio magnus ſtrepitus editur, multò minus hominibus malæ vitæ aut famæ.

CAPVT XIX.

VT bona hactenus conſeruata, aut nūc recuperata aut recuperanda, in poſterum conſeruentur, ſtatuimus vt omnes literæ & munimenta originalia quotumcumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, concordatorum priuilegiorum, fundationum Miſſarum Officiorumque Eccleſiaſticorum, burſarum, antiqua Regiſtra, manualia, teſtamenta Eccleſiaſticorum ſpe-

ctantia

140

ſtantia ad Eccleſiam Cathedralem aut Collegiatas, eorumve Eccleſias ſubalternas, aut Cappellas ipſis ſubditas, deferantur ad archiua ſuorum Capitulorum; quæ verò ad alias Eccleſias pertinent, ad archiua Epiſcopatus. Beneficiati verò habeant manualia ſua, munimentorumque transſumpta, ſeu eorum copias authenticas. Ea verò quæ ad fabricas & menſas S. Spiritus aliaque pia loca ſpectant originalia & principalia, ponantur in ciſta in Sacriſtia collocanda, tribus clauibus obſerata; quarum vna ſit penes Paſtorem, altera penes ſeniorem Æditųum, & tertia penes ſeniorem rectorem menſæ S. Spiritus. Transſumpta verò authentica mittantur ad archiua Epiſcopatus, vnà cum Regiſtro accuratè de huiuſmodi bonis confecto, etiam duobus videlicet antiquo & nouo computibus.

CAPVT XX.

IN qualibet Eccleſia fiat Regiſtrum (ſi id à decennio factum non eſt) in quo accuratè, diſtinctè, ac ſeparatim deſcribantur omnia bona ad Paſtoratum, Beneficia, Officia, fabricam, menſam S. Spiritus, hoſpitalia, aliaſq. pias fundationes ſpectātia, cum plena ſpecificatione qua exprima-

tur quantitas, limites, ac termini ſiluarum, pratorum, & terrarum arabilium, nec non cum expreſſa deſignatione fundorum ipſis bonis ad prædictas perſonas vel cauſas pertinentibus adiacentium, adſcriptis illorum nominibus & cognominibus, qui huiuſmodi hypothecas aut fundos limitaneos impræſentiarum poſſident.

CAPVT XXI.

VT conſeruationi munimẽtorum Regiſtrorumque ad Beneficia ſpectantium cautiùs proſpectum ſit, mandamus omnibus Eccleſiaſticis, vt dum teſtantur, ſemper aliquam perſonam Eccleſiaſticam executorem ſui teſtamenti nominent, aut alioqui per Ordinarium vel Capitulum, cui immediatè ſubſunt, Eccleſiaſticus executor adiungetur, ſub pœna priuationis fructuum Beneficij nõdum perceptorum, ſi eumdem non admiſerint.

CAPVT XXII.

LITERÆ quoque originales, Regiſtra, munimenta quę vetuſtate conſumuntur, in authenticam formam transſumpta renouentur. Fiat inſuper quamprimum exactum omnium ornamentorum & quorumcumque vtenſilium cuiuſque Eccleſiæ inuentarium.

 14

CAPVT XXIII.

IN locis in quibus adminiſtratio bonorum hactenus non benè directa fuit, ac munimenta obſcura ſunt, computuſq. intricati, & rectores in huiuſmodi parum verſati, omnino expedit vt conſilio Paſtoris eorumdemque rectorum & notabiliorum (quos dicunt) ipſius loci, aliquis peritus & induſtrius conſtituatur cum moderato ſtipēdio, qui bona & Regiſtra & computus in ordinem debitum à Decano rurali præſcribendū redigat, quem ordinem ac modum in reddendis rationibus deinceps ſequi oporteat.

CAPVT XXIV.

DVM autem rationes redduntur Eccleſiæ Parochialis, ſimul etiam reddantur eæ quæ ad Cappellas ſub illius diſtrictu ſitas pertinent.

CAPVT XXV.

RECTORES Fabricarum & menſarum S. Spiritus nullas lites aſſumant, niſi cauſa prius à nobis noſtróve Vicariatu examinata, ne alicui inconſulta temeritate per iniuriam moleſti ſint, atque non neceſſariis ſumptibus, ſalariis, vacationibuſque fabricas aut menſas pauperum grauent. Quòd ſi etiam cauſa grauioris momenti ſit,

ſit, committetur alicui ex Vicariatu aut Decano Chriſtianitatis, vt antequam lites inſtituantur, cum aduerſariis ſeria ratione agant; vt ſi fieri poſſit, res ſine ſtrepitu iudicij terminetur, aſſumptis potiùs, ſi dubium ius fuerit, vtrimque Iuriſconſultis, quibus deciſio negotij committatur: ſi quis ſecùs fecerit, nullo modo expenſas in fabricæ aut menſæ S. Spiritus rationes referat, nec auditores rationum inferri patiantur in quas fortè condemnatus erit, aut quas ab aduerſario recuperare nequiuerit, ſed eas ipſe in pœnam temeritatis ſuæ luat.

Capvt XXVI.

DECIMÆ ad Capitula, Monaſteria, aliaq; pia loca, vel Beneficia ſpectantes, vltra triennium non elocentur; prata quoque quando ſeparatim elocabuntur; vt & domus, non vltra ſexennium, terræ verò arabiles non vltra nouem annos; nec contractus eiuſmodi elocationum renouentur, niſi finito biennio prioris contractus quoad decimas, quadriennio quoad domos & prata, & ſexennio quoad terras arabiles: nec quis vnquam prædictos terminos excedat, niſi obſeruatis ſolemnitatibus quæ ad alienationem rei Eccleſiaſticæ de iure requiruntur, ſub pœna nullitatis

tatis ipſorum contractuum, & aliàs arbitraria.

CAPVT XXVII.

QVOD attinet ad auditionem computuum, ea quę in Synodo Prouinciali, atque Set norum Principum edicto deſuper prudentiſſimè ordinata ſunt, exactiſſimè ſeruentur.

TITVLVS XXII.

De Templis.

CAPVT I.

TEMPLA & altaria Dei paſſim ab Iconomachis profanata, conculcata, & euerſa, omni ſtudio ſtatim inſtauranda ſunt: eaque reparatio, quantum populi neceſſitati ſufficit, tergiuerſando, dum alius in alium hoc onus reiicit, diutiùs nullo modo differatur; ne incurramus indignationem Dei omnipotentis, ſeueriſſimè comminantis per prophetam Aggæum iis qui domum Dei negligunt, & ad ſuas reparandas feſtinant: ſed potius communi manu & liberalitate ad locum habitationis eius condecorandū omnes concurrant, ad imitationem populi

populi Iudaici, qui auguſtiſſimum Ieroſolymitanũ à Nabuchodonoſor ſpoliatum
2. Eſdra 10 atque euerſum, breuiſſimo tempore ſplendidiſſimè inſtaurarunt: ac liberaliter omnes Leuitæ quidem decimam partem decimæ ſuæ, reliqui verò tertiam partem ſicli per annum ad opus domus Dei offerebant.

Capvt II.

MONEATVR autem populus, qui aut ipſe furore hæretico cõcitatus templa ſua deuaſtauit, aut Eccleſiis ſuis pro fortalitiis, domiciliis, ſtabulis, abuſus eſt, aut militibus neceſſaria denegando, contributiones ſuas non ſoluendo, conflagrationis aut deuaſtationis templorum ſuorum occaſionem efficacem dedit, vt in reſtituendo damno cui dedit cauſam ſeſe liberalem præbeat; & qui hactenus ingentem ſummam pecuniæ ſingulis menſibus armorum metu extortam ſoluit, vt nunc pacatiori ſtatu aliquod ſubſidium voluntarium pręſtet pro reparatione domus Dei, in qua pabulo verbi diuini ac Sacramentorum Chriſti ſuſceptione ipſorum mentes paſcantur, cum ſummæ remunerationis ſiue temporalis ſiue ſpiritualis certiſſima promiſſione.

CA-

CAPVT III.

NE autem vlla prætermittatur occaſio in vſum templi colligendi eleemoſynas, omnibus diebus Dominicis & Feſtis circũeant Æditui, tam ſub concione quàm ſummo Sacro, collecturi eleemoſynas à deuotis Chriſti fidelibus offerendas, & oblatorũ ſummam ſtatim annotent, de iis ſuo tempore redditurí rationem: & in omnibus Eccleſiis ſtatuatur Gazophylacium, ſeu truncus cauatus, qui claudatur duabus clauibus, quarum vna ſit penes Paſtorem, altera penes Æditũm ſeniorem.

CAPVT IV.

IN omnibus Eccleſiis ad minus ſummum altare adaptetur, idque ſic vt lapis vnus ſolidus tegat ſuperius totum altare: vbi autem tam amplus haberi commodè non poteſt, adaptetur (vt & in aliis altaribus) lapis vt minimùm bipedalis in quadro, qui medium altaris, ſupra eum locum in quo reliquiæ Sanctorum reconduntur, tegat, ponaturque ſemper imago Chriſti crucifixi in altaris medio, ſitque ſuper illud tabula aliqua ſacra piè depicta.

CAPVT V.

NON extruantur plura altaria quàm commodè adornari poſſint: & durante

rante hac Sacerdotum penuria non plura quàm tria in quolibet Parochiali rurali templo ſine noſtra auctoritate ædificentur, etiamſi Cappellaniæ plures ibi fundatæ exiſtant.

Capvt VI.

VBI templa adhuc integra ſunt, ante menſem ab iis auferatur omnis laica ſupellex, & omnia ſimilia impedimenta, ſub pœna trium florenorum, ſingulis hebdomadis poſt dicti menſis finem ab iis quorum ſupellex ablata non fuerit ad vſum fabricæ ſoluendorum.

Capvt VII.

TEMPLA quæ habent adhuc integros ſuos parietes, extructo oſtio concludantur & mundentur.

Capvt VIII.

IN locis Eccleſiarũ dirutarum, aut cœmeteriorum in vſus profanos non ſordidos tamen conuerſorum, iuxta Concilij Trid. decretum crux erigatur. & dum huiuſmodi loca profanis vſibus applicantur (quod ſine noſtra auctoritate fieri vetamus) Fidelium defunctorum oſſa ad ſacra loca vicina transferantur; ac Beneficia bonaq; ad aliam Eccleſiam noſtra auctoritate (vocatis iis quorum intereſt) transferenda

Seſſ.21.c.7.

renda ſint, donec illa reædificentur; committendaque adminiſtratio bonorum huiuſmodi Eccleſiarum ac locorum viris probatis, qui de illa ratione m reddant coram nobis noſtriſve deputatis aliiſq; quorum intereſt, vt ad vſus ad quos relicta ſunt impendantur.

CAPVT IX.

NEMO etiam in Eccleſiis obambulet, nulla ibi conuiuia fiant. ſedilia feminarum quæ ſera clauduntur, in tempus fieri non facile permittantur. Clerus profana colloquia etiam in Sacriſtia non habeat, ſub pœna ſex ſtuferorum, toties quoties; multo minus vlla irreuerentia à quibuſcunque fieri in ſacris locis toleretur.

CAPVT X.

NON parum irreuerentiæ ſacris locis ex eo accidere poteſt, quòd alicubi per totum diem aperta relinquantur, & hoc pacto non ſolùm furum direptionibus, ſed etiam variis profanationum periculis exponantur: quod ne deinceps contingat, Paſtoribus ac Matricularius Eccleſiarum in pagis conſtitutarum præcipimus, vt extra tẽpus diuini Officij eaſdem clauſas teneant, ſub pœna viuius floreni, toties

quoties à negligentibus exigendi, & fabricæ ipſius Eccleſiæ applicandi.

CAPVT XI.

COEMETERIA omnia quę in multis locis aggeribus & foſſis adinſtar fortalitiorum munita ſunt, ſtatim complanentur, & à ruderibus, vepribus, aliiſque impedimentis purgentur, vt commode à nobis, in eorumdem reconciliatione, & in proceſſionibus, & ab his qui pro defunctis oraturi eò veniunt, circumiri poſſint: ac ſtatim muro, aſſeribus vel ſepe concludantur, vt pecoribus ad ea aditus non pateat: nec in eis fiant ſtrues lignorum, fœni, aut domus, niſi fortè pro ſchola ædificentur; multoque minùs permittantur in ijs luſus aut inſolentię puerorum, aut aliorum quorumcumque.

CAPVT XII.

SI qua ſacrorum locorum ornamenta, calices, campanæ, materialia ex templorum ruinis ablata, dignoſcantur alibi extare, ea vendicentur. Quòd ſi in vſus ædificiorum profanorum materialia eiuſmodi applicata ſint, iuſto pretio per Decanum ruralem, Paſtorem, & primarios de pago æſtimata redimantur.

CA-

CAPVT XIII.

AD euitandas multas difficultates quę ſępe contingunt circa immunitatem pręſtandam confugientibus ad Eccleſiam, ſeruetur conſtitutio Gregorij XIIII. quæ incipit, *Cùm aliàs nonnulli*.

TITVLVS XXIII.

De Regularibus.

CAPVT I.

REGVLARES ab Ordine abſciſſos ad Beneficia aut Officia Eccleſiaſticis in noſtra Diœceſi deſeruendū admitti planè nolumus; & admiſſos ad Beneficia, ea deſerere ante feſtum D. Ioannis proximum iubemus.

CAPVT II.

MEMINERINT Ordinum-Superiores non eſſe ſibi licitum, Monachos quamuis in grauium criminum aut incorrigibilitatis cauſa ab Ordine abſcindere & dimittere, ſed debere fugitiuos & eiectos requirere & recipere in monaſterium; aut ſi id Regularis Ordo non patitur, apud monaſteria ſua in locis competentibus, ſi abſque graui ſcandalo fieri poſſit,

alioquin in aliis religioſis domibus eiuſdem Ordinis ad agendum ibi pœnitentiam, eiſque vitæ neceſſaria miniſtrare, iuxta diſpoſitionem c. *Ne religioſi*. x. de regular. quam conſtitutionem per litteras ad Ill^m^m Archiepiſcopũ Rhodienſem Nuntium Apoſtolicum datas ſua Sanctitas ſeruari iuſſit.

Capvt III.

CONTINGIT nonnumquam homines ſæculares, ementito habitu monachali aut eremitico, grauem infamiam inferre Ordini cuius habitum gerunt. Contingit etiam Monachos ſine Superiorum licentia vagantes, eleemoſynas paſſim petendo, aut per plateas diſcurrẽdo, ſcandalizare totum Ordinem Eccleſiaſticum. Quare mandamus Apparitoribus Curiæ noſtræ, vt iſtiuſmodi fictitios vel vagabundos deprehendere ſatagant, & ad nos, cum modeſtia tamen & ſine ſcandalo, deducant; vt de eorum ſtatu informati, quod rationi congruum erit, ſtatuamus.

Capvt IV.

CONQVERI ſolet populus ſe grauari collectis eleemoſynarum ab aliis Religioſis, qui vel quę ex Ordine Mendicantium non ſunt, nec ab antiquo ſimiles

elec-

 146

eleemoſynas petere ſolebant: proinde omnes qui Mendicantes non ſunt, ex ſua profeſſione, nobis demonſtrent quo fundamento aut à quo tempore ſoleant huiuſmodi circuitiones & collectas facere; alioqui eis id ſit in poſterum interdictum.

CAPVT V.

VT quod de Confeſſario extraordinario Monialibus dando ſancitum eſt, exactiùs ſeruetur; declaramus nos iſtiuſmodi Confeſſarios delegaturos in Aduentu, Quadrageſima, & menſe Iulio, niſi ratio aliqua ſecùs fieri ſuadeat. *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Regul. cap. 10.*

CAPVT VI.

QVÆ de clauſura Monialium in Concilio Trident. & Prouinciali Mechlinienſi decreta ſunt, ſollicitè obſeruentur. *Seſſ. 25. de Regul. c. 5. Mechl. hoc tit.* Quando verò neceſſitas aliqua vrgebit, vt aut Confeſſarius moribundarum confeſſiones excipiẽdi, aut Medicus aut Chirurgus viſitandi cauſa, aut alius quiſpiam operarius ingredi clauſuram monaſterij debet, illos tunc ingredientes, & intra ſepta monaſterij verſantes, & egredientes, duæ Moniales ex ſenioribus ſemper comitẽtur.

CAPVT VII.

IN monaſteriis Sororum quæ in charitatis circa infirmos officiis verſantur, in

quibus ratione ſuæ vocationis arcta illa clauſura ſeruari nō poteſt, volumus ea omnia ſeruari quæ ſine impedimento ſuæ vocationis ſeruari poſſunt: ac in ſingulis talibus monaſteriis, pro loci conſtitutione, ſedulò tollatur omnis occaſio qua Sorores cū viris familiaritatem aut colloquia non neceſſaria habent: ipſę monaſtenum ſuum non egrediantur, niſi cùm neceſſitas aut officij ſui ratio poſtulat; non ad dedicationes, conuiuia, nuptias eant, aut rebus ſæcularibus, & quæ ad vocationem ſuam non pertinent, ſeſe immiſceant; diebus autem quibus communicant, confabulationes cum externis nullas admittant.

CAPVT VIII.

QVONIAM verò tales Sorores profitentur Regulam S. Auguſtini, exactè eam obſeruent, ac nominatim ne extra horam refectionis aliquid eſculentum aut poculentum ſumant.

CAPVT IX.

IN refectorio ad menſam communem numquam aliquem externum admittant, ne quidem Confeſſarium, aut commenſales; quas volumus à refectorio tempore refectionis, quo pium aliquid legendum eſt, excluſas. Obſeruetur que vt ſemper

147

per certa hora omnes ſimul in eodem refectorio comedant, ad dormitorium vnà omnes ſeſe recipiant, illudque ſera diligenter claudatur, nec alicui egreſſus de nocte ſine Superioris licentia pateat.

TITVLVS XXIV.

De Viſitatione.

CAPVT I.

CVM à triginta quinque annis nullus Epiſcopus in pagis noſtræ Diœceſis Eccleſias viſitauerit, quòd in eis functiones ſuas liberè & perſonaliter exhibere non potuerit, & vix vlla in ea, proh dolor! ſint templa, altaria, aut cœmeteria, non deſtructa, euerſa, aut ſaltem profanata: decreuimus Deo dante primo quoquo tempore ſingulas Eccleſias viſitare, eorumque altaria & cœmeteria conſecrare ſeu reconciliare. Quapropter iniungimus Paſtoribus omnibus & Eccleſiaſticis perſonis, vt tempeſtiuè omnia præparent neceſſaria; & dum nos aduenturos ſciunt, tempori admoneant ſuos Parochianos, vt rectores fabricæ, menſæ S. Spiritus, & primarij aliquot de

Magiſtratu præſentes ſe nobis in Eccleſia exhibeant, vt de iis quæ à nobis interrogabuntur, ſpectantibus ad regimen Eccleſiæ, in ſpiritualibus & temporalibus reſpondeant. Et ſi quæ iis in rebus ac negotiis reformanda exiſtiment, libere nobis aperiant: computus quoque ſuos fabricæ, & menſæ S. Spiritus paratos habeant nobis oſtendendos; & difficultates circa illos, & alia ſi quæ ſint, candide ac fideliter indicent, nobisque ſaltem ſummarium Eccleſiæ & menſæ pauperum ſtatum exponant.

Capvt II.

Decanvs ruralis præmonitus à nobis, ſuos Paſtores moneat vt Epiſcopo viſitaturo, omnia quę ad viſitationem ſpectant, præparent; eisque in eam rem mittat inſtructionem à nobis præſcriptam. Paſtor qui in his præparandis negligens fuerit, arbitrio noſtro punietur.

Capvt III.

Visitantibvs verò Decanis ruralibus, tamquam à nobis miſſis, omnem debitam reuerentiam & aſſiſtentiam ad exequendam commiſſionem à nobis iniunctam exhibeant; & ſi aliqua ad reformationem aut bonum Eccleſiæ facientia

ſciant,

148

ſciant, beneuole ſuggerant; communique conſilio dies audiendorum computuum quotannis ſtatuatur.

TITVLVS XXV.

De Foro, & iuriſdictione Eccleſiaſtica.

CAPVT I.

VT decreta huius Synodi executioni mãdentur, eorumq́; tranſgreſſores aliique criminoſi corrigantur & coerceantur; ſingulis ſeptimanis Feria ſexta poſt meridiem in ædibus noſtris aut Vicarij noſtri generalis nobis abſentibus, fiat cógregatio Vicariatus, in qua de commodiori ratione executionis Decretorum Concilij Tridentini, Prouincialis Mechlinienſis, & huius Diœceſani, aliiſque quę ad rectam directionem totius Epiſcopatus ſpectant, tractetur; & exceſſus & difficultates, quæ poſſunt, ſine ſtrepitu iudicij puniantur & componantur. Proinde quando Decani in ſuo diſtrictu, Paſtores in ſua parochia, norunt aliqua corrigenda, reformanda aut emendanda, ea nobis in Vicariatu determinanda ſcripto vel verbo indicent.

CAPVT II.

OFficialis qui huiuſmodi congregationis membrū eſt, habeat penes ſe ſyllabum ſeu catalogum omnium cauſarum criminalium quæ coram eo vertuntur.

CAPVT III.

PRomotores Curiæ noſtræ & Apparitores, durante congregatione huiuſmodi, adſint in ædibus noſtris aut Vicarij generalis præſentes, vt ſint parati, quando opera eorum requiretur:& antequam cauſam aliquam contra Eccleſiaſticas aut honeſti nominis perſonas in iudicio contradictono tractandam exhibeant, eam prius in Vicariatu denuntient, vt tentetur via aliter eam terminandi.

CAPVT IV.

QVæ via amicabili definiri non poſſunt,& in iudicio contradictorio terminanda ſunt, curet Officialis vt ea quàm breuiſſimè abſoluantur; potiſſimum cauſę miſerabilium perſonarum,alimentationis, diuortij,& incarcerationis, in quibus de triduo in triduum procedatur.

CAPVT V.

ADuigilet Officialis, vt ſtatuta Curiæ noſtræ,& quæ vnicuique in ipſius

ad

ad officium admiſſione iniuncta ſunt, exactiſſimè obſeruentur.

CAPVT VI.

IMMVNITATE Eccleſiaſtica indignus eſt, quiſquis ad eam oppugnandam operam ſuam præſtat.

CAPVT VII.

FISCALIVM cauſarum Curiæ noſtræ Procuratores, aliiq; Officiarij, caueant ne importunè aut indiſcretè ſubditos noſtros exagitent, aut ſcandaloſè exactiones faciant, defectuſq; propalent; ſed cum omni modeſtia, integritate & humanitate, officium ſuum exerceant. Si quos delinquentes ſciant cum quibus conniuent, & ad nos non deferūt; tamquam conſentientes, vel ſaltem negligentes, arbitrariè puniantur.

EDICTVM REGIVM:

Vt Eccleſiaſtici & ſæculares Iudices omni modo adnitantur extirpare ſuperſtitiones & magias.

LE ROY.

TRESCHIERS, & feaulx, *comme entre autres grands pechez, malheurs, & abominations, que ce miſerable temps nous apporte chaſcun iour à la ruine & confuſion du monde, ſont les ſectes de diuers malefices, ſorceleries, impoſtures, illuſions, preſtiges, & impietez, que certains, vrays inſtrumens du diable, apres les hereſies, apoſtaſies, & atheiſmes, s'aduancent iournellement mettre en auant. Leſquels vſent de innumerables impoſtures, de ſortileges, enchantemens, imprecations, venefices, & autres ſemblables malefices & abominations, qu'ils apprendent & exercent par l'inſtinct & communication particuliere des malings eſprits: les vns ſoubs vmbre de la Mathematicque magie, & Aſtrologie iudiciaire, & par prognoſticatiõs, autres, cõme Genethliaques, par obſeruation des Planetes, dominantes a l'heure de la natiuité des perſonnes, autres par l'art de Diuination, inſpection de main, & autrement, s'aduancent vouloir predire les bonnes & mauuaiſes fortunes des hommes, auſſi les ſaiſons du temps aduenir: voires par autres inuentions ſuperſtitieuſes & damnables, s'efforcent de vouloir troubler l'air, enſorceler & charmer les perſonnes, les occuper de*

vilai-

150

vilaines amours,& les rendre comme dementes· & autres enſeignent par art diabolicque, de recouurer les choſes perdues, monſtrer les perſonnes abſentes, les vns par miroirs, les autres par eau, par fiolles de veoir, dire quelques parolles à l'oreille, faire parler le diable ſoubs la forme d'vn Roy, auſſi enchanter les perſonnes par fillets, eſguilles, eſguillettes, drappeaux, faire diuerſes illuſions, par faſchinations des yeux, s'aydans ſemblablement de cartes, & autres choſes, inuentions illicites & deteſtables, en s'attribuans diuers noms ſelon les eſpeces & ſortes de leurs malefices & enchantemens, qui ſe delaiſſent icy à reciter pour la deteſtation de ſi meſchans & malheureux actes & impoſtures, à quoy ils paruiennent pour s'eſtre deſuonez & dediez du tout au diable, en renunçant a Ieſu Chriſt, noſtre ſauueur & redempteur:& de plus non contens de ſe perdre eux meſmes ſi miſerablement, attirent encores les autres aux meſmes erreurs & impietez, ſoubs couleur de dire que ce ſont choſes naturelles, & arts Mathematicques, ſelon les influences des Planetes & aſtres celeſtes dominans ſur les perſonnes; voires oſent affermer que ce ſont operations diuines & ſainctes pour y meſler quelque eau beniste, ou de Fons de bapteſme, inſerans (pour mieux abuſer) en leurs billets & charmes, le nom ſacré de Dieu, ou de ſes Saincts, prenans auſſi certaines parolles de l'Eſcripture ſaincte, en appoſans diuers caracteres incognus, voires l'effigie de la ſaincte croix, pour auec cela curer les playes, guarir les fiebures, & faire (comme ils diſent) cures ſupernaturelles & miraculeuſes, tant ſur les hommes, que ſur les beſtes, de quoy toutesfois la fin en eſt touſiours

perni-

pernicieuſe & infauſte, comme les experiences l'ont demonſtré, & demonſtrent iournellement : par toutes leſquelles friuolles & peruerſes meſchantes perſuaſions font que pluſieurs ne penſent mal faire d'vſer deſdicts practicques, impoſtures, & diaboliques inuentions, aulcuns pour guerir eux ou leurs beſtes, autres pour recouurer les choſes perdues, & autres par paſſetemps (comme ils diſent) iuſques là qu'aucuns hommes, femmes, & enfans s'en veullent meſler, ſi comme de lier l'eſguillette aux marians, de prononçer parolles qu'ils appellent les haults noms, les porter chez eux, pour ſoy garder de tous perilz & accidens, & ſemblables choſes dequoy tiennent liures & papiers par eſcript, ne penſans mal faire de les lire, ou practicquer; où toutesfois c'eſt de plus grandz crimes, & impietez, qui ſe puiſſent perpetrer contre Dieu, contre ſon honneur, & ſa doctrine, que l'Eſcripture ſaincte a en telle abomination, horreur, & deteſtation, qu'elle ne les veult laiſſer viure aucunement ſur la terre; comme le meſme eſt auſſi ordonné par les Canons Eccleſiaſticques, & loix ciuiles. Tellement que la choſe eſt ſi claire, qu'il n'eſt aucunement beſoing d'en faire aucune defenſe, ou edict prohibitif par quelque oppoſition des paines nouuelles, pour auſſi ne ſcandaliZer pluſieurs gens de bien, qui ne ſçauent ces meſchancetez, & ont telles choſes en horreur & deteſtation. Pour ceſte cauſe nous tenons pour maintenant pouuoir abõdammẽt ſouffir pour pourueoir à ces maux, d'eſcrire lettres tant aux Archeueſques, Eueſques, & autres Prelats Eccleſiaſticques, que à ceux de Conſaulx, & Iuges preſidiaulx, en les requerant exhortant, admoneſtant, & commandant reſpectiuement

15L

ment d'auoir en cecy l'œil ouuert, & eſueillé pour extirper ceſte grande meſchanceté, ſelon que commande l'Eſcripture ſaincte, auſſi les Canons ſacrez, Bulles Apoſtolicques, & loix ciuiles, ſi auant que chaſcun face ſon debuoir. Sçauoir eſt que les Prelats Eccleſiaſticques ordonnent incontinent aux Paſteurs & Predicateurs, chaſcun en ſon Dioceſe, de preaduertir & admoneſter diligemment, & ſouuent le peuple de ſoy garder de tels abuſeurs, impoſteurs, trompeurs, comme vrais inſtrumens diaboliques, commettans ces impietez & abominations par ſecrete aſſiſtence des malins eſpritz contre Dieu: & leur prohibans les admoneſtans & commandans auſſi d'auoir en horreur & deteſtation tels meſchants pechez condemnez en premier de Dieu, & apres des hommes; procedans ſeulement (comme dict eſt) de l'inuention du diable, ennemy commun du genre humain, à quelque couleur que ce ſoit, de Diuinatiõ, Magie, Mathematicque, Aſtrologie, Prognoſtication, Phyſiognomie, Negromantie, Chiromantie, ou autres tiltres tant ſpecieux que puiſſent eſtre: procedant cecy en grande partie de la ſuite & effect de tant d'hereſies, & faulſes doctrines, & d'apoſtaſies pullulantes par tout. Aduertiſſant, partant que chaſcun aye à s'en garder, voires interdiſant de hanter auec ſemblables perſonnes: autrement que ceux de la Iuſtice, tant Eccleſiaſticque que ſeculiere, feront leurs debuoirs, d'enqueſter & proceder reſpectiuement contre tous ceux qui vſeront, practiqueront, ou conſentiront à tels malefices pour les punir en Cour ſpirituelle, ſelon les Canons, & Bulles Apoſtolicques, & en Court ſeculiere par les loix ciuiles & ordonnances: commandant partant

tant leſdictes Eueſques à leurs Officiaux & Promoteurs, d'en faire tous les debuoirs à eux poſſibles. Ce que ne doubtons ils feront: ſi feront auſſi entendre au peuple, que auons commandé à tous nos Conſaulx, Officiers, & Iuſticiers, & ceux de nos Vaſſaux, de faire ſemblables informations, & chaſtoy exemplaire ſelon les loix diuines & humaines: & neantmoins voulõs bien preaduertir tous, que comme vne partie de innocence eſt ne ſçauoir les pechez (tant eſt fragile la nature humaine) que noſtre intention eſt, que quant leſdicts Paſteurs & Predicateurs exhorteront le peuple d'eux garder de ſemblables crimes deteſtables, il ne ſera beſoing ſpecifier aucuns d'iceux, par quelque demonſtration ou explication, par où le peuple pourroit apprendre, cõme ces impoſtures ſe font, ou mettre les auditeurs en quelque curioſité de le vouloir ſçauoir; mais dire en termes generaux, que tous ces choſes, & ſpecialement les plus frequentes, ſont actes diabolicques damnez & reprouuez de Dieu, inuentions des eſprits malings, pour perdre & damner perpetuellement les perſonnes: vous declarans que ce que les auons icy particularizé, eſt ſeullement pour inſtruction des Iuges, quãd ſemblables malfaicteurs viennent en leurs mains. Parquoy pour effectuer ce que deſſus, vous ordonnons bien expreſſement & acertes, que incontinent ces preſentes receues, vous enuoyez les doubles d'icelles deuement collationnez, & auctenticques, par toutes les villes, baillages & ſieges de voſtre Reſſort & Iuriſdiction, leur mandans qu'ils ayent chaſcun endroict ſoing, l'œul, & bon regard par tout, pour diligemment enqueſter & informer de ces abus & crimes, afin de deſcouurir

152

ceux qui en ſeront entachez & coulpables, pour les chaſtier, & ſignamment enquerir contre ceux où celles qui peuuent eſtre les plus diffamez d'eſtre deuins, enchâteurs, ſorciers, vaudois, ou notez de ſemblables malefices & crimes; & s'ils en ſçauent aucuns, qu'ils ayent à proceder treſ-rigoureuſement contre eux, par toutes les peines & chaſtoiemens ſeueres & exemplaires, en conformité deſdictes loix diuines & humaines, ſans y faire faute, à peine de s'en prendre aux defaillans. Partant que chaſcun ſe garde, autant qu'il veut euiter l'indignation de Dieu, & de nous. A tant, &c. Eſcript en noſtre ville de Bruxelles le xx. de Iuillet, 1592.

Damnatio & reprobatio pactionum in ſocietatibus apponendarum, Capitalis ſecuritatem, aut lucri nomine certam reſponſionem, aut vſurariam prauitatem quouis modo continentium.

SIXTVS *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.*

DETESTABILIS auaritiæ ingluuies, & inſatiabilis lucrandi cupiditas, malorum omnium radix, vſque adeò excæcat mortalium mentes, vt multi nimis auidè lucro inhiantes in laqueos & inſidias diaboli miſerè incidant: irrepit enim verſutè & callidè antiquus humani generis hoſtis per varios dolos & fallacias, & incautos homines quæſtus dulcedine captos ac de-

 linitos

linitos opprimit, atque eò perducit, vt ſe ipſos in vſurarum voraginem, Deo hominibuſque odioſam, ſacris Canonibus damnatam, & Chriſtianæ charitati contrariam fœdè immergant; & dum vanas & terrenas diuitias quærunt, veras ac cæleſtes amittant. Sicuti nuper cum magno dolore audiuimus, hoc malum in quaſdam prouincias peruaſiſſe. Nam multi ſpecioſum & honeſtum ſocietatis nomen ſuis fœneratitiis contractibus prætexendo, hoc quaſi colore & fuco, mercatoribus, opificibus, negotiatoribus, & aliis perſonis, ſuper eorum mercibus, officinis, tabernis, pannariis, aliiſque rebus ac bonis, pecunias ſuas, aut alias res, ſocietatis nomine conferunt, vel greges, armenta, aut certa animalia agricolis, ſeu terrarum cultoribus, paſtoribus, aliiſque ruſticis, ſeu quibuſuis perſonis dant in ſocietatem ſiue ad ſoccidam (vt vocant) ea conditione, vt ſors ipſa, ſeu caput, quod vulgò dicitur Capitale, tam pecuniarum, quàm animalium & rerum, ſaluum ſemper & integrum exiſtat pro eo qui non induſtriam, aut operas, ſed pecunias, animalia, aut res huiuſmodi in ſocietatem confert; vtq. omne periculum & damnum ab altero ſocio recipiente ſuſtineatur, contra æquitatem & ſocietatis iuſtitiam diuerſimodè paciſcuntur: coſdemq. ſocios, cum quibus contrahunt, plerumque pauperes & egenos, ſuoque labore & induſtria victitantes, ad ſortem ſeu capitale reſtituendum (quicumque tandem caſus & rerum euentus conſequatur) pacto & obligatione obſtringunt: ſimulque etiam certam lucri quantitatem & ſummam, veluti tot pro quolibet centenario, in ſingu-

 153

ſingulos annos aut menſes per alterum ſocium durante ſocietate ſoluendam, præfiniunt ac præſcribunt; eamque ſummam & quantitatem, non ſubductis rationibus accepti & expenſi, quod iti codices ſeu tabulas ſocietatis referri ſolet, neque facto calculo vel computo pro ipſius lucri vel damni modo variabilem, ſed laborem & curam computandi & calculandi ſe inuicem remittere & renuntiare aſſerentes, quouis tempore certam conſtituunt. Proinde nos, qui hoc potiſſimum munus, noſtræque Paſtoralis ſolicitudinis maximè proprium arbitramur, vt gregem Dominicum fidei noſtræ creditum, ab omni offenſione & æternæ vitæ diſcrimine tutum, in viam ſalutis, cæleſti gratia adiutrice, dirigere nitamur; huiuſmodi morbi contagionem, antequam in communem fidelium perniciem latiùs ſerpat, quantum Deo fauente poſſumus, tollere cupientes, de attributæ nobis Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuò valitura conſtitutione damnamus & reprobamus omnes & quoſcumque contractus, conuentiones & pactiones, poſthac ineundos, ſeu ineundas, per quos ſeu quas cauebitur perſonis, pecunias, animalia, aut quaſlibet alias res ſocietatis nomine tradentibus, vt etiam ſi fortuito caſu quamlibet iacturam, damnum, aut amiſſionem ſequi contingat, ſors ipſa ſeu capitale ſemper ſaluum ſit, & integrum à ſocio recipiente reſtituatur, ſiue vt de certa quãtitate vel ſumma in ſingulos annos aut menſes durante ſocietate reſpondeatur: ſtatuimusq. huiuſmodi contractus, conuentiones & pactiones, vſurarios & illicitos poſthac cenſeri debere, atq.

in poſterum non licere iis, qui pecunias, vel animalia, aut alias res in ſocietatem tradent, de certo lucro, vt præfertur, percipiendo inter ſe paciſci & concordare: neque etiam, ſiue ad certum ſiue ad incertum lucrum conuenerint, ſocios, qui ea recipient, ad ſortem ſeu capitale ſaluum & integrum, vbi illud caſu fortuito perierit vel amiſſum erit, reddendum quouis pacto aut promiſſione ſibi obligare: ac ne de cetero ſocietates ineantur ſub huiuſmodi pactis & conditionibus, quæ vſurariam prauitatem ſapiunt, diſtrictè interdicimus & prohibemus. Sed potiùs cũcti nouerint, ſocietates huiuſmodi, cùm in poſterum vnus pecuniam, animalia, aut alias res & bona, alter verò operam & induſtriam confert, purè, ſincerè, & bona fide, ſicut decet, iuſtis & æquis conditionibus & pactis ſecundùm Iuris diſpoſitionem, ac ſine vlla prorſus fraude, palliatione, aut vſurariæ prauitatis labe aut ſuſpicione ineundas ſeu contrahendas eſſe; ita vt non ad certam ſummam aut quantitatem, ab omni periculo & damno, vt præfertur, immunem, lucri nomine perſoluendam, neque ad capitale, ſi caſu fortuito perit, reſtituendum, ſocius accipiens teneatur. Si verò finita ſocietate ipſum capitale extat, ei qui illud in ſocietatem contulerit, reſtituatur, niſi ſocio recipienti fuerit communicatum, aut aliter inter ipſos contrahentes ſuper eo legitimè conuentum ſit. Ac prætereà iidem contrahentes, fructus, expenſas, & damna in commune conferant; & prout æquum & iuſtum fuerit, ſibi communicent atque diuidant. Decernentes, ſi qui contractus, conuentiones & pactiones, in futu-

 154

futurum contra noſtram huiuſmodi prohibitionem de facto initi fuerint, nullam ex eis, tamquam per hanc eamdem conſtitutionem noſtram damnatis & reprobatis, etiam ſi iuramento, aut in forma Cameræ Apoſtolicæ, vel aliàs quomodolibet roborati fuerint, obligationem ciuilem aut naturalem oriri, nullamque actionem realem aut perſonalem; nec iudicis officium, neque aliud quodcumque ius cuiquam competere, neque quoad ſortem ſeu capitale integrum recuperandum, quod caſu fortuito perierit aut amiſſum erit, neque quoad certas ſummas & quantitates in ſingulos annos aut menſes lucri ſocialis nomine promiſſas. ſi qui verò in poſterum ſub prædictis conditionibus & pactis contrahere temerè præſumpſerint, aut prætextu ſimilium contractuum, conuentionum & pactionum, ſocietatis nomine initorum, qui huc uſque durant, ad exactionem dictæ ſortis, ſeu capitalis ſiue illius pretij & valoris, poſtquam illud in toto vel in parte caſu fortuito perierit aut amiſſum ſit, aut certæ ſummæ vel quantitatis annuæ aut menſtruæ ſibi promiſſæ, in futurum procedere auſi fuerint; eos vniuerſos & ſingulos, in pœnas contra manifeſtos vſurarios & fœneratores à ſactis Canonibus & Conciliis generalibus latas & promulgatas, eo ipſo incurrere, & contra illos vti manifeſtos vſurarios & fœneratores via Iuris, aliiſque opportunis remedijs procedi poſſe & debere: ſicque ab omnibus cenſeri, & ita quoad præmiſſa vniuerſa & ſingula, per quoſcumque iudices & Commiſſarios quauis auctoritate fungentes, etiam cauſarum

I 3 pala-

palatij Apoſtolici Auditores,ac S.R.E.Cardinales (ſublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate) vbique iudicari, declarari, & diffiniri debere: nec non irritum & inane, ſi ſecùs ſuper his per quoſcumque, quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter, contigerit attentari. Mandamus vniuerſis & ſingulis locorum Ordinariis, per quaſcumque prouincias & regna Chriſtiani orbis conſtitutis, & quibuſuis noſtris, & ſedis Apoſtolicæ, etiam de latere Legatis, ac Vice-legatis, ceteriſq. Officialibus, præſertim Prouinciarum & locorum ſtatus noſtri Eccleſiaſtici, vt in ſuis quiſque Ciuitatibus, Diœceſibus, Prouinciis & locis, præſentem noſtram conſtitutionem publicari, & inuiolatè obſeruari curent: & contra perſonas, quæ in futurum præter & contra prohibitionem hanc noſtram paciſci aut exigere auſæ fuerint, tamquam publicos vſurarios & fœneratores, per viam accuſationis, vel denuntiationis, aut inquiſitionis, & ex mero officio, prout eis videbitur, procedant: reoſque culpabiles repertos, condignis pœnis, vt ſuprà diſpoſitum eſt, afficiant, inuocato etiam ſi opus fuerit auxilio brachij ſæcularis. Non obſtantibus quarumcumque Ciuitatum, Prouinciarum & locorum, iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis, quorumcumq. tenorum exiſtant, ſiue per modum conſtitutionis & legis perpetuæ quomodolibet conceſſis, etiam ſæpiùs approbatis & innouatis: quæ omnia nolumus cuiquam
de

155

de cetero ſuffragari. Vt autem præſentes litteræ ad omnium notitiam deducantur, néve aliquis ignorantiam prætendere valeat: volumus vt illæ in valuis Baſilicarum principis Apoſtolorum de Vrbe, & S. Ioannis Lateranenſis, & Cancellariæ Apoſtolicæ, atque in acie campi Floræ, per aliquem ex noſtris Curſoribus de more publicentur, dimiſſis & affixis earum exemplis in acie & valuis prædictis; earumque tranſſumptis etiam impreſſis, Notarij publici manu ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra illud, vbique gentium & locorum habeatur, quæ eiſdem originalibus haberetur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ damnationis, reprobationis, ſtatuti, interdicti, prohibitionis, decreti, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, iram Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum Romę, apud ſanctum Marcum, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo octuageſimo, ſexto, duodecimo Kalend. Nouembris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

E. Dat.

A. De Alexiis.

ANNO à Natiuitate Domini, milleſimo quingenteſimo octuageſimo ſexto, Indictione decima quarta, die verò vigeſima quinta menſis Octobris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Sixti diuina prouidentia Papæ V. anno ſecundo, retroſcriptæ

 litteræ

litteræ Apoſtolicæ lectæ & publicatæ fuerunt, & per aliquod temporis ſpatium dimiſſæ in portis ſeu valuis Baſilicarum ſancti Ioannis Lateranenſis, & ſancti Petri Principis Apoſtolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Floræ, per nos Claudium Mongeat & Octauium Taglietum, Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Curſores.

Alexander Farabiachus magiſter Curſorum.

Declaratio & ſententia quòd reditus in granis aliiſque ſpeciebus originariè pecuniâ numeratâ interueniente conſtituti, iique ſoli, ſint redimibiles; quodque ad debitorem pecuniæ numeratæ probatio ſpectet, &c.

SVR *la requeſte preſentée au Roy par l'Eueſque, Prelats, Doyens, Chapitres & autres de l'eſtat Eccleſiaſticque du pays & Comté de Namur, enſemble les adminiſtrateurs d'hoſpitaux & maiſtres des tables des pauures, & autres lieux pieux dudict pays, remonſtrans que ſoubz vmbre de certain Edict & Placcart faict par ſadicte Maieſté ſur le faict des rentes en grains ou autres eſpeces & denrées, creées moyennant pris d'argent, pluſieurs contendent diminuer le bien & reuenu dudict eſtat Eccleſiaſticque & lieux pieux, vueillans reduire leſdicts grains à pris d'argēt, au grand preiudice de ceux qui ont leſdictes rentes, comme plus amplement eſt contenu en ladicte requeſte. Et veu ce que contre icelle les nobles & partie des villes repreſentans les deux membres d'iceluy pays, & le Procureur general de ſadicte Maieſté illecq ioinct*

auec

auec eux, ont dict & ſouſtenu, auec les replicque & duplicque d'icelles parties, ayant reſpectiuement chaſcune a ſa fin ioinct & produit pluſieurs pieces ſelon leurs Inuentaires; & conſideré ce qu'il faict ſur tout à conſiderer, meſmement veu & diligemment examiné ledict Placcart, ayant eſté faict pour le grand bien & benefice des pays, & par meure deliberation du Conſeil, & apres auoir eu ſur ce l'aduis des Conſaulx Prouinciaux de pardeça; Sa dicte Maieſté faiſant droict ſur leſdictes requeſtes & ſouſtenus deſdictes parties, a dict & declaire, dict & declaire en enſuiuant la forme & teneur de ſadicte ordonnance, Que les rentes, dont ces ſupplians ſe ſont plaintz & doluz, tant amorties que non amorties, de quelque temps que ce ſoit, conſtituées originellement en grains ou eſpeces de denrées pour pris d'argent, & nulles autres ſont ſubiectes à la reduction dudict Placcart. Pourueu toutesfois qu'il apperre deuement d'icelles conſtitutions par pris d'argent, ce qu'appartient aux debiteurs deſdictes rentes de monſtrer, s'ils en veullent eſtre deſchargez: leſquels debiteurs ſeront tenuz, pendant le proces & cognoiſſance de la matiere, continuer ſans interruption le payement deſdictes rentes en nature de grains & autres eſpeces, ſelon la teneur des lettres du cont act, ou de la poſſeſſion & iouyſſance legitime, qu'en ont les crediteurs, & dont iceux ſupplians auront, pendant le proces & debatz, la main leuée en conformité d'iceluy Placcart. Ordonnant aux Iuges de les pourueoir promptement de prouiſion conuenable de iuſtice, ſoit en matiere poſſeſſoire ou petitoire, meſmes d'execution (ou elle y chiet) tout ainſi que ſut eſté faict deuant la publication du-

dict Placcart, & en la maniere accouſtumée, pour ne laiſſer depoſſeſſer, pendant le litige, leſdicts Eccleſiaſticques, hoſpitaux, ny autres, encores que les debiteurs euſſent nampty les deniers principaux deſdictes rentes. Auquel cas les ſupplians auront auſſi main levée à caution, ſaulf toutesfois à faire droict par aprez aux parties ſur toutes leurs dictes oppoſitions, pretenſions, conſignations de deniers, & autrement, ſelon que plus particulierement eſt contenu audict Placcart. Lequel leſdicts Iuges & parties auront a enſuivre punctuellement; le tout par proviſion, compenſant les deſpens entre icelles: & pour cauſe, commandant ceſte ſentence & declaration eſtre publiée au Cõſeil Provincial dudict Namur, & y eſtre enregiſtrée, auſſi és autres ſieges ſubalternes ou meſtier ſera, pour ſelon ce ſe regler partout. Faict & ordonné au Conſeil privé, tenu à Bruxelles le xxvj. d'Octobre, 1573.

Conſtitutio Gregorij XIV. declarans quinam ad Eccleſiam confugientes immunitate gaudere non debeant, & quis modus in extrahendis iis ſeruandus ſit.

GREGORIVS PP. XIV.
ad perpetuam rei memoriam.

CVM aliàs nonnulli prædeceſſores noſtri, & præſertim felic. record. Sixtus PP. V. necnon Pius etiam Quintus, ſancto zelo ducti, diuerſas facultates & indulta extrahendi, etiam in caſibus quibuſdam à iure nõ permiſſis, ex Eccle-

157

ſuis criminoſos & delinquentes, compluribus ſęcularibus Principibus, eorumq́ue Curiis & Magiſtratibus, ſub variis modis & formis conceſſerint, prout in illis plenius continetur: experientia poſtmodum docuit, tum ob diuerſitatem & differentiam huiuſmodi indultorum, tum quia plerique eorumdem Principum miniſtri ex hoc ipſo illa diuerſimodè, etiam latiùs quàm par erat, & ad ſuum libitum interpretandi occaſionem arripuerunt, illiſque abuti cœperunt, ſubortam eſſe non mediocrem in aliquibus locis libertatis & immunitatis Eccleſiaſticæ perturbationem & confuſionem; alibi verò ne ipſos quidem laicos indultis huiuſmodi vti voluiſſe, aut potuiſſe, quòd populis inueterata erga Eccleſias reuerentia deuotis & aſſuetis ſcãdali potiùs quàm quietis occaſionem præberent. Illud etiam abſurdum ſæpenumerò ſecutum eſt, vt infimæ interdum conditionis laici, non modò Iuris, ſed etiam literarum penitus ignari & imperiti, dum quaſi poteſtates aut miniſtri Curiæ ſecularis in aliquo caſtro aut oppidulo iuriſdictionem exercebant, facultatum & indultorum huiuſmodi limites longè exceſſerint, eaque ſuo arbitratu in ſenſus minùs rectos, & ab intentione concedentis omnino alienos, detorſerint; & illorum prætextu, quidquid ſibi in mentem venit, attentare præſumpſerint, in graue iuriſdictionis & immunitatis Eccleſiaſticæ præiudicium, locorum & perſonarum diuino cultui dicatarum contemptum, ipſius diuinę Maieſtatis offenſam, & ſcandalum plurimorum. Quare pro commiſſo nobis à Domino Paſtoralis officij munere prę-

dictis

dictis abſurdis & ſcandalis obuiare, ac differen-
tias huiuſmodi ad vniformem regulam reduce-
re, omnemque dubitandi ac perperàm interpre-
tandi occaſionem dilucida declaratione ſubmo-
uere, abuſus tollere, & ne Eccleſiaſtica iura planè
conculcentur & negligantur, opportunè pro-
uidere decreuimus, prout etiam dictus Sixtus
prædeceſſor noſter iiſdem de cauſis motus ſta-
tuere decreuerat, licet morte præuentus hoc ad-
implere nequiuerit: ita tamen, vt quando præſens
temporum calamitas, & nimia quæ iam inua-
luit peruerſorum hominum malitia id expoſcit,
aliquid etiam ad terrorem delinquentium, & ad
coërcenda illorum facinora, vltra id quod priſca
illa maiorum noſtrorum diſciplina, & vetus ſa-
crorum Canonum norma præſcripſerat, in qui-
buſdam caſibus congrua moderatione adhibita
permittamus. Hac itaque noſtra perpetuò vali-
tura conſtitutione omnia & quæcumque priui-
legia, indulta, & gratias tam per prædictum Six-
tum, ac Pium Quintum, quàm alios quoſcum-
que noſtros prædeceſſores aut noſmetipſos, Se-
demque Apoſtolicam, eiuſve Legatos, ſuper ab-
ducendis vel extrahendis ab Eccleſiis, Monaſte-
riis, Sacellis, Domibus, Regularibus, & Sæcula-
ribus, lociſve ſacris, aut religioſis, aliaſque in ca-
ſibus à Iure permiſſis, hominibus certorum tunc
expreſſorum vel non expreſſorum criminum reis
aut fraudulentis decoctoribus, etiam in odium
certorum delictorum, & pro bono, pace, & quie-
te publica, & ex cauſis vrgentiſſimis ac neceſſa-
riis, & æquipollentibus caſibus in Iure expreſſis,
atque ex paritate, identitate, aut maioritate ratio-
nis

 158

nis extenſis perpetuò, vel ad certum nondum elapſum tempus, ſeu ad vitam alicuius Principis aut beneplacitum, ſeu aliàs quomodolibet conceſſa, etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata & innouata, ac vſu recepta, litteraſque Apoſtolicas ſub plumbo aut in forma Breuis, ſeu aliàs quomodocumque deſuper confectas, quarum tenores hîc haberi volumus pro expreſſis, ac ad verbum inſertis, ſublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantùm formam reducimus & moderamur, vt laicis ad Eccleſias locaque ſacra & Religioſa prædicta confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quive homicidia & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſiis earúmve cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum ſuum occiderint, aut aſſaſſini vel hæreſis aut læſæ Maieſtatis in perſonâ ipſiuſmet Principis rei, immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragetur: ſed vniuerſis & ſingulis venerabilibus fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Eccleſiarum & Monaſteriorum Prælatis, tam ſæcularibus quàm cuiuſuis Ordinis Regularibus, diſtrictè præcipiendo mandamus & præcipimus, vt laicos in caſibus prædictis delinquentes, ad eorum Eccleſias, Monaſteria, Domos, & alia loca ſupradicta ſacra ſeu religioſa reſpectiuè confugientes, & in eis ſe recipientes atque morantes, qui prædicta delicta eorúmve aliquod iudicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à Curia ſæcula-

culari fuerint requiſiti , & quilibet eorum fuerit requiſitus, Miniſtris & Officialibus Curię ſæcularis, abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſurę Eccleſiaſticę incurſu, tradi & conſignari curent & faciant, & quilibet eorum curet & faciat. Ne autem Curiæ ſæcularis prædictę Miniſtri, facultate illos per ſe & propria auctoritate extrahēdi & abducendi, ſibi olim vt pręfertur attributa, & per præſentes reuocata, abutātur, volumus, dictáque auctoritate decernimus & declaramus, vt Curia ſæcularis, eiuſq. Iudices & Officiales, ab Eccleſiis, Monaſteriis, locíſque ſacris prædictis laicum aliquem vt præfertur delinquentem, in nullo ex caſibus ſupradictis ſine expreſſa licētia Epiſcopi, vel eius Officialis, vel alicuius interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ ab eo auctoritatem habentis (ad quos ſolos & non alios Epiſcopis inferiores, etiam ſi aliàs Ordinarij ſint, aut nullius Diœceſis, aut conſeruatores ab hac Sede ſpecialiter vel generaliter deputati, prędictam licentiam dandi facultas pertineat, occurrente autem caſu in loco exempto & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios) capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint; niſi in eo caſu quo ipſe Epiſcupus, & dictæ perſonæ Eccleſiaſticæ requiſitę, illos in delictis ſuperiùs expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ, carcerationi interuenire & aſſiſtere recuſauerint; tuncq́ue reuerentię Eccleſiæ & locis ſacris debitæ memores, prædictos delinquentes, minori quo id fieri poterit cum ſcandalo & tumultu, extrahere curent: quodq́ue delinquētes laici prędicti, poſtquam vt pręfertur

ab

ab Eccleſiis locíſve ſacris extracti & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & in ibi ſub tuto & firmo carcere ac opportuna cuſtodia, data illis, ſi opus fuerit, per Curiam ſæcularem, detineri debeāt, nec inde extrahi, Curiæq. ſæculari prædictæ conſignari nec tradi poſſint, niſi cognito priùs per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi verè crimina ſuperiùs expreſſa commiſerint; tuncque demum de mandato Epiſcopi per Iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſæculari, quacumque appellatione poſtpoſita, conſignentur. De crimine verò hæreſis cognitio ad forum Eccleſiaſticum tota pertineat, neque in ea Curia ſæcularis ſe quoquo modo intromittat: ſicuti etiam prohibemus, ne contra Eccleſiaſticas perſonas ſæculares, aut cuiuſuis Ordinis vel Militiæ, etiam S. Ioannis Ieroſolymitani, Regulares, quoquomodo etiam vigore prædictorum priuilegiorum, indultorum, aut conceſſionum, quæ omnia ad terminos Iuris per præſentes reducimus, procedant, aut ſe intromittant; illaſve ab Eccleſiis, Monaſteriis, Domibus locíſve ſacris, aut religioſis, & in caſibus in hac cōſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus ad forum Eccleſiaſticum pertinētibus, aliàs quàm de Iure, & per priuilegia eiſdem Ordinibus aut Militiis conceſſa permittitur, quomodolibet præſumant. Quòd ſi quis quacumq. dignitate & auctoritate pręditus, præmiſſorū, aut alio quouis prætextu quicquam præter aut contra huius noſtræ conſtitutionis tenorem attentare pręſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras & pœnas eaſdem incurrere,

quæ

quę contra libertatis Iuris & immunitatis Eccleſiaſticę violatores, per ſacros Canones, & Conciliorum generalium noſtrorumque prædeceſſorum conſtitutiones, ſunt promulgatę. Sicque per quoſcumque iudices, &c. Non obſtantibus, &c.

Copia litterarum à ſacra Congregatione Cardinalium Conc. Trid. ad Ill^mum Nuntium Apoſtolicum ſcriptarum.

Ne Regulares ab Ordinibus præſcindantur & dimittantur.

PERILLVSTRIS & R^me Domine vti frater. Ex libello his adiūcto & à S^mo Domino noſtro ad ſacram Congregationem Cardinalium Conc. Trid. Interp. reiecto perſpiciet Amp^do T. quantum Chriſti fidelibus exitioſi ſint Religioſi à ſuis Superioribus tāquam incorrigibiles reiecti, atque extra clauſtra degentes. Ill^mi Patres tanto animarum periculo & detrimento ad ſacrorum Canonum præſcriptum proſpicere ſatagentes, Amp. T. quod facimus mandarunt, vt in iſtis regionibus pro ſua auctoritate iubeat efficiatque, vt Superiores Regularium obſeruent Conſtit. ſanctæ memoriæ Greg. IX. quæ incipit, *Ne Religioſi*, & habetur in cap. fin. de Reg. Deus Amp. T. incolumem ſeruet, Romæ XIX. Febr. M. DC. VIII.

Amp^dinis T. Perill^is & R^ma

vti frater ſtudioſiſſimus,

Hier. Cardinalis Pamphilius.

C. vlt.

Abo

NE Religioſi vagandi occaſionem habentes, ſalutis propriæ detrimentum incurrant, & ſanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur: Statuimus, vt preſidentes capitulis celebrandis, ſecundùm ſtatutum Concilij generalis, ſeu Patres Abbates, ſeu Priores, fugitiuos ſuos & eiectos de Ordine ſuo requirant ſolicitè annuatim. Qui ſi in monaſterijs ſuis recipi poſſunt ſecundùm Ordinem Regularem, Abbates ſeu Priores eorum, monitione præuia per cenſuram Eccleſiaſticam compellantur ad receptionē ipſorum, ſalua Ordinis diſciplina. Quòd ſi hoc Regularis Ordo non patitur, auctoritate noſtra prouideant, vt apud eadem monaſteria in locis competentibus, ſi abſque graui ſcandalo fieri poterit, alioquin in aliis religioſis domibus eiuſdem Ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur. Si verò huiuſmodi fugitiuos vel eiectos inobedientes inuenerint, eos excommunicent; & tamdiu faciant ab Eccleſiarum Prælatis excommunicatos publicè nuntiari, donec ad mandatum ipſorum humiliter reuertantur.

Edictum, ne Ditionum harum incolæ aut aduenæ de Religione inter ſe diſputationes moueant, neque iniuriam verbo aut re alterutris inferant, neque ſcandala in Eccleſiis, Proceſſionibus, locis publicis vel priuatis committant.

By de Artſch-Hertoghen.

ALBERT ende ISABEL CLARA EVGENIA, Infante van Spaignien/ by der gratien Godts / Artſch-Hertoghen van Ooſtenrijck / Hertoghen van Bourgoignien / van Lotryck / van Brabandt / van Limborgh / van Luxemborgh, ende van Gelre / etc. Alſoo om t'onderhouden het Beſtant by ons mette Prouincien van Hollandt/ Zeelandt / ende andere gemaeckt/ ende des te gheboegelijcker de ghemeyne ſaecken te voorderen ende te ſchicken/ tot eenen vaſten ende gheduerighen Vrede / van noode is tuſſchen d'onderſaeten van d'eene ende d'andere zyde te doeden alle goede eendrachtigheyt ende correſpondentie: ende datmen nochtans verſtaet dat ter conuerſatien van deen ſomtydts tuſſchen de ſelue zoo in ſchepen / weghens / herberghen / maeltyden / als in andere plaetſen ende vergaederinghen comen te ghebeuren propooſten / queſtien ende ghechillen/ ter oorſaecken vande Religie/ oft van t'ghene des ghepaſſeert is gheduerende de voorleden oorloghen/ ende anderſins / t'welck ſoude mogen veroorſaecken eene nieuwe diſtruſie / twedracht/ ende brekinghe vande voorſchreuen begonſte eenigheyt.

SOO IST dat wy willende daer teghen verſien/ hebben ghe interdiceert ende verboden/ interdiceren ende verbieden by deſen wel ſcherpelijck aen alle/ ſoo onſe onderſaeten als andere / deſe Landen hanterende/ oft aldaer weſende/ van wat ſtaet / qualiteyt oft conditie ſy zijn / voortaen d'eene teghen den anderen op te worpen/ ofte moueren eenighe diſputatien oft debatten/ ter oorſaecke vande Religie oft van t'ghene gheduerende

rende de voorſchreven voorleden troublen magh ghepaſſeert zijn / noch ter oorſaecke van dien eenighe iniurieuſe oft afdraeghende woorden oft wercken te ghebruycken / maer dat ſy ſullen ſeyulotgh zijn met malcanderen hen te draeghen in alle Vrede / vrede ende eendrachtigheyt ſonder voorts te ſtellen eenigh ſchandael in Kercké/Proceſſien/ſtraeten/oft andere ſoo publycka als particuliere plaetſen eñ vergaederinghen / t'zy met woorden oft met wercken / op peyne van ter oorſaecke van dien arbitralijck ghestraft te worden ten exempla van andere / ſoo na de gelegentheyt ende circomſtantien vande ſaecken bevonden ſal worden te behooren. Ende des toorconden hebben wy onſen ſegel hier aen doen hanghen. Ghegheven binnen onſe Stadt van Bruſſele den derthienden dagh der maent van Julio/int Jaer ons Heeren duyſent ſes hondert negen.

By de Artſch-Hertoghen
in hunnen Raede.
P. Piermans.

Edictum , vt Decimæ integrè ſoluantur, neque fructus ante vel poſt ſolis occaſum , vel non monitis decimatoribus, neque antequam in manipulos colligantur, & in aceruos componantur , ex agro aſportentur ; & vt Decimis pacifice vti frui Eccleſiaſtici ſinantur.

By den Coninck.

ONſen Meyere van Louen / Amptman van Bruſſele / Schoutetten van Antwerpen eñ vanden Boſſche/eñ allé anderen onſen Vaſſalen oft ſmaelre heeren Rechteren / Juſticieren ende Officieren ons landts van Brabant ende van Overmaze/ dien t'ſelue aengaen ſal mo-

 gen

gen oft henren ſtedehouderen ſalupt. Van wegen de Eerweerdigye onſe lieue ende beminde Prelaten / Abten / Abdiſſen / Conventen / Capitulen ende andere geeſtelycke perſoonen / ſoo wel binnen als buyten Brabant reſiderende / ende inden ſeluen onſen Lande ende Hertoghdomme van Brabant ende Oueemaze Thiende hebende / is ons teghenwoordelijck vertoont ghewe eſt / dat / hoe wel ſoo nare de Godlijcke ende gheeſtelycke Rechten / ende by expreſſe conſtitutien vande heylighe generale Concilien / als oock by Placcaten ende ordinantie / van onſe Voorvaderen geordineert ende beuolen is ghewe eſt / allen den ghenen die ghewoonlyck zijn Thiende te betalen ter cauſen van hunne gronden / van erven en landen en anderſins / oft dy hen in pachte beroeren en dreven / eenige Kercken / Cappellen / Godtshuyſen ende geeſtelycke oft andere perſoonen van wat conditie oft ordre ſy zijn / dat ſy die deuchdelijck ende ſonder eenige fraude ende ſubſtractie ſouden betalen / ende den ſeluen gheeſtelycken oft anderen perſoonen laten daer af vredelyck ghenieten ende ghebruycken / in ſulcker manieren ghelyck ſy die ghebruyckt hebben van alle oude tyden. Deſen nochtans niet teghenſtaende / is tonſer kennille gecomen dat ſichtent ſekere jaren herwaerts diverſche ingheſetenen ende ondersaten van onſen voorſeyde Lande Hertochdomme van Brabant hen ghevoordeert hebben / ende noch dagelijcx voorderen / daer inne te committeren menigerleye abuyſen ende bedrogen / ende te vſeren diverſche practycken ende inventien / wech voerende hun coren / graen ende andere thiendare vruchten uyt den velde door en naer der ſonnen ſchijn by nachte ende ontijden ende anderſins / ſonder t ſelue behoorlyck te doen oft te laten verthienden oft thienbaer te maken / ghelijck ſy dan ouda hebben gheplogen ende ghewoonlyck zijn ghewe eſt van doen. Ja dat meer is deſetten met vreyghementen ende anderſins de Suppliauten ende Pachtera / dat ſy de voorſeyde Thienden niet vredelijck en dorren deepachten / inne doen / noch colligeren / alles tot groot achterdeel / ende hunne gecommitteerde ghetie ue / ende belaſtinghe van hunne ſielen / ende tot groote ſchade ende prejuditie vande voorſchreuen Suppliantou ende noch meer zijn ſal / indien by ons hier op niet en worde verſien.

Waeromme wy / de ſake voorſchreuen overgemerckt hebbende / begeerende alle abuyſen te beletten / ende te voor-

voorſien/dat de heylige Kercke eñ geeſtelijcke perſoonē in hunne oude eñ deuchdelijcke rechten niet verkrenct/ verkort oft verdruct en worden/ hebben ontboden eñ bevolen midts deſen/dat ghy ende een yeghelijck van u lieden ſomme ende reſpectivelijck elck in en ander ſ'bedrijf van ſijnder Officieren / ende tot alle plaetſen daermen ghewoonlijck is Publicatie te doen/ doet van ſonden aen ende ſonder vertreck uytroepen ende publiceren/ende van onſen t'weghen ſeer ſcerpelijck verbieden ende bevelen eenen yeghelijcken / dat niemant van wat ſtate oft conditie hy zy / hem nu voortaen en vervoirdere eenigh coren / graen/oft andere thienbarighe vruchten / hoedanigh die zijn oft weſen mogen/ voor oft na den ſonnen ſchijn vanden lande oft uyt den velde daer ſy ghewaſſen zijn te vervoeren/ tranſporteren/ oft wech te dragen / ten zy dat de ſelve vruchten eerſt ende al voren ghebonden ende in thiendelinghen behoorlijcken ghestelt worden : ende tot anderſtant / dat ſy den Supplianten oft hunnen gecommitteerden inde hopen weſende al voren daer van de weteghedaen/ ende hen behoorlijcken tijt eñ plaetſe betreckent ſullen hebben om hen aldaer te mogen vinden / eñ de ſchooven eñ hoopen te ſien tellen. Ten welcken tijde de ſelve Supplianten oft hunne gecommitteerde ſullen gehouden zijn te compareren oft yemāt van hunnent wegen aldaer teſeynden : oft in ghebreken van dien / ſullen de bedienes van de voorſ Thienden hunne vruchten moghen vervoeren ende wech nemen / midts latende op de velden ende landen het behoorlijck recht vande ſelve Thienden : alles op de peyne vanden voorſ. Supplianten te betalen dobbel Thienden : ende daer en boven noch te verbeuren de ſomme van vijfthien goude Carolus guldens op eenen yeghelijcken / ende t'elcker reyſe/ die contrarie vā des voorſ. is/bevonden ſoude worden ghedaen te hebben. De voorſ vijfthien guldēs t'appliceren een derdendeel t'onſen proffijte/het tweede derdendeel tot proffijte vanden aenbrengere / eñ t'derde derdendeel tot proffijte vandē Officier die daer af d'executie doen ſal. Voorts ende boven ſ gheliicke ghebot ende bevel/dat ſy die voorſ. Supplianten oft hunnen gecommitteerden de voorſ. Thiēden peyſelijck laten genieten ende ghebruycken/ verpachten/ verthienden / colligeren / ende inneholen ſoo het de voort / eñ ſy dat van oude tijden ghewoonlijck zijn ende gebruyckt hebben / ſonder hen feytelijcken oft anderſins daer in

te moleſteren oft beletten in eeniger manieren op ghelijcke pene ende verbeurte van vyfthien Carolus gulden als boven: ende tot dien van arbitralijck gecorrigeert te worden na ghelegentheyt der ſaken. Verbiedende oock ter contrarien alle gheeſtelijcke perſoonen ende andere/ Thienden in Brabant hebbende/ dat ſy onder t'decksel van deſen hen niet en vervorderen te heyſſchen oft pretenderen eenigh voorder recht van Thienden dan ſoo ghewaanlijck zijn ende hen van rechts weghen toebehoort/ oock op pene van arbitrale correctie. Ende tot onder-houdinge van deſen procedeert/ ende doet procederen/ ende ghelijck wy by eenen yeghelijcken van u lieden dien de kenniſſe daer van toebehooren ſal/ gheprocedeert willen hebben teghens de overtreders tot reale executie ende innynghe vande penen ende mulcten voorſchreven. Immers tot namptiſatie van dien niet teghenſtaende appoſitie oft appellatie, en ſonder preiudicie van dien/ alles ſoo het behooren ſal ſonder eenigh faveur/ diſſimulatie oft verdragh des te doen/ midts deſer ontſleeft/ gheven wy u ende eenen yeghelijcken van u lieden elcken in t'ſyne volcomen macht ende ſonderlinghe bevel by deſen. Want ons alſoo ghelieft.

Ghegeven in onſe Stadt van Bruſſele onder ons ſen cantzeſegel hier op ghedruct in Placcate den ſeſten dagh Juny/ in't Jaer ons Heeren/ duyſent vijfhondert viereniſeſtigh.

By den Coninck

in ſijnen Raede.

J. de Facuwez.

PRO-

163

PROFESSIO FIDEI ORTHODOXÆ.

Belydinghe des Chriſten geloofs.

ICk N. gheloove ende belyde met een vaſt ende wel beroden gheloove alle t'gene dat de heylighe Catholycke ende Roomſche Kercke gheloofſt: te weten/ Ick gheloove in Godt den Vader almochtigh/ ſchepper des hemels ende der aerden. Ende in Jeſum Chriſtum/ ſynen eenighen Sone/ onſen Heere. Die ontfanghen is vanden H. Gheeſt/ ghebozen uyt de maghet Maria. Ghepaſſiet onder Pontio Pilato/ ghecruyſt/ gheſtorven/ ende begraven. Hy is neder ghedaelt ter hellen/ ten derden daghe is hy verreſen vonder doodt. Hy is opgheclommen ten hemel/ hy ſit ter rechter handt Godts ſyns Vaders almachtigh. Van daer ſal hy wederom comen oordeelen de levende ende doode. Ick gheloove inden H. Gheeſt. Een ghemeyne heylighe Kercke/ ghemeynſchap der Heylighen. Verghiffeniſſe der ſonden. Verryſeniſſe des vleeſchs. Ende het eeuwigh leven. Amen. Voordt aenveerde ick alle Apoſtolycke inſettinghen ende onderhoudinghen der heyligher Kercke: met oock de H. Schriſture/ alſoo de ſelve vande heylighe Roomſche Kercke ontfonghen wordt/ ende nae den ſin ende uytlegginghe der ſelver/ ſoo die vande heylighe Va-

ders eendrachtelyck verſtaen wordt. Ick ghelooue datter zijn ſeuen heylighe Sacramenten van Chriſto ingheſet / het Doopſel / het Vormſel / het Sacrament des Autaers / het Sacrament der Biechte / het heyligh Olieſel / het Prieſterſchap / ende het Houwelyck: onder de welcke het Doopſel allen menſchen ende oock onnooſelen kinderen ter ſalighcyt van noode is / ende t'Sacrament der Biechte allen den ghenen die nae het Doopſel in doodelycke ſonde ghevallen zijn: ende dat deſe Sacramenten gratie gheuen: ende dat het Doopſel / Vormſel / ende Prieſterſchap niet en moghen ſonder ſacrilegie meer dan eens ghegheuen / oft oock ontfanghen worden. Ick gheloove dat de Miſſe is een waerachtigh ende verſoenende ſacrificie van Chriſto ingheſtelt / ende ſalighlyck gheoffert wordt inde H. Kercke voor leuende ende dooden: ende dat in't heyligh Sacrament des Autaers / door de woorden die vanden Prieſter door d'inſettinghe Chriſti ouer t'broot ende den wijn gheſproken worden / het ſelue broot ende wijn in't lichaem ende bloet Chriſti verandert wordt: ende dat Jeſus Chriſtus waerachtigh Godt ende menſche in't ſelue Sacrament teghenwoordigh is / ende vande gheloovighe oock onder een ghedaente ghenut wordt. Ick gelooue dat de cerimonien / die de heylige Roomſche Kercke ſoo inde Sacramenten ende t'ſacrificie der Miſſen / als in andere dienſten ghebruyckt / wyſſelyck zyn ingheſtelt / ende onderhouden behooren te worden. Ick gheloove datter is een Vagevier / daer de

de ſielen der ghelooviighe met pynen voldoen voor hun ſonden / daer voor ſy in dit leuen niet voldaen en hebben: ende dat de ſelue door onderſtant der leuende inde H. Kercke vande ſelue pynen moghen verlicht worden. Ick ghelooue datmen de Heylighen met Godt regnerende behoort te eeren ende te aenroepen / ende datſe onſe ghebeden Gode almachtigh opofferen / ende datmen hun reliquien ende beelden een recht eere ende reuerentie behoort te bewyſen. Ick ghelooue dat den Paus van Roomen ende de Biſchoppen macht hebben van Chriſto ontfanghen / om door aflaet de penen der ſonden te vergheuen. De heylighe / Catholycke / Apoſtolycke / Roomſche Kercke bekenne ick te weſen de moeder ende regeerſter van alle Chriſtelycke vergaderinghen. Den Paus van Roomen / als weſende in de H. Kercke den ſtadt-houder Chriſti Jeſu op der eerden / ende den ſucceſſeur ende naevolger van Sinte Peter den Prince der Apoſtelen / beloue ende ſweere ick oprechte ende ghewillighe ghehoorſaemheydt. Ende voordt ontfanghe ick alle t'ghene dat ſoo inde generale gheapprobeerde Concilien / als oock in't H. Concilie van Trent gheſloten ende gheordineert is: verſaeckende ende verſweerende alle ketteryen / die eertydts vande H. Kercke verworpen ende verdoemt zyn / ende ſonderlinghe alle Herdooperye / de leeringhe van Caluinus / Lutherus / oft andere nu onlancks teghen het waerachtigh / oudt / ende Catholyck ghelooue opghereſen. Dit waerachtigh ende Catholyck ghelooue / ſonder

t welck niemandt ſaligh en can worden/ ende t'welck ick nu teghenwoordigh belyde/ ghelove ick ende ſweere totter doodt toe met de hulpe Godts ſtantvaſtelyck te behouden ende te belyden: ende/ ſoo veel in my weſen ſal/ eenen anderen daer toe te roden/ te leeren/ ende t'onderwyſen/ ſonderlingh door ick eenighen laſt over ſol moghen draghen oft hebben. Soo moet my Godt helpen/ ende alle ſyne Heylighen.

FINIS.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum eſt, nequis *Decreta Synodi Diœceſana Antuerpienſis, menſe Maio anni* M.DC.X. *celebrata*, præter voluntatem Ioannis Moreti Typographi Antuerpienſis excudat; aut alibi excuſa, in Inferioris Germaniæ ditiones venalia importet. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & alia graui pœna mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, v. Auguſti, M.DC.X.

Signat.

I. Cools.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Viduam & Filios Io. Moreti.
M. DC. X.

33 351284

Digitized by Google

647. 1-4
2

Google